

A BOHEMIA BARÁTI KÖR FOLYÓIRATA A CSEH KULTÚRA BARÁTAINAK

Bohemia

2016. ÁPRILIS–2017. MÁRCIUS
98 CZK • 3 EUR • 980 HUF

„ÉVKÖNYV”
„ROČENKA”

XXIV. ÉVF. 1–4. SZÁM
www.bohemiabk.hu

Bohemia. Egy ország neve, Csehországé. És egy társaságé, a cseh kultúra magyarországi barátainak egyesületéé. Baráti körünk 1993 nyarán alakult. Célunk, hogy – miként Chrudimnál a Chrudimka folyócskán vagy az Erzsébet híd a Dunán – összekössünk két partot, s hogy a magunk szerény eszközeivel átjárhatóvá tegyük a távolságot két nép, két kultúra, Prága és Budapest között. Ha csatlakozni kívánsz hozzánk, minden szerdán délután örömmel várunk törzshelyünkön, a Bem sörözőben (H-1027 Budapest, Bem rkp. 49.).

Bohemia. To je jméno jedné země, Čech. A také jméno jedné společnosti spolku maďarských přátel české kultury. Náš přátelský kruh vznikl v létě 1993. Naším cílem je spojit dva břehy, tak jako dva břehy spojují mosty: mosteček u Chrudimi nad říčkou Chrudimka nebo Alžbetin most nad Dunajem. Svými skromnými prostředky bychom chtěli zkrátit vzdálenost mezi dvěma národy, dvěma kulturami, mezi Prahou a Budapeští. Jestliže se chcete k nám připojit, s radostí Vás uvítáme každou středu odpoledne na našem stálém místě v Bemově pivnici (H-1027 Budapest, Bem rkp. 49.).

Lacza Tihamér:
IV. Károly
német-római császár
és cseh király

Ódor Attila:
Szent Adalbert
emlékezete

Riport
Richard Hašekkel

Tomáš Mazal:
Bohumil Hrabal
és
Václav Havel

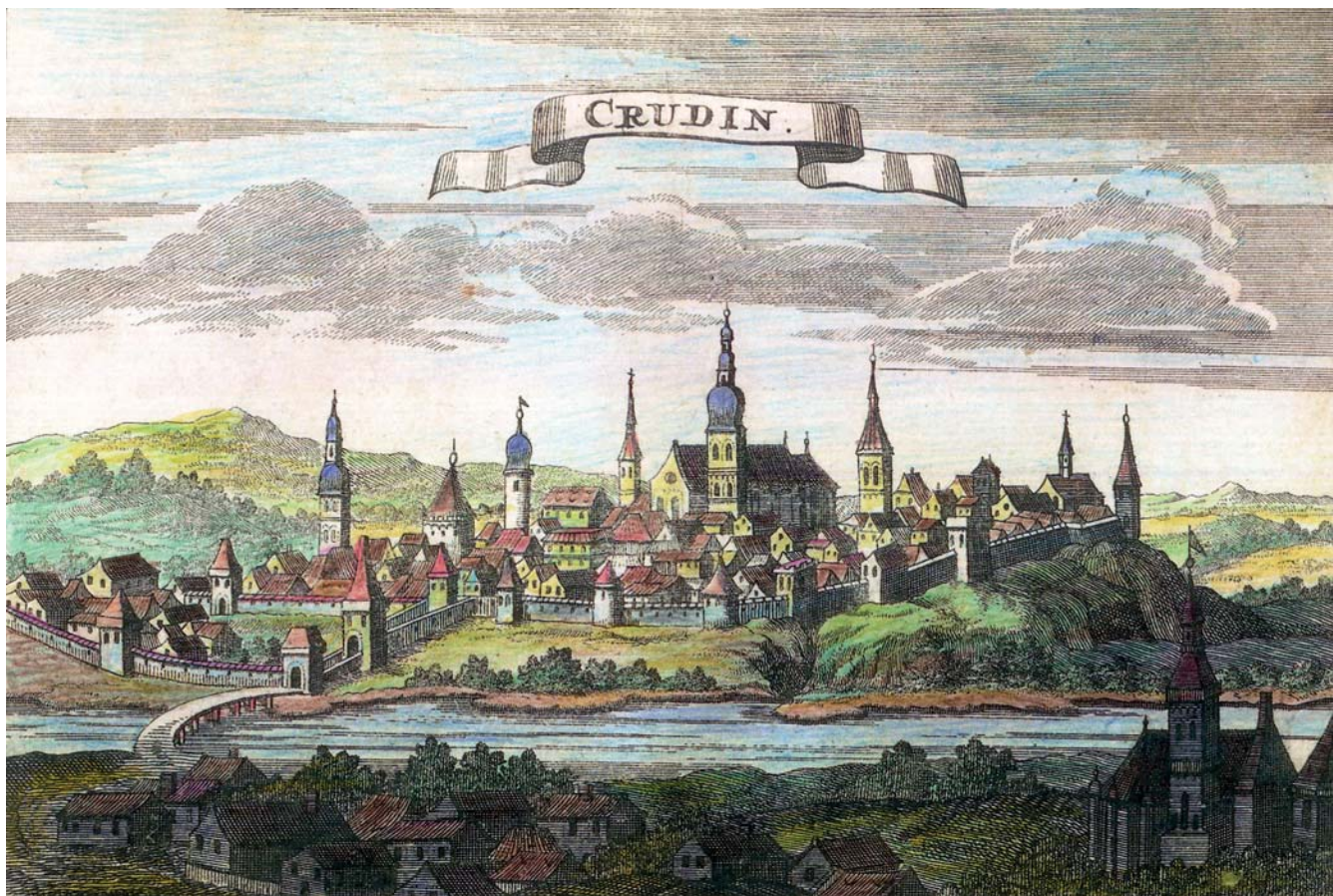
ÚJ KÖNYV:
Szlalom a Parnasszusra
Hrabal-útikalauz

Martina Fialková:
Gulliver Prágában
landolt

MELLÉKLETEK:

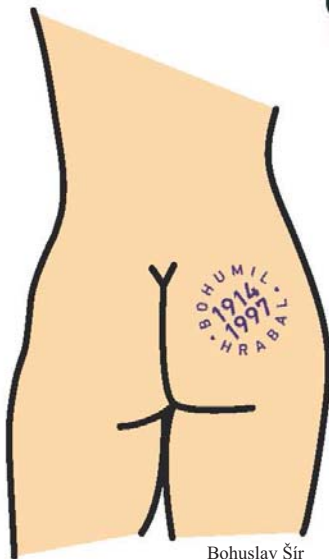
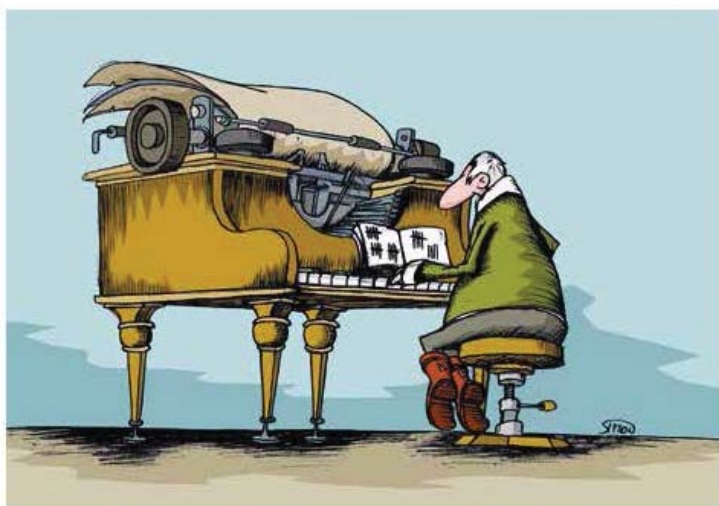
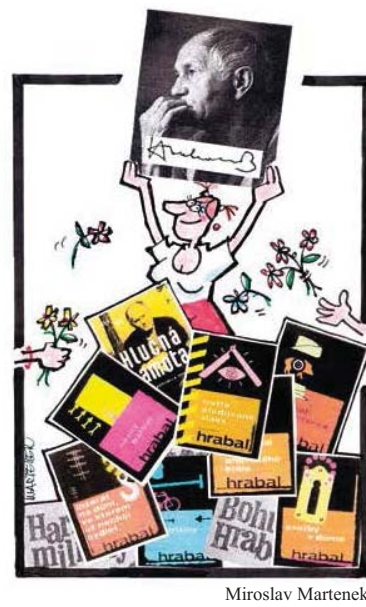
Cseh Múzeum:
Děčín látképe

Božena Němcová
magyarországi
és szlovákiai nyomában
túrafüzet

CSEH KARIKATURISTÁK HRABALRÓL

2017. február 2–március 13., Bílá galerie, Prága 8–Libeň

Pavel Rychtařík

Ivo Chadžžiev

Gulliver léghajója Prágában

55. old.

Cseh karikaturisták Hrabalról	2
Közérdekű címek, telefonszámok	4
Bohemia tagtoborzó	5
Impresszum	5
Tagnévsor 2016	6
Köszönetnyilvánítás	6
Egyesületi hírek 2016–2017 (Molnár Éva)	8
Cseh–magyar koncert Prágában (Kokes János)	9
Bohemia-körút: Román ballada (Szathmáry Ágnes, fotó: Molnár Éva)	12
Hírek Csehországból 2016 (Molnár Éva)	14
Hrabal-émléktábla Budapesten 22	
Sport hírek Csehországból 2015 (Molnár Éva, Polgár László)	24
Cseh összefoglaló a 2016-os Labdarúgó EB-ről (Polgár László)	25
Cseh kisváros: Jaroměř – Josefov (Zachár Ottó)	26
Cseh történelmi és kulturális évfordulók 2017-ben (G. Kovács László)	28
IV. Károly születésének 700. évfordulójára (Lacza Tihamér)	31
Szent Adalbert emlékezete (Ódor Attila)	34
1967 legjelentősebb cseh filmjei (G. Kovács László)	37
A Budapesti Cseh Centrum 2016–2017. évi programjaiból	38
Csehül a 2016. évi budapesti könyvfesztiválon (Fehér Renátó)	40
Új könyv: Szlalom a Parnasszusra – Hrabal-útikalauz (Molnár Éva)	42
Riport Richard Hašekkel (Polgár László)	44
Jaroslav Hašek, a költő (Polgár László)	46
Emlékmű a drogériánál (Polgár László)	47
Receptek (Molnár Éva)	47
Húsz év Bohumil Hrabal nélkül (Polgár László)	48
Száguldunk a Postřížinský expresszel (Polgár László)	49
Bohumil Hrabal és Václav Havel (Tomáš Mazal)	50
Új könyv: Cseh költők antológiája II. (Heé Veronika)	52
A Prágai Magyar Intézet 2016/2017. évi programjaiból	53
Prágai levél: Gulliver Prágában landolt (Martina Fialková, fordítás: Molnár Éva)	54
Bohemia farsang 2017 (Fotó: Mudrák Gabi, Zachár Ottó)	56
Švejk és az olimpia (Polgár László)	57
In memoriam (Heiner Lajos, Molnár Éva)	58
Cseh nyelvtanfolyam Dobruškában (Bodnárík Beáta)	60
Barátainkról, barátainktól a világban	61
A szerkesztőség postaládájából	65
Cseh karikaturisták Hrabalról (Molnár Éva)	66

MELLÉKLETEK:

Cseh múzeum – Děčín látképe (Zachár Ottó)	
Božena Němcová magyarországi és szlovákiai nyomában – túrafüzet (Molnár Éva, Szabó Gábor)	

Čeští karikaturisté o Hrabalovi	2
Důležité adresy, telefonní čísla	4
Jak vstoupit do Bohemie	5
Impressum	5
Seznam členů Bohemie do r. 2016	6
Poděkování	7
Z programů spolku Bohemia v r. 2016–2017 (Eva Molnárová)	8
Česko-maďarský koncert v Praze (János Kokes)	9
Okružní cesta v Rumunsku (Ágnes Szathmáry, foto: Eva Molnárová)	12
Zprávy z Čech v r. 2016 (Eva Molnárová)	13
Pamětní deska na počest Hrabala v Budapešti	22
Sportovní zprávy z Čech (Eva Molnárová, László Polgár)	24
České městečko: Jaroměř – Josefov (Ottó Zachár)	26
Česká historická a kulturní výročí do r. 2017 (László G. Kovács)	28
700. výročí narození Karla IV. (Tihamér Lacza)	31
Na paměť sv. Vojtěcha (Ódor Attila)	34
Nejlepší filmy z roku 1967 (László G. Kovács)	37
Z programů Českého centra v Budapešti v r. 2016/2017	38
Česky na budapeštském knižním festivalu v r. 2016 (Renátó Fehér)	40
Nová kniha: Slalom na Parnas – Hrabalova průvodce (Eva Molnárová)	42
Rozhovor s Richardem Haškem (László Polgár)	44
Jaroslav Hašek jako básník (László Polgár)	46
Památky na drogerie (László Polgár)	47
Recepty (Éva Molnárová)	47
Dvacet let bez B. Hrabala (László Polgár)	48
Jízda Postřížinským expresem (László Polgár)	49
Bohumil Hrabal a Václav Havel (Tomáš Mazal)	50
Nová kniha: Antologie českých básníků (Veronika Heé)	52
Z programů Maďarského institutu v Praze v r. 2016/2017	53
Dopis z Prahy: Gulliverovo přistání v Praze (Martina Fialková, překlad: Eva Molnárová)	54
Masopustní zábava Bohemia 2017 (snímky: Gabi Mudrák, Ottó Zachár)	56
Švejk a olympiáda (László Polgár)	57
In memoriam (Lajos Heiner, Eva Molnárová)	58
Český kurz v Dobrušce (Beáta Bodnárík)	60
Zprávy o nás, o přátelích od přátel ve světě	61
Z poštovní schránky redakce	65
Čeští karikaturisté o Hrabalovi	66

PŘÍLOHY:

České muzeum: Pohled na Děčín (Ottó Zachár)	
Po stopách Boženy Němcové v Maďarsku a na Slovensku – průvodce pro turisty (Eva Molnárová, Gábor Szabó)	

Tomáš Mazal

str. 43.

Közérdekű címek, telefonszámok

A CSEH KÖZTÁRSASÁGBAN

Magyar Köztársaság Nagykövetsége

nagykövet: Pető Tibor
Pod hradbami 17, 160 00 Praha 6
tel.: +420-233-324-454
fax: +420-233-322-104
e-mail: huembprg@vol.cz
www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/CZ/HU

Prágai Magyar Intézet
igazgató: Kelemen Gertrúd
Rytířská 25-27, 110 00 Praha 1
tel.: +420-224-222-424
fax: +420-224-213-746
e-mail: info@hunginst.cz
www.hunginst.cz

CSEHORSZÁGI MAGYAR SZERVEZETEK

**Cseh- és Morvaországi
Magyarok Szövetsége
(CSMMSZ)**
Szvaz Maďarů žijících v českých
zemích

elnök: Rákóczi Anna
alelnök: Szaló Béla
szervező titkár: Farkas Éva
K Botiči 2, 101 00 Praha 10
tel.: +420-271-746-932
e-mail: csmmsz@volny.cz
csmmsz-praha@csmmsz.org
www.csmmsz.org

CSMMSZ

Prágai Alapszervezete
elnök: Szaló Béla
K Botiči 2, 101 00 Praha 10
tel.: +420-603-820-963
e-mail: belasalo@gmail.com

CSMMSZ

Brünni Alapszervezete
elnök: Fazekas Mónika
Radnická 8, 602 00 Brno
tel.: +420-602-742-931
tel./fax: +420-541-241-062
e-mail: csmmsz-brno@csmmsz.org
www.mkic.cz

**Magyar Kulturális
és Információs Centrum, Brno**
Nyitva: hétfő 16–18,
szerda 15–17 óra között
Radnická 8, 602 00 Brno
tel.: +420-541-241-062
e-mail: info@mkic.cz
www.mkic.cz

CSMMSZ

Karlovy Vary-i Alapszervezete
elnök: Turay Erzsébet
Konečná 13, 360 05 Karlovy Vary
tel.: +420-777-334-487
e-mail: phdr.peteruray@gmail.com

CSMMSZ

Lovosicei Alapszervezete
elnök: Pospíšilová Iveta
Školní 6, 410 02 Lovosice
tel.: +420-773-291-149
e-mail:
csmmsz-lovosice@csmmsz.org

CSMMSZ

Ostravai Alapszervezete
elnök: Rákóczi Anna
ul. 28. října 15,
702 00 Moravská Ostrava
tel.: +420-602-872-345
e-mail:
csmmsz-ostrava@csmmsz.org
www.madari-ostrava.cz

CSMMSZ

Pleňi Alapszervezete
elnök: Krivánek László
K Doubravě 7, 331 51 Kaznějov
tel.: +420-777-724-806

CSMMSZ

Teplicei Alapszervezete
elnök: Kulina Ferenc
Bohosudovská 1606/18,
415 02 Teplice
tel.: +420-605-953-600
e-mail: csmmsz-
teplice@csmmsz.org

**Rákóczi Alapítvány – A Cseh-
országi Magyarok Kultúrájának
és Művelődésének Fejlesztéséért**

K Botiči 2, 101 00 Praha 10
tel.: +420-271-746-932
e-mail: csmmsz-
praha@csmmsz.org
www.csmmsz.org

**Közép-európai Stúdiómak
Tanszéke – Károly Egyetem
Katedra středoevropských
studii – FF UK**

Celetná 20, 116 36 Praha 1
tel.: +420-224-491-410
e-mail: madarstina-l@ff.cuni.cz
http://kses.ff.cuni.cz

**Ady Endre Diákkör
(AED) – Prága**

e-mail: elnok@aed.cz
www.aed.cz

**Kazinczy Ferenc Diákklub
(KAFEDIK) – Brno**

Radnická 8, 602 00 Brno
tel.: +420-774-262-587
e-mail: kafedik@kafedik.net
www.kafedik.net

Görgy Artúr Társaság – Prága

elnök: Palágyi István György
Řež 45, 250 68 Řež
e-mail: istvan.palagyi@email.cz

**Csehországi Magyar Orvosok
Társulata**

elnök: MUDr. Dědinová Mária
Mattiolihlo 3274/3, 106 00 Praha 10
tel.: +420-724-086-566
e-mail:
maria.dedinova@seznam.cz

**Prágai Református Missziós
Gyülekezet**

lelkész: Éles György
www.reformata.cz

**Prágai Magyar Katolikus
Lelkészég**

Szent Henrik-templom
Jindřiřská 30., Praha 1
https://www.facebook.com/Prágai-
Magyar-Katolikus-Lelkészég-
1769510549979963/

**CSEHORSZÁGI MAGYAR
SAJTÓ, RÁDIÓ**

Prágai Tükör

főszerkesztő: Kokes János
K Botiči 2, 101 00 Praha 10
tel.: +420-271-746-932
e-mail:

csmmsz-praha@csmmsz.org
KokesJanos@seznam.cz
www.csmmsz.org

**Brünni Magyar Futár
Brněnský maďarský kurýř**
(kiadja a CSMMSZ Brünni
Alapszervezete)

Radnická 8, 602 00 Brno
tel.: +420-541-241-062
e-mail: info@mkic.cz
www.mkic.cz

**A SZLOVÁK
KÖZTÁRSASÁGBAN**

**Magyar Köztársaság
Nagykövetsége**

nagykövet: Czibalmosné
Molnár Éva
Nad Lomom 28, 811 02 Bratislava
tel.: +421-259-205-200
fax: +421-254-435-484
e-mail:
mission.pzs@mfa.gov.hu
www.mfa.gov.hu/kulkepviselet/
SK/HU

Pozsonyi Magyar Intézet

igazgató: Dr. Molnár Imre
Palisády 54, 811 06 Bratislava
tel.: +421-252 442 961
fax: +421-252 442 960
e-mail:
bratislava@hunginst.sk
www.pozsony.ballasiintezet.hu/

Český spolek v Košicích

(Kassai Cseh Egyesület)
elnök: Dagmar Takácsová
Stříbrný vítr – časopis
Hlavná 70, 040 01 Košice
tel/fax: +421-556-255-217
e-mail: csvk@mail.t-com.sk
www.cske.sk

MAGYARORSZÁGON

**Cseh Köztársaság
Nagykövetsége**

nagykövet: Juraj Chmiel
1064 Budapest, Rózsa u. 61.
tel.: +36-1-462-5011
fax: +36-1-351-9189
e-mail: budapest@embassy.mzv.cz
www.mzv.cz/budapest

Cseh Centrum

igazgató: Lucie Orbók
1063 Budapest, Szegeő u. 4.
tel.: +36-1-462-5066
fax: +36-1-351-9188
e-mail: ccbudapest@czech.cz
http://budapest.czechcentres.cz

**Szlovák Köztársaság
Nagykövetsége**

nagykövet: Rastislav Káčer
1143 Budapest, Stefánia út 22-24.
tel.: +36-1-460-9010
fax: +36-1-460-9020
e-mail: emb.budapest@mzv.sk

Szlovák Intézet

igazgató: Hushegyi Gábor
1088 Budapest, Rákóczi út 15.
tel.: +36-1-327-4000
fax: +36-1-337-4008
e-mail: si.budapest@mzv.sk
www.mzv.sk/sibudapest

**Prágai Sörlovagrend Kulturális
Egyesület**

alapító: Kocsis Péter
Český Krumlov, Nové domovy
335/1
tel.: +36-20-286-2848
+420-728-571-792
e-mail: ezaz@volny.cz
www.krumlove.hu

Hirdetési tarifáink:

1/1 oldal 40.000 Ft + ÁFA
1/2 oldal 25.000 Ft + ÁFA
1/4 oldal 20.000 Ft + ÁFA
1/8 oldal 15.000 Ft + ÁFA

A borítékon elhelyezett hirdetéseknel
+ 25 % felárat számítunk fel.

MOTTO:

„...s léte értelmét sem abban látja, hogy egyiküket a másik ellen segítse, hanem hogy a kető közt állva, tévhitétől szabadultan, nagyon szerény erővel és eredménnyel egyengesse a rokon szellemek esedékes találkozását s a ma is – annyi baj, gyűlölet és féltreértés után – egymás felé tapogatva nyúló kezek összefonását...”

Dobossy László

BOHEMIA BARÁTI KÖR

A cseh kultúra magyarországi barátainak egyesülete

www.bohemiabk.hu

e-mail: bkgremium@googlegroups.com

Törzshely és székhely:

Bem Söröző, H-1027 Budapest, Bem József rkp. 49.
tel.: +36-1-212-5738

Egyesületi órák minden szerdán:

18 és 21 óra között a Bem Sörözőben

Postacím:

Bohemia Baráti Kör (Bem Söröző)
H-1027 Budapest, Bem József rkp. 49.

Elnökség (2016. márciustól):

Szabó Gábor (elnök)
H-2094 Nagykovácsi, Tinódi u. 8/a
tel.: +36-26-389-283, mobil: +36-30-930-3457
e-mail: szabo.gabor50@t-online.hu

Goldmann Ilona
H-1096 Budapest, Haller u. 68. IX/87.
tel.: +36-1-215-9413 (o.), mobil: +36-20-363-9702
e-mail: ilonagoldmann@yahoo.com

Jónás Gábor (könyvelés)

tel.: +36-1-379-1849 (o.)

Mudrák Gabriella
H-1201 Budapest, Berkenye stny. 5. VII/47.
mobil: +36-30-70-224-7465
e-mail: mudrakgabi@gmail.com

Polgár László
H-1203 Budapest, Bíró Mihály u. 20.
tel./fax: +36-1-505-9824 (mh.), mobil: +36-70-610-9797
e-mail: polgarlaszlo@digikabel.hu

Szalai Erzsébet
H-1084 Budapest, Jázmin u. 16/B 1/21.
tel.: +36-1-218-1250, mobil: +36-20-965-0161
e-mail: szalaizsoka@freemail.hu

Vetula Eszter
H-1051 Budapest, Október 6. u. 16-18.
tel.: +36-1-269-3072, mobil: +36-20-598-4852
e-mail: vetulae@gmail.com

Felügyelő Bizottság

Zachár Ottó
H-1144 Budapest, Csertő u. 18. III/78.
tel./fax: +36-1-364-8070 (o.), mobil: +36-30-445-3169
e-mail: zachar.otto@chello.hu

Molnár Éva
H-1082 Budapest, Leonardo da Vinci u. 4-6. IX/64.
tel.: +36-1-334-3360 (o.), mobil: +36-30-627-5409
e-mail: molnarova111@gmail.com

Molnár Klára
H-1118 Budapest, Csikihegyek u. 20. IX/33.
mobil: +36-30-443-8141
e-mail: fruzsi.clara@gmail.com

Bohemia

Časopis pro přátele české kultury v Maďarsku
Vychází s využitím dotace MZV České republiky

Vydává: Přátelský kruh Bohemia

Odpovědný vydavatel: Ottó Zachár, Gábor Szabó

Redaktoři: Eva Molnárová, László Polgár

Redakční kolegové: László G. Kovács (Budapešť),
Klára Molnárová (Budapešť)

Redakce: H-1082 Budapest, Leonardo da Vinci u. 4-6. IX/64.
e-mail: molnarova111@gmail.com; polgarlaszlo@digikabel.hu

Příprava pro tisk: Agnes Veres
ISSN 1219-0500

Vytištěno v tiskárně Elektroproduct s. r. o., Budaörs

Na obálce: Chrudim (mědiryt)

Bohemia

PŘÁTELSKÝ KRUH • • • BARÁTI KÖR

tagtoborzó

– miért jó, ha belépsz a Bohemia Körbe? –

1. INGYEN JUTHATSZ ÚJSÁGUNK REMEK SZÁMAIHOZ.
2. ELJÖHETSZ VELÜNK CSEHORSZÁGBA KIRÁNDULNI ÉS VÍZITÚRÁZNI.
3. SZERDÁNKÉNT KELLEMES TÁRSASÁGBAN, VELÜNK SÖRÖZHETSZ.

Tagdíjunk 2017-ben is 3000 Ft,
diákoknak és nyugdíjasoknak 2000 Ft.

Csekkszámlánk száma:

K&H BANK 10400205–02001478–00000000

1067 Budapest, Teréz körút 1.

Adószámunk: 18049866-1-41

Ízelítő 2017. évi programjainkból:

- HRABAL-ÚTIKALAUZ – BEMUTATÓ ✓
- BOHEMIA BATYUBÁL ✓
- KÖZGYŰLÉS ✓
- DÉL-MORVAORSZÁGI KIRÁNDULÁS
- TÚRANYARALÁS A CSEH ÉRCHEGYSÉGBEN
- VÍZITÚRA A MOLDOVÁN
- ITÁLIAI KÖRÚT
- UTAZÁS B. NĚMCOVÁ MAGYARORSZÁGI ÉS SZLOVÁKIAI NYOMÁBAN
- CSEH KARÁCSONY

Bohemia

Folyóirat a cseh kultúra barátainak

Megjelenik a Cseh Köztársaság

Külgyminisztériumának támogatásával

Kiadja: a Bohemia Baráti Kör

Felélős kiadó: Zachár Ottó, Szabó Gábor

Szerkesztők: Molnár Éva, Polgár László

Munkatársak: G. Kovács László (Budapest),
Molnár Klára (Budapest)

Szerkesztőség: H-1082 Budapest, Leonardo da Vinci u. 4-6. IX/64.

e-mail: molnarova111@gmail.com; polgarlaszlo@digikabel.hu

Tördelés és nyomdai előkészítés: Veres Ágnes

ISSN 1219-0500

Nyomda: Elektroproduct Kft., Budaörs

A borítón: Chrudim (rézmetszet)

Tagnévsor 2016

Ács Lászlóné
Albert Csaba
Antal Ildikó Márta
Aranyosmaróthy
Vilmos
Aranyosné Tar Júlia
Arday Lajos, Dr.
Ari Ilona
B. Horváth Géza
Bakos Edit
Bakos István I.
Bakos István II.
Bakos Katalin
Bakró Erzsébet
Balázs Károly
Bartus Miklósné
Benes Mária
Benkó Zoltán
Blaskó Gabriella
Bodnár Géza
Bodnár Beáta
Bolevác Csaba
Bordás Anna
Botka Zoltánné
Czeizler Zsuzsa
Czifra Józsefné
Czirok Árpádné
Csárdi László
Cserepes Iván
Csikós Tünde
Csíkszenthy Júlia
Csomós Balázs
Csörgő Lajosné
Deák Gábor
Dobi Miklós
Dobi Miklósné
Ercsényi Sándorné
Érdi Péter
Érdiné Karl Erzsébet
Farkas Erzsébet
Ferenczy Ingrid
Főző Anna
Friedrich Péter
Fuszek Áron
Fuszek Máté
Fuszek Péter
Fügediné Csóri Ágnes
Fülöp Istvánné
Gaál Rita
Gabonyi Erika
Gáll Ernő
Gálos András
Gáspár Csaba
Gáspár László

Gáspár Lászlóné Hajdú
Éva
Gazsy Csaba
Gergics Anna
Giczey Kálmán
Goldmann Jánosné
Gottwaldné Károlyi
Mária
Groó Dóra
Györei László
Győri Márton
Gyulai Líviusz
Gyurkó Györgyné
Hagymásy András
Hajdú Ágnes, Dr.
Halász Józsefné, Dr.
Hámori Éva
Hankó B. Ludmilla †
Haris Erzsébet
Havasi Béla
Heé Veronika, Dr.
Hegedűs Erika
Hegedűs Judit
Heiner Lajos, Dr.
Heinerné Kecskés
Aranka
Hidasi Judit, Dr.
Horváth Beatrix
Horváth Judit
Horváth Remény, Dr.
Horváthné Iványi Judit
Hrabéczy Klára
Hun Péter
Iklódy Piroska
Illés Judit
Ipach Ildikó
Iványi Emőke, Dr.
Jakab Lajos
Jánoska Péter
Jónás Gábor
Juhász Ildikó
Kálmánchelyi Istvánné
Kálóczi Imola
Kápolnai Kázmér
Katócs Erika †
Katona Lucia, Dr.
Katona Valéria
Kékes Lászlóné
Kékesiné Arany Mária
Keleti Éva
Kerekes Zsuzsa
Kiss Balázs
Kiss Csaba, Dr. I.
Kiss Csaba, Dr. II.

Kiss Gyöngyi
Kiss Juliánna
Kiss Sándor, Dr.
Kiss Zsuzsa
Kiss-Benedek Béláné
Kocsis Andor
Kocsis Róbert
Kocsis Róbertné
Kocsis Zita
Kocsis Zoltán
Kovács Dénes
Kovács B. Ágnes †
Kövesi Gábor
Kuharik László
Kun Ferencz
Kúti Ferenc, id.
Kúti Ferenc, ifj.
Láng Péter
László Tamásné
Lay Ádám
Lay Béláné
Lékai Vilma
Lengyel Éva
Liener Katalin
Lux Balázs, Dr.
Lux Bálint
Lux Julianna
Maczák Pál, ifj.
Madarász Vladimírné
Madocsay Laura
Madocsay Tündi
Madocsay Vilmos
Magyari Zoltánné
Martyán Lajos
Mautner Miklós
Megyeri Gábor
Megyeri György
Méhes László Mátyás

Meisel Péter
Menyhárt Ildikó
Mike Gabriella
Molnár Éva
Molnár György
Molnár Klára
Mudrák Gabriella
Muszka Erzsébet, Dr.
Nademejnský Daniel
Názer Ádám
Názer Eszter
Ódor Attila
Ondrejcsák Eszter
Oswald Lórántné
Oszlács Éva
Osztheimer Józsefné
Pápay Judit
Papp Gabriella
Párkány Erzsébet
Patak Károlyné
Pataki Lajos
Péter János
Péter Jánosné
Petz-Stifter Mária, Dr.
Piller Ágnes
Pleszel Sándor
Polgár László
Pongrácz Ferenc
Pongráczné Oszvald
Szilvia
Provaznik Tibor
Rác Anna
Radicsné Varga Zsuzsa
Radnóti Judit
Radnóti Sándor
Resch Gyula
Ress Imre
Rosta Ödönne

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A Bohemia Baráti Kör
a 2015. évi adóbevallások SZJA 1 %-ának
felajánlásából 2016-ban

232 382 Ft támogatásban részesült.

Hálásan köszönjük kitartó támogatóinknak!

Az összeget a szokásos
működési költségekre fordítjuk.

A Bohemia BK régi és új elnöksége.

Secesni móda, Praha, nakl. Eon, 2012

Salgói József
 Salgói Józsefné
 Sancz Klára Lujza
 Sasi Nagy Istvánné, Dr.
 Schallinger Károlyné
 Simén András
 Skáfár Erzsébet
 Soltész Ágota
 Somlai Péter
 Somlai Péterné
 Soós Nóra
 Szabó Attila
 Szabó Gábor
 Szabó Gáborné Mária
 Szabó Ilona Mária
 Szabó Péter

Szabóné Horváth Márta
 Szabóné Jakab Ida
 Szalai Erzsébet
 Szalai Zsuzsa
 Szalay Gábor
 Szántó Ferencné, Dr.
 Szántó György
 Szászné Sárosi Margit
 Szathmári Ágnes
 Száva Kamilla
 Szebeni Dóra
 Székely Lászlóné
 Szelényi Emilné
 Szélpál Kata
 Szilágyi Zsuzsanna
 Sztojka Kinga

Taba Judit
 Tahin Gyula
 Takács Ilona
 Támer Julianna
 Tarcsai Gyuláné
 Técsi Jánosné, Dr.
 Telkes Sándor
 Telkes Sándorné
 Terpó Veronika
 Tóth Jolán
 Tőke Anna
 Tőke Mária
 Törőcsik Gergő
 Traj Ferenc
 Vadász Magda
 Varga Ádám

Varga Istvánné
 Varga Katalin
 Vennes Emmy
 Veres Ágnes
 Vetula Eszter
 Vnuk Miloš
 Wehofer Rezső
 Zachár Ottó
 Zatykó József
 Zatykó Józsefné
 Zöldné Szabó Klára

*2016-ban összesen
 239 fő fizetett tagdíjat*

Egyesületi hírek 2016–2017

Lásd még: www.bohemiabk.hu

2016. évi programok

2016. február 13. – Bohém Bohemia – farsangi piknik a Dover Házban. (Lásd: képriport és paródia, *Bohemia*, 2015/2016. sz. 36–37. oldal!)

2016. február 24. – Dobozy Borbála barátunk J. A. Benda és csembalószonátái című könyvének kettős és kétnyelvű bemutatója a Prágai Magyar Intézetben – a magyar után a cseh kiadás megjelenése alkalmából, mely Svoboda Róbert barátunk fordításában, a *Bohemia Baráti Kör* támogatásával, a győri Magyar Kultúra Kiadó vállalásában készült el. A bemutatót Martina Fialková prágai barátunk vezette. (Lásd: beszámoló, *Bohemia*, 2015/2016. sz. 41. oldal!)

2016. március 1. – Kokes János: Magyar emlékek Csehországban című útikalauzának telt házas hazai bemutatója a budapesti Cseh Centrumban, ahol G. Kovács László beszélgetett a szerzővel és Molnár Éva szerkesztővel, Gedai Csaba fotóművésszel, akinek kiállítását is láthatta a közönség, továbbá kis fejtörővel könyvet is nyerhetett, illetve kedvezményesen vásárolhatott az Antall József Tudásközpont Kiadótól. (Lásd: ismertetés, *Bohemia*, 2015/2016. sz. 40. oldal!)

2016. március 2. – Az évi közgyűlés napirendjén a Bem Sörözőben a beszámolókon és terveken kívül tisztújítás és az új Ptk-nak megfelelő Alapszabály-módosítás szerepelt. A tisztújítás eredménye szerint a Bohemia BK megválasztott új elnöksége a következő öt évre: Szabó Gábor (elnök), Goldmann Ilona, Polgár László, Jónás Gábor, Mudrák Gabriella, Szalai Erzszi, Vetula Eszter. Zachár Ottó és Molnár Éva, a BBK eddigi vezetői 23 év után az újonnan létrehozott Felügyelő Bizottságban folytatják tevékenységüket Molnár Klára tagtársunkkal kiegészülve.

2016. március 17. – Lengyel Éva barátunk Állatportrék festménykiállítása a Kő Café Galériában április 17-ig.

2016. március 19. – Télbúcsúztató KISZE-túra a Bagaméri család szervezésében.

2016. április 1. – Az Edelényi Kastélysziget parkjában felavattatott Božena Němcová (1920–1862) cseh író nő újabb emlékhelye! Az elültetett hársfacsemete tábláját Havasi Béla, miskolci barátunk kezdeményezésére

Táblaállítás B. Němcová edelényi emlékére ültetett hársfacsemeténél

Az edelényi kastély

Milan Simko konzul úr, Balázs Péter, a cseh nagykövetség alkalmazottja, Bay Judit intézményvezető, Molnár Éva és Zachár Ottó, a Bohemia BK képviselői állították fel és koszorúzták meg. Miskolc (emléktábla, 2013), Bükk-szentlászló (emlékoszlop, 2014) után Edelény a harmadik Němcová-emlékhely Magyarországon.

2016. április 30–május 7. – Tavaszi kirándulás Észak-Morvaországba, Szilézián át Krakkóig Zachár Ottó barátunk vezetésével. Program: városok: Ostrava, Opava, Krnov, Bruntal, Bohumin, Těšín, Krakkó, Štramberg, Nový Jičín, Příbor, Rožnov pod Radhoštěm (skanzen), Jeseník, Hranice, Uherské Hradiště, Pozsony, Trenčsén, Frýdek-Místek. Kirándulások: Praděd, Tanečnice. Kastélyok: Frýdlant, Wawel. Dél-morva borospince: Petrov.

2016. május 7. – Cseh nap keretében a Körösi Csoma Sándor Művelődési Központban a Bohemia BK közreműködésével cseh filmet, cseh nyelvórát, Zachár Ottó XIX. századi prágai képeslapjait, Csörgő Ági, Goldmann Ilona cseh témájú festményeit, cseh ételeket és italt, koncertet élvezhetett a közönség, továbbá Švejkkel (Polgár László), szellemével, illetve írójának

Kiállítás-megnyitónk a KÖSZI-ben

Švejk (Polgár László), Richard Hašek, G. Kovács László ugyanott

A Nemzetek napja rendezvénysorozat első programja

Cseh est Švejk szellemében

2016. május 7-én, szombaton 10 órától a Körösi Csoma Sándor Művelődési Központban

1000 Karel Steklý: Švejk, a derek katonája I-II. – filmvetítés
13.30 Robert Crombie: Švejk, a derek katonája – animációs film
15.00 Szeretnél csehül beszélni? – Flera Piel trófea rendezvény cseh nyelvórája
16.45 Zachár Ottó kiállítása: 19. századi wégi képeslapjai és prágai képeslapok
Csörgő Ágnes és Goldmann Ilona festményei Zachár Ottó fotói alapján
A kiállítást megnyitja és a rendezvény kapcsán ünnepi köszöntőt mond:
Molnár Éva, a Bohemia Baráti Kör igazgatója
17.00 Richard Hašek, Polgár László és G. Kovács László előadása és beszélgetése a Švejkéről
19.00 Doneyc István színművígazgató, Bacsi János és Nagy Csaba zongoraművész, valamint Gáspár Soma (dóbi) felejthetetlen cseh hangulatú idező koncertje
Belföldi: 1000 Ft, amelyhez ajándék sör adunk a vendégeknak

Egész nap cseh ételkülönlegességek: Újopence, Kozel pecsenye és további finomságok... és természetesen cseh sör!

Körösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Nonprofit Kft.
1105 Budapest, Szent László tér 7–14. Telefon: 200-9999 Fax: 262-0379

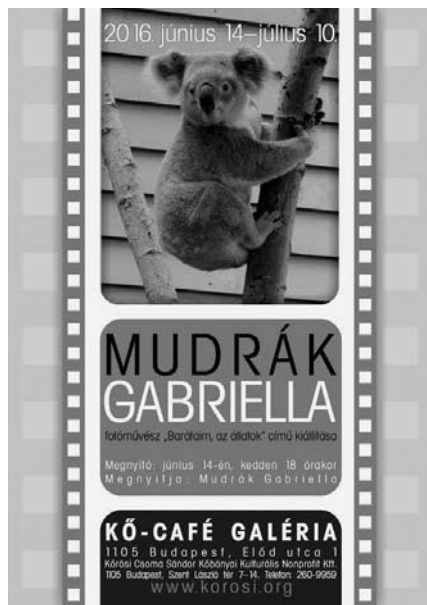
unokájával: *Richard Hašek*kel és *G. Kovács László* barátunkkal is találkozhatott. (Lásd még: 42. oldal!)

2016. május 10. – Bohemia-kiruccsnás: Esztergom I. – csipetnyi cseh vonatkozások nyomában *Molnár Éva* szervezésében. Program: a Vármúzeum megtekintése *Koditek Pál* vezetésével, ebéd a Szalma Csárdában.

2016. május 24. – *Dobozy Borbála* csembalóművész barátunk és a *Jaroslav Šonský* cseh–svéd barátunk vezette Martinů Strings kamarazenekar hangversenye *J. A. Benda* zeneszerző tiszteletére Prágában, a Dominikánusok prágai refektóriumában.

2016. június 1. – A Bohemia Baráti Kör 23. születésnapja a Bem Sörözőben.

2016. június 14. – Barátaim az állatok címmel *Mudrák Gabi* barátunk fotókiállítása a Kő-Café Galériában.

Magyar–cseh koncert Prágában

2016. május 24-én részben ismeretlen magyar és cseh zenei darabokat mutatott be közös koncertjén a Prága belvárosában lévő egykori dominikánus kolostor reflektóriumában *Dobozy Borbála* magyar csembalóművész, a Svédországban élő *Jaroslav Šonský* cseh hegedűművész és az általa vezetett Martinů Strings Prague kamarazenekar.

A rendkívüli zenei élményt nyújtó magyar–cseh koncertet a prágai České kořeny (Cseh gyökerek) egyesület rendezte a Zene határok nélkül elnevezésű sikeres sorozata keretében, s támogatta a prágai Magyar Intézet is.

A műsorban elhangzottak *Jiří Antonín Benda*: G-moll hangverseny cembalóra és vonósokra, valamint *Maros Miklós*: Vice-Concertino cembalóra, hegedűre és vonósokra című művek, valamint *Antonín Dvořák* híres Vonósszerenádja.

Maros Miklós Svédországban élő magyar zeneszerző, akinek Vice-concertino című szerzeményét Csehországban most első ízben mutatták be.

Dobozy Borbála, a kiváló magyar csembalóművész, a Magyar Bach Társaság alapító tagja, a Liszt Ferenc Zeneakadémia tanára, aki felsőfokú zenei tanulmányait többek között Prágában folytatta és

2011-ben Liszt-díjat kapott, a közelmúltban könyvet is írt *Jiří Antonín Benda* (1722–1795) cseh zeneszerzőről.

A *Jiří Antonín Benda* és csembaló szonátái című könyv a magyar kiadás (2014) után 2016-ban csehül is megjelent. A cseh kiadást a prágai kulturális tárca, valamint a magyarországi Bohemia – a cseh kultúra – Baráti Kör támogatták.

A prágai magyar–cseh koncert így jó lehetőséget szolgáltatott *Benda* zenéjének élő bemutatására és népszerűsítésére, a könyv terjesztésére is.

Kokes János, Prága
Fotó: *Molnár Éva*

2016. június 24–július 7. – Romániai körút – népek, tájak, falvak, városok, templomok, tenger nyomában *Zachár Ottó* barátunk vezetésével.

Program: Szatmárnémeti, Szaplonca, máramarosi fatemplomok, Nagybánya, Szamosújvár, Válaszút, Bonchida, Szék, Beszterce, moldvai kolostorok, Suceava, Pusztina, Bákó, ezeréves határ, Gyimes, Csíkszereda, Sepsiszentgyörgy, Árkos, Brassó, Prázsmár, Gelence, Konstanca, Mamaia, Bukarest, Turnu Severin, Sv. Helena, Temesvár, Nagyszentmiklós. (Lásd még: 12. oldal!)

2016. június 24–július 3. – A 9. Cseh Sörfesztivál új helyszíne Budapesten, a Múcsarnok melletti (Dózsa György úti) parkoló volt, a Ferdinánd Sörház szervezésében.

2016. július 22–augusztus 19. – A dobruškai nyári cseh nyelvtanfolyamon *Bodnárk Beáta* képviselte Magyarországot és a Bohemia BK-t. (Lásd még: 60. oldal!)

2016. július 30–augusztus 7. – Vízitúra a Beroukán Plzeňtől Berounig *Zachár Ottó* barátunk vezetésével. Vodákjaink megtettek 74 fkm-t (89,2 km helyett) U Dolanského mostu starthelytől, átkeltek 15 gáton (17 helyett), mivel az utolsó távot elmosta az eső.

Lapátolás...

...és lapátfogás a Beroukán...

...kupaktanács a parton

2016. augusztus 25–29. – Strakonicei dudásfesztivál a Magyar Dudazenekar részvételével, *Zachár Ottó* barátunk szervezésében.

Magyar dudások ellenfényben

Fesztivál-megnyitó

2016. szeptember 21. – Rendkívüli közgyűlés a Bem Sörözőben, ahol a megjelentek jóváhagyták a márciusi közgyűlésen elfogadott Alapszabály-módosítások kötelező kiegészítéseit a Fővárosi Törvényszék augusztusban kézbesített, hiánypótlásra felszólító végzése alapján. Az Alapszabály-módosítás és a változásjelentés törvényszéki elfogadása 2016. december 22-re megtörtént. A Bohemia BK az új Ptk. előírásainak megfelelően működhet tovább. Gratulálunk *molnárovának* a két évi előkészítésért, köszönjük *Zachár Ottónak* és *Molnár Évának*, a BBK alapító-vezetőinek a 25 éves munkát.

A Bohemia BK régi és új vezetői, felügyelő bizottsági tagjai az eredeti cél, azaz a kulturális érték-közvetítés érdekében és szolgálatában folytatják öntevékeny munkájukat és képviselik az egyesületet. Köszönik a bizalmat. Így továbbra is sikeres közös munkát és érdekes programokat kívánunk a régi-új grémiumnak, amellyel a csoportos e-mail-címen is kapcsolatba lehet lépni: [bbkgremium@googlegroups.com!](mailto:bbkgremium@googlegroups.com)

2016. szeptember 27. – Bohemia kiruccanás: Szent Adalbert és Esztergom II. – csipetnyi cseh vonatkozások nyomában *molnárová* szervezésében. Program: *Gerstner István* festő műterme Párkányban és az Esztergomi Bazilika–Kincstár–Altemplom *Kodítek Pál* vezetésével.

2016. október 3. – A brazíliai Bretas-Kevorkian Duó, azaz *Patrícia Bretas* brazil zongoraművésznő barátunk és *Josiane Kevorkian* szezonnyitó négykezes zongorakoncertje az az Óbudai Társaskörben a Bohemia BK szervezésében.

Patrícia és Josiane vacsorán a pesti Stexben...

...és négykezes koncertjük az Óudai Társaskörben

2016. október 8–9., 11–12., 16. –

A Nagykok címmel *Gyulai Líviusz* grafikusművész barátunkkal készült új filmet vetítettek a magyar televízió M5-ös, a Duna Word csatornáján.

2016. november 25-ig zajlottak a szeptemberben kezdődött kassai és kelet-szlovákiai cseh napok. Vendégszerepléseink: – szept. 5-étől Óbudán,

A királyhalmeci (Kráľovský Chlmec) Magyar Közösségi Ház épülete...

...és benne *Zachár Ottó* fotókiállítása, a Prágai házjegyek megnyitója

A prágai Martinů Strings és *Dobozy Borbála* koncertje a kassai Művészetek Házában (Fotó: Pavol Kraus)

okt. 11-étől a kassai tudományos könyvtárban XIX. századi prágai képeslapok kiállítása *Zachár Ottó* barátunk gyűjteményéből; – okt. 13-tól Prágai házjegyek fotókiállítása a királyhalmeci magyar kulturális központban *Zachár Ottó* barátunk felvételeiből; – okt. 18-án *Dobozy Borbála* csembalóművész barátunk kassai koncertje a *Jaroslav Šonkský* vezette prágai Martinů Strings kamarazenekarral. (Lásd még: 64. oldal!)

2016. november 27. – XXIII. Bohemia Szalon *Molnár Évának*.

2016. december 2. – *Tomáš Mazal*: Szlalom a Parnasszusra. Útikalauz Bohumil Hrabal nyomában című könyvének megjelenése.

2016. december 14. – Cseh karácsony a Bem Sörözőben. Vendég: a budapesti szlovák Ozvena kórus.

Az Ozvena kórus karácsony-köszöntője a Bem Sörözőben

2016. december 17. – A Tomáš Mazal: Szlalom a Parnasszusra. Útikalauz Bohumil Hrabal nyomában című, december 2-án megjelent könyvünk keresztlője a Hrabal Sörözőben, ahol meglepetésként az éppen Budapesten tartózkodó Tom Mazal barátunk is megjelent. (Lásd még: 42. oldal!)

Egész évben: Szabó Gábor barátunk hazai gyalogtúráihoz szinte havi rendszerességgel csatlakozhattak tagtársaink.

A 2017. évi tervekből

ÚJDONSÁG: 2017-ben egész évi „teljesítménytúra” lehetősége egyénileg és busszal Božena Němcová cseh író (1820–1862) észak-magyarországi és szlovákiai nyomában, halálának 155. évfordulója és újabb magyarországi emlékhelyének felavatása alkalmából. A nevezési feltételeket folyóiratunk mellékleteként megjelent túrafüzet tartalmazza. A túratervet tetszés szerint beosztva egyénileg vagy Bohemia-kirándulás keretében öt év alatt lehet teljesíteni, és oklevéllel honoráltatik!

Nevezzünk sokan, érdemes lesz nemcsak a látnivalók, hanem az új ismeretek miatt is. Jó túrázást!
(Bővebb információ a túrafüzetben, Szabó Gábornál: +36-30-930-3457, e-mail: szabo.gabor50@t-online.hu és Molnár Évánál: +36-30-627-5409, e-mail: molnarova111@gmail.com)

2017. január 17. – Kokes János: Magyar emlékek Csehországban című könyvével kapcsolatos cseh est

Kokes János barátunk a csehországi magyar emlékekről beszél a Magyarság Házában

a Magyar Emlékekért a Világban (MEVE) székhelyén (Magyarság Háza, Budapest, Szentháromság tér) a Bohemia BK társszervezésében, a szerző, Zachár Ottó barátunk és az Antall József Tudásközpont mint Kiadó közreműködésével.

2017. február 9. – Tomáš Mazal: Szlalom a Parnasszusra. Útikalauz Bohumil Hrabal nyomában című könyvének bemutatója a szerző részvételével a Cseh Centrumban. (Lásd még: 42. oldal!)

Tomáš Mazal, a Hrabal-útikalauz szerzője és G. Kovács László műsorvezető...

...a Hrabal-útikalauz csapata...

...és a telt házas könyvbemutató a Cseh Centrumban

2017. február 25. – Bohém Bohemia – batyubál a Dover Házban! (Lásd még: 54. oldal!)

2017. március 29. – Évi közgyűlés a Bem Sörözőben. Napirenden a 2016. évi beszámoló, Alapszabály-módosítások, változások életbelépése a Fővárosi Törvényszék végzése értelmében, pénzügyi helyzet, 2017. évi tervek.

2017. április 27. – A Hrabal-útikalauz újabb bemutatója a Beers and Books pivotékában és antikváriumban.

2017. május 28–június 4. – Tavaszi kirándulás Dél-Morvaországba Zachár Ottó barátunk szervezésében és vezetésével. Program: városok: Vlnov, Kyjov, Uherské Hradiště, Holešov, Keroměřiz, Hustopéce, Mikulov, Brno, Kunštát, Vyškov, Ivančice, Hodonín, Pozsony. Kirán-

dulások: Moravský Kras, Černá Hora (sörgyár), Vyhoň, Pasohlávky (római tábor). Vár, kastélyok: Buchlov, Buchovice, kolostor, templom, Velehrad, Předklášteří, Rajhrad és még sok más érdekesség.

2017. június 6. – Božena Němcová cseh író (1820–1862) negyedik magyarországi emlékhelyének felavatása Harsány és Kisgyőr határában Havasi Béla miskolci barátunk szervezésében.

2017. június 7. – A Bohemia BK 24. születésnapja a Bem Sörözőben.

2017. június 19–26. – Túrayaralás a Cseh Érchegységben Szabó Gábor barátunk szervezésében és vezetésével. Program: gyalogtúrák, városnézések váltakozva.

2017. augusztus 5–13. – Vízitúra a Moldván Zachár Ottó barátunk szervezésében és vezetésével. Program: aug. 6-án és 12-én buszos kirándulás, aug. 7–11. vízitúra Pěknától Boršovig, 12 gáttal.

2017. szeptember 8–22. – Magyar és cseh emlékek nyomában az olasz csizmán – itáliai körút Zachár Ottó barátunk szervezésében és vezetésével. Program: Budapest–Aquila–Velece–Padova–Vicenza–Verona–Sirmione–Milánó–Pavia–Piacenza–Cremona–Párma–Bologna–Firenze–Vinci–Pisa–Lucca–Colloni–Pisloa–San Gimignano–Siena–Orviela–Róma–Palestrina–Ferentino–Nápoly–Pompei–Perugia–Assisi–San Marino–Ravenna–Ljubljana–Maribor–Budapest.

2017. október 20–23. – Božena Němcová-emléktúra busszal Észak-Magyarországon és Dél-Szlovákiában Szabó Gábor barátunk szervezésében és vezetésével. Program: Němcová-emlékhelyek, források, kastélyok, várak – az év elején kiadott túrafüzet csoportos zárótúrája.

2017. december 13. – Cseh karácsony a Bem Sörözőben.

További előrejelzés: – folytatódnak egynapos hazai városlátogatásaink csipetnyi cseh vonatkozással Molnár Éva szervezésében és Szabó Gábor barátunk hazai gyalogtúrái a Kinizsi SE-vel közösen.

Összeállította: Molnár Éva
Fotó: Kiss Gyöngyi, Molnár Éva,
Mudrák Gabi és Zachár Ottó
További részletek: www.bohemiabk.hu
honlapunk Egyesületi híreiben és
Képek menüpontjában,
illetve e-mailes Hírleveleinkben!

Körút Romániában

2016 június–júliusának fordulóján kéthetes, sokszínű romániai körútjukon e hatalmas ország hatalmas kontrasztjait tapasztalhatták Bohemia-barátaink. Ezúttal az északi részen Máramaros vidéke után Kolozsvár kitérővel átkeltek a Keleti Kárpátokon a bukovinai csángók és az ortodox világörökség-kolostorok kedvéért, onnan a Gyimesi szoroson keresztül visszatértek Székelyföldre, a csíki, háromszéki és barcasági településekre, aztán túl a Déli Kárpátokon a Havasalföldre ereszkedtek, eljutva Constanțánál és Mamaianál egészen a Fekete-tengerig, aztán Bukarest feltérképezése után Turnu Severintől a Duna mente, illetve a bánáti csehek vidéke következett, majd Temesvár; Nagyszentmiklós érintésével fejezték be vándorlásukat. A látványokon kívül emlékezetes maradt Bálinth Zoli izes úti kalauzolása és árkosí tájmúzeuma, a palatkai muzsikája, a pusztinai csángók műsora, Milan Peprník volt budapesti cseh konzul úrral való találkozásuk bukaresti állomáshelyén, a Svatá Helena-i csehek vendéglátása. – A szerk. És következék egyik barátunk személyes hangú útibeszámolója:

Román ballada

Most, amikor ezt a szösszenetet írom, tart még az őszi kánikula, és a rádióból orrba-szájba ömlik a Csíki Sör reklám.

Hát igen, a Csíki Sör!

Ez az isteni nedű (románul Ciuc, ejtsd csjuk) számomra afféle vezérfonal volt a nagy romániai „vadonban”. A nevé könnyen megtanultam, aztán mindenhol ezt kértem, és csak ittam és ittam. (Bár nem hiszem, hogy a sörivásra mentség kéne, azért megemlítem a hőséget, ami egy-két nap kivételével csoportunk hű kísérelője volt.)

Harmadik éve vagyok Bohemia-tag, de eddig még egyszer se mertem arra vállalkozni, hogy részt vegyek egy Ottó „bácsi” által szervezett monstre körutazáson. Amit leírt a programokban, az még olvasva is túl soknak tűnt egy elpuhult nyugdíjas számára.

Ám az idei útiterv hívószavainak nem tudtam ellenállni. Nincs olyan utazási iroda, amely egy szuszra kínálná a bukovinai csángókat, Székelyföldet, Brassót, Bukarestet, a Kazán szorost, a Havasalföldet, sőt még a tengerpartot is!

Nem voltam rest megszámlálni: 45 romániai helyszínt ígértek nekünk, és a végén ráadásaként Szeged volt a 46.

— És ez mind belefér 14 napba? — faggattam a „régieket”.

Ők titokzatosan mosolyogtak: — Naná! Ottó nem ismer lehetlent.

Végül „lesz, ami lesz” alapon belevágtam, és aztán már csak sodortak az események. Megjegyzem, számomra az indulás se volt egyszerű, mert a taxis alig találta meg a Dózsa György út legelejét, ahol a találkozó volt. (Hülye taxis. Hát persze.) Aztán jött a többi kaland, ahogy az ígéret szólt.

Voltak nomád, sőt spártai körülmények, de volt „terülj-terülj asztalkám” is, meg cifra hotelszoba szabályozható légkondival.

Volt, hogy eltévedtünk a sötétben, és a busz véget nem érően kapaszkodott hegynek fölfelé, úttalan utakon, és mintha már Ottó is elcsüggedt volna... (De nem. Ő aztán soha.)

Volt, hogy olyan keskeny pallón kellett a buszunknak átjutni, hogy a hátsó kerekek már a semmiben forogtak.

Az akadályok persze legyőzettek, sőt! A nehézségek csak fokozták az abszurd humor iránti érzékünket.

Az út elején kaptunk Ottótól egy tüchtig „információcsomagot”, ami még a butuskák (lásd jómagam) számára is érthető útvonalterképet, várostérképeket, egy alapszintű román–magyar szójegyzéket, sőt még dalszövegeket is tartalmazott. (Tudniillik utunkon Ottó vezényletével többször is dalra fakadtunk! Én ugyan csak brummogtam a szétbagyozott hangomon, de azért „jelen voltam”, ahogy mondani szokták.)

Közben pedig repültek a napok, és mi csak mentünk és mentünk, több mint 3000 km-en keresztül. A nagyvárosok apró falvakkal váltakoztak, a hegyek völgyekkel, a folyók patakokkal, és így tovább.

Sajnos nem vagyok egy pedáns utazó, nem jegyzeteltem, a fényképezőgépet is csak összevissza kattintgattam. (Így viszont több időm maradt viháncolásra és privát megfigyelésekre.)

Hogy konkrétan mire emlékszem?

Jót mulattam a szaploncai temető égszínkéék fejfáinak csúfondáros feliratain és képein.

Meghatottan szemléltem a csángó kisiskolások dalos-táncos szereplését délelőtt, és vígan üritgettem a söröskrigliket a helyi kocsmában a csángó ivócimborákkal ugyanaznap este.

Megörültem bánáti cseh házigazdáink szíves mosolyának, és elborzadtam a házuk minden helyiségében található rettenetes giccspardétól.

Azóta is nevetek azon, hogy míg mi mindannyian percre betartotuk az Ottó által megszabott találkozási időpontokat, ő maga egyszer renitens volt. Késétt vagy negyedórát, és mi volt az indok? Villogó szemmel adta elő, hogy a korszó sörét 12, azaz tizenkettő percen keresztül csapolták! A magyarázatot természetesen elfogadtuk. A Sörért mindent!

Boldog vagyok, mert Brassó még annál is szebb, mint ahogyan emlékeztem rá.

Szégyen rám nézve, hogy Mamaiában az UV sugarak még árnyékban is peccenyére sütötték az én „kreol” bőrömet.

Aztán a nevek! Összefut a nyál a számban, annyira ízesek! Kutyfalva, Csikarcfalva, Sepsiköröspatak, Bákó, Gelence, Máramaros, Küküllő (itt nem voltunk, de olyan ééédes!), Keresztény Havasok, Gyergyó, Bucsecs...

Végezetül jöjjenek a köszönetnyilvánítások:

Köszönöm az útírtásak jóindulatát, mindig vidám kedvét, optimizmusát. Meg kell említenem továbbá Gábort, a legnehezebb helyzetekben is nyugodt és udvarias pilótánkat, akitől ráadásul nevetségesen olcsón lehetett finom, hideg sört és ásványvizet kapni!

Záróakkordként hadd idézzek egy (nekem még új) viccet, ami szerintem abszolút jellemző a székelyek már-már pimasz öntudatos-ságára:

„Mondja a székely a trianoni diktátumot követően: — Komám, én értöm, hogy elvesztöttük a háborút, de akkó 'mé' csatolták hezzánk Romániát?”

És ennyi.

Írta: Szathmári Ágnes
(egyesekeknek Jolán, de nem az Igazi!)

A képek sorszáma a kirándulás időrendi sorrendjét mutatja.

– A szerk.

- 1 Szaplonca (Sapinta) vidám temetője
- 2 A mezőségi Magyarpalatka bandája Kodoba Florinnal húzza nekünk Kolozsvárot
- 3 Voronet, XV. századi moldvai kolostortemplom, világörökség
- 4 Pustina (Pustiana), moldvai csángó kislányok
- 5 Pustina, Nyisztor Ilona és Lajos Kati néni danolnak
- 6 Borospataka, gyimesi csángó skanzen, turisták is lakhatják
- 7 Sikszereda (Miercurea Ciuc), Makovecz Imre „angyalos” temploma
- 8 Bálinth Zoli, székely fenomén barátunk Ácival Alsócsernátan felé
- 9 Árkos (Arcus), Bálinth Zoli áfonyapálinkáját meregetjük
- 10 Árkos, vacsora Bálint Zoli portáján
- 11 Konstanca (Constanța) főterén
- 12 Konstanca, az egykori Kaszinó
- 13 Bukarest (București), új Nemzeti Színház
- 14 Bukarest, Milan Peprník cseh konzul barátunk két Bohemia-elnök között
- 15 Bukarest, kisszínházi dizájn a zsinagóga mellett
- 16 Sv. Helena (Sfânta Elena) bánáti cseh falu határában
- 17 Sv. Helena, vendéglátás Barbora Šibalovánál (balról a második)
- 18 Sv. Helena, cseh háziáldás
- 19 Sv. Helena, csoportkép a Duna fölött, közepén Ferdinand Hána

Hírek Csehországból

2016. január 1–december 31.

2016. január 1. – Csehországban 40 koronával 2400-ról 2440 koronára emelkedett a nyugdíj alapmértéke. (Februárban még 1200 korona egyszeri kiegészítést kaptak az idősek.) A minimálbér 9200 helyett 9900 korona lett. A cigaretta és szivar ára drágult a magasabb áfa miatt. A szerezsejatek adója 20 százalékról 23–28 százalékra nőtt. A politikusok fizetése 7 százalékkal emelkedett. 24 országúti szakaszon 90 km helyett 110 km/ó lett a maximális sebesség.

2016. január 2. – A cseh állami egészségügyi hivatal közölte, hogy 2015-ben 266 új HIV-fertőzöttet vettek nyilvántartásba, ami 15 százalékos növekedést jelent az előző évihez képest.

2016. január 7. – A legnagyobb csehországi internetes portál és kereső, a Seznam.cz teljes egészében cseh kézbe került, miután megvette a két külföldi részvényese 15-15 százalékos részesedését.

2016. január 15. – Csehországban, egy Tišnov városához közeli erdőben a rendőrség megtalálta az Aranykéz utcai robbantással vádolt *Jozef Roháč* büntársaként számon tartott *Jozef Hamala* földi maradványait, aki után több ügyben másfél évtizede nyomoztak a szlovák bűnüldöző szervek. Február 11-én visszazállították Magyarországra *Jozef Roháč*-ot.

2016. január 16. – Prágában felavatták *Jan Palach* lángokat szimbolizáló emlékművét, aki 1969. január 16-án a cseh Nemzeti Múzeum épülete előtt a Vencel-téren felgyújtotta magát Csehszlovákia szovjet megszállása elleni tiltakozásul.

Jan Palach-emlékmű Prágában
(Fotó: Molnár Éva)

2016. január 19–20. – Pozsonyban, majd Prágában bemutatták a *Joseph Göbbels*, a második világháborús náci rendszer hírhedt propagandafőnöke és *Lída Baarová* korabeli híres cseh színésznő szerelmi viszonyáról készült cseh filmet. A *Lída Baarová* című alkotást *Filip Renč* rendezte.

Lída Baarová és Joseph Göbbels a *Tyden hetilap* címlapján (2017. január 25.)

2016. január 20. – A Bisnode tanácsadói társaság szerint 2015-ben 13 419 cseh cég volt bejegyezve az adóparadicsomokban, a 2014-es évhez viszonyítva 172-vel, 1,3 százalékkal több.

2016. január 20. – Csehországban az osztrák OMV csoporttól 68 benzinkutat vett meg a lengyel tulajdonban lévő RPA Unipetrol társaság, amely a Benzina üzemanyagtöltő állomásokat üzemelteti.

2016. január 22. – Országos felmérés szerint a csehek 60 százaléka úgy véli, hogy Csehországnak egyáltalán nem kellene befogadnia menekülteket a háború sújtotta országokból.

2016. január 22. – A prágai *Václav Havel* nemzetközi repülőtér utasforgalma 2015-ben 12,03 millió utas volt, 7,9 százalékkal több, mint 2014-ben – közölte a Letiště Praha állami részvénytársaság.

2016. január 24. – Megérkezett Prágába az iraki keresztény menekültek első tíztagú csoportja, akik a kormány 2015. decemberi döntése alapján menedéket és letelepedési engedélyt kapnak Csehországban. Prága összesen 153 iraki keresztény menekült befogadását hagyta jóvá. (Lásd még: 2016. április 1.)

2016. január 25. – A Prágai Kerületi Bíróság bejegyezte a 2015. decem-

ber 8-án alakult, prágai székhelyű „Esterházy János Társulás az Emberi és Keresztény Értékekért” magyar civil szervezetet. Elnöke *Kocsis László Attila* lett.

2016. január 25. – A cseh kormány döntése értelmében Csehország újabb katonai segítséget nyújt Iraknak és Jordániának az Iszlám Állam terrorszervezet elleni harchoz adott prágai támogatás részeként.

2016. január 26. – A nagyszombati kerületben fekvő Szered egykori munka- és gyűjtőtábor területén megnyílt Szlovákia első holokauszt-múzeuma.

2016. január 26. – A prágai STEM közvélemény-kutató intézet felmérése szerint a csehek *Orbán Viktor* magyar miniszterelnök munkáját a legjobb tíz külföldi politikus egyikének értékelték.

2016. január 30. – A 23. Cseh Bál Kassán, a Művészetek Házában, ahol a Bohemia BK is képviseltette magát. (Lásd még: 63. oldal!)

2016. január 31. – Prágában 88 évesen elhunyt *Ladislav Helge* cseh filmrendező és forgatókönyvíró, a cseh film új hullámának egyik tagja. (Lásd még: 37. oldal!)

2016. február 1. – Kiszabadult az az öt cseh állampolgár, aki 2015. júliusban tűnt el Libanonban. Február 4-én hazaérkeztek Prágába.

2016. február 3. – Prágában leállították a *Lubomír Štrougal* volt csehszlovák kommunista miniszterelnök és belügyminiszter elleni büntetőeljárást, aki az ügyészség szerint felelős azért, hogy a hatvanas évek első felében emberek haltak meg Csehszlovákia nyugati határain kiépített vasfüggöny átlépésekor.

2016. február 4. – A Cseh Statisztikai Hivatal jelentése szerint 2015-ben 5,9 százalékkal nőtt a kiskereskedelmi forgalom Csehországban. Legutóbb 2008-ban volt hasonló bővülés.

2016. február 4. – Prágában, a Štěpánská utcában megnyílt Spektrum galériában megtekinthető *Ernesto Che Guevara*, a kubai kommunista forradalom egykori vezetője konspirációs prágai lakásának néhány szobája.

2016. február 6. – A prágai cseh Nemzeti Galéria megalakulásának 220. évfordulóját ünnepelte egész évben a többi között olyan jelentős kiállításokkal, mint *El Hadji Sy: Festmény–Performance–Politika* (2016. febr. 6–máj. 22., Veletržní palác), *Aj Wej-wej: Állatöv* (2016. febr. 6–aug. 31.), *IV. Károly császár (1316–2016)* (2016. máj. 15–szept. 25., Valdštejnská jizdárna), *Cranach minden oldalról* (2016. jún. 23–2017. jan. 22., Šternberk-palota), *Vámos Rousseau: A festő elveszett paradicsoma* (2016. szept. 15–2017. jan. 15., Kinský-palota), *Jan Zrzavý* (2016. dec. 6–2017. febr. 26., Veletržní palác).

2016. február 9. – Csehország 2015-ben 151,8 milliárd koronával kapott többet az Európai Uniótól, mint amennyit a közös kasszába befizetett – közölte a cseh pénzügyminisztérium.

2016. február 10. – A cseh képviselőház elfogadta a bevételek elektronikus regisztrációjáról szóló törvénytervezetet. Március 16-án a cseh parlament felsőháza is jóváhagyta.

2016. február 11–21. – A Berlini Filmfesztiválon mutatták be *ÉN*, Olga Hepnarová című filmet, melyet *Tomáš Weinreb* és *Petr Kazda* rendezte a Csehszlovákiában utoljára halálra ítélt és kivégzett fiatal nőről, miután 1973-ban egy teherautóval szándékosan megölt nyolc embert.

2016. február 12. – A prágai Cseh Zenemúzeum munkatársai *Wolfgang Amadeus Mozart* és *Antonio Salieri* rég elveszett közös szerzeményére bukkantak. 16-án újságíróknak bemutatták a közös mű néhány dallamát.

2016. február 13. – A 25. Prágai Magyar Bált rendezte a CSMMSZ prágai alapszervezete és az Ady Endre Diákkör.

2016. február 15. – Csehország tárgyalásokat kezdett harminc menekült befogadásáról, akik Görögországon és Olaszországon át érkeztek az Európai Unió területére.

2016. február 15. – Rendkívüli visegrádi kormányfői találkozó fő témája Prágában a migrációs válság volt. 18-án ugyanott a V4-ek külügyminiszterei tanácskoztak.

2016. február 16. – A Cseh Statisztikai Hivatal (ČSÚ) becslése szerint 2015-ben 4,3 százalékkal nőtt a bruttó hazai termék (GDP) Csehországban, ami az utóbbi nyolc év legjobb eredménye.

2016. február 17. – A brünni Salima nemzetközi élelmiszeripari kiállításon elhangzott adat szerint Csehországban 2015 eleje óta 56-tal nőtt a minisörgyárak száma, és elérte a 302-öt.

2016. február 20. – Révkomáromban *Balog Zoltán*, az emberi erőforrások minisztere *Fazekas Lászlóval*, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház püspökével aláírta a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház magyar gyülekezeteinek egymilliárd forintos magyar kormányzati támogatásáról szóló szerződést.

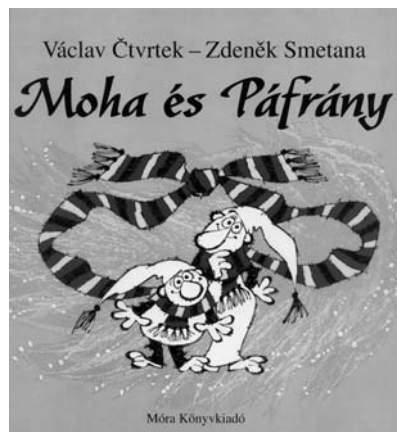
2016. február 19–21. – Budapesten az Indoor Sörfesztivál több mint százféle hazai és külföldi csapolt és üveges sört kínált angol, német, majd cseh tematikus napokon a Gellért Szállóban.

2016. február 21. – Prágában, a Cseh függetlenszínházi szféra Malá Inventura elnevezésű alternatív színházi fesztivál nyitórendezvényén *Lucie Orbók*, a budapesti Cseh Centrum igazgatója adta át *Lad-jánszki Márta* táncos-koreográfusnak a cseh kortárs kultúra nemzetközi megismertetéséért és népszerűsítéséért két évente odaítélt Cseh színházi DNA-díjat.

2016. február 24. – Prágában megalálták az egykori Judit-híd második pillérének alapjait a Moldva folyó medrében.

2016. február 25. – Prágában 90 évesen elhunyt *Zdeněk Smetana* animációs filmrendező, a Magyarországon is ismert esti mese-sorozat a *Moha és Páfrány* (Křemlík és Vochomůrka csehül) figuráinak megalkotója.

Zdeněk
Smetana (čtk)
és művének
2002. évi
magyar
kiadása

2016. február 28. – Egy prágai árverésen 1,1 millió koronáért (12,7 millió forint) elárverezték a független Csehszlovákia első elnökének, *Tomáš Garrigue Masaryk*nak egy hivatali karosszékét.

2016. február 29. – Cseh tudósok interaktív számítógépes térképen rekonstruálják az iraki Moszul városának az Iszlám Állam terroristái által elpusztított műemlékeit.

2016. március 3. – A prágai parlament felsőháza visszafogottságra és mértéktartásra hívta fel *Miloš Zeman* cseh államfőt nyilatkozataiban és cselekedeteiben.

2016. március 3–4. – Prágában a visegrádi (V4), a skandináv és a balti országok külügyminiszterei az orosz–ukrán viszonyról, a keleti partnerség programjáról, az energia-biztonságról tárgyaltak.

2016. március 5. – A szlovákiai parlamenti választások hivatalos végeredménye szerint a szavazást *Robert Fico* kormánypártja, az Irány – Szociáldemokrácia nyerte, a pozsonyi törvényhozásba vele együtt 8 politikai csoportosulás jutott be. A parlamenti választáson 2 millió 648 184 szavazásra jogosult szlovák állampolgár adta le voksát, ez 59,82 százalékos választási részvételt jelent (a szlovákiai parlamenti választások történetében az alacsonyabbak közé tartozik). 23 induló pártból 8 került be a parlamentbe. Az Irány (Smer–SD) 49, a Szabadság és Szolidaritás (SaS) nevű liberális mozgalom 21, a populista Egyszerű Emberek és Független Személyiségek (OLaNO) 19, a Szlovák Nemzeti Párt (SNS) 15, a szélsőjobboldali Mi Szlovákiánk–Néppárt (LS–NS) 14, az új Család vagyunk (Sme rodina) 11, a Most-Híd 11, a Kereszténydemokrata Mozgalomból (KDH) kilépett *Radoslav Procházka* által alapított új Háló (Siet') 10 képviselői mandátumhoz jutott. A választás után *Robert Fico* vezetésével négypartis – Smer, SNS, Híd, Háló – koalíciós kormány alakult. A Híd 2 miniszteri tárcát kapott.

2016. március 6. – Emléktáblát avattak *Bohumil Hrabal* író (1914–1997) emlékére a budapesti Hrabal Söröző bejárata mellett. (Lásd még: 22. oldal!)

2016. március 7. – Egy bírósági döntésnek megfelelően a Cseh Nemzeti Galéria hosszú idő után visszaadta a cseh katolikus egyháznak a veveři

Madonna néven ismert gótikus festményt, amelyet a cseh állam 1938-ban vitt el a veveří várból.

2016. március 8. – A Czech Tourism ügynökség közleménye szerint 2015-ben rekordszámú, 27,8 millió külföldi látogató járt Csehországban (8 százalékos növekedés), de többségük, 14,4 millió turista csak egy napot töltött ott.

2016. március 10. – A Totalitárius Rendszereket Kutató Intézet (ÚSTR) honlapján tudatták, hogy interneten keresztül magánszámítógépekről is elérhető a volt csehszlovák kommunista Állambiztonsági Hivatal (StB) archívumának egy része.

2016. március 15. – Éves összehasonlításban 2015-ben 8 százalékkal, 20,5 milliárd koronára csökkent a Cseh Energetikai Művek (ČEZ) adózott nyeresége.

2016. március 16. – A Škoda Auto, a német Volkswagen konzern tagja rekordnagyságú, 708 millió eurós adózott nyereséggel (6,5 %-os növekedés) zárta a 2015. évet.

2016. március 17–23. – Prágában, a 23. Filmklubok Nemzetközi Filmfesztiválja, a *Febiofest* egyik díszvendége a Golden Globe-díjas *Peter Morgan* brit forgatókönyvíró volt. *Emilia Vašaryová* szlovák színésznő, *Marco Bellocchio* olasz rendező, forgatókönyvíró és színész, valamint *Carmen Maura* spanyol színésznő Kristián-díjat kapott életművéért.

2015. március 18. – *Karel Gott* cseh popsztár befejezte négy hónapja kezdett kemoterápiás kezelést, és az orvosi vizsgálat szerint a nyirokcsomók eltűnt. Október 10-én majd egy év után először újra koncertet adott a Malostranská besedában.

2016. március 18. – Prágában 79 éves korában meghalt *Jan Němec*, az 1960-as évek csehszlovák filmművésze új hullámának neves rendezője és forgatókönyvírója. Legjobb és

legismertebb alkotása az 1966-ban bemutatott *Az ünnepegről és a vendégekről* című filmje, melyért a Film and Filming című angol szakfolyóirat 1969-ben *Němec*et a világ legjobb rendezői közé sorolta.

2016. március 21. – Csehország lakosainak száma 2015 végén 10 553 843 fő volt, ami 15 600-zal több, mint 2014 végén. A lakosság számának a növekedése elsősorban a migrációnak köszönhető – közölte a Cseh Statisztikai Hivatal (ČSÚ).

2016. március 21. – A cseh jegybank jelentette, hogy a hazai bankok és takarékpénztárak a 2015. évet összesen 66,93 milliárd koronás adózott nyereséggel zárták, ami 3,8 milliárd koronával több, mint 2014-ben.

2016. március 22. – A brüsszeli robotantások miatt a kormány első fokú terrorveszélyt hirdetett ki Csehországban.

2016. március 22. – A cseh parlament alsóháza ellenezte, hogy az Európai Unió vízummentességet adjon a török állampolgároknak cserébe azért, ha Ankara segít megoldani a migrációs válságot.

2016. március 28–29. – Először tett hivatalos látogatást Prágában kínai államfő az 1993-ban megalakult Csehországban *Hszi Csin-ping* kínai köztársasági elnök személyében. A két ország államfője Csehország és Kína stratégiai partnerségéről szóló szerződést írt alá.

2016. április 1. – Leállította az iraki keresztény menekültek csehországi befogadásának projektjét *Milan Chovanec* cseh belügyminiszter, mert a menekültek egy része visszakérte a hivataloktól útlevelét, hogy távozzon Csehországból. 4-én a 25 iraki keresztény menekült menedéket kért Németországban, amiért Prága magyarázatot kért Berlinton. 7-én a cseh kormány leállította az iraki keresztény menekültek befogadásának programját.

2016. április 4. – Prágában európai képvisleti irodát nyitott a Népvédelmi Egységek (YPG) elnevezésű kurd milícia, amely Szíriában aktív résztvevője az iszlám terrorszervezetek elleni harcnak. A képvislet megnyitását Prága nem támogatta.

2016. április 5. – A prágai állatkertben több mint 80 év után először született indiai elefántborjú, amely az intézményben fogant.

2016. április 6. – A prágai városi tanács döntése értelmében méhkasok

kat telepítenek a tanács történelmi épületének tetejére.

2016. április 7. – A cseh sörgyarak szövetsége közölte, hogy 2015-ben rekordmennyiségű, 20,076 millió hektoliter sört főztek a csehországi sörgyarak, ami éves összehasonlításban 2,2 százalékos emelkedés.

2016. április 8. – A Cseh Nemzeti Múzeum egy berlini árverésen 9500 euróért (hárommillió forintért) vásárolta meg *Antonín Dvořák* (1841–1904) egy osztrák zenekritikushoz írt, eddig ismeretlen levelét.

2016. április 11. – *Miloš Zeman* és *Heinz Fischer*, a cseh és az osztrák államfő Lány-i találkozójukon kétséget fejezték ki, hogy megvalósul-e az EU és Törökország közötti megállapodás a menekültek visszaadásáról, ugyanakkor eltért a véleményük a migrációs probléma megoldásáról.

2016. április 13. – *John Mucha*, *Alfons Mucha*nak, a szecesszió világhírű cseh mesterének unokája pert indított Prága városa ellen annak érdekében, hogy a bíróság állapítsa meg, valójában ki is a tulajdonosa a Szláv eposz című, húsz nagyméretű képből álló festményciklusnak. A bírósági eljárás megindításának oka, hogy *John Mucha* nem ért egyet a prágai városi tanács döntésével, hogy a híres festményciklust 2017 elején kétéves ázsiai körútra küldi. *John Mucha* szerint nagyapja ugyan valóban a városnak ajándékozta a Szláv eposzt, de azzal a feltétellel, hogy a főváros a nagyméretű festmények számára saját galériát épít. Ez máig nem történt meg, így az ajándékozás érvénytelen. (Lásd még: szept. 26.)

2016. április 13. – A cseh államhatár védelméről szóló, s a cseh parlament alsóháza által jóváhagyott törvénytervezet értelmében rendkívüli szűk-séghelyzet esetén a jövőben a cseh belügyminisztérium önállóan, saját hatáskörében dönthet az államhatár részleges vagy teljes ellenőrzésének felújításáról, ami eddig a kormány jogkörébe tartozott.

2016. április 14. – Olomouc (Olmütz) Helytörténeti Múzeumában június 5-ig kiállították a 352 érméből álló „uničovi aranykincs” 176 darabját, amely számos régi magyarországi és erdélyi aranypénzt is tartalmazott. A kincset 1911-ben találták meg az Olomouchoz közeli Uničov településen, az egykori Akasztófadombon.

2016. április 14. – *Robert Fico* szlovák kormányfő váratlanul a pozsonyi

Jan Němec az utolsó lehelletéig forgatott (Týden, 2016. július 11.)

Szív és Érendszeri Megbetegedések Intézetébe (NÚSCCH) került, ahol 22-én sikeres szívműtétet hajtottak végre rajta. Május 1-jén kiengedték a kórházból.

2016. április 14. – A cseh politikai vezetés megegyezett és a cseh diplomácia kezdeményezi, hogy a hivatalos Cseh Köztársaság (Cseh Köztársaság) mellett külföldön az egyszavas Česko (Csehország, angolul Czechia) kifejezés használata is elterjedjen.

2016. április 15. – Pozsonyban kezdődött Közép-Európa legjelentősebb kül- és biztonságpolitikai fóruma, a Globsec 14. évada, melyen az Európát megcélzó terrorizmus, az arra adható válaszok, a kontinensre irányuló migráció és más aktuális biztonsági kihívások voltak napirenden.

2016. április 21–24. – A 23. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál díszvendég írója a norvég *Jostein Gaarder*, a díszvendég ország pedig Szlovákia volt. Csehország először szerepelt önálló standdal #nemcsakhrabal névvel a Cseh Centrum szervezésében. (Lásd még: 38. és 40. oldal!)

2016. április 21. – A ČVVM prágai közvélemény-kutatóintézet felmérése szerint a csehek az országukban élő nemzeti kisebbségek és bevándoroltak közül leginkább a szlovákokat kedvelik. A magyar kisebbség a hatodik a listájukon.

2016. április 22. – A cseh hagyományos kereskedelmi szövetség (ACTO) közlése szerint a nagy nemzetközi üzletláncok ellenőrzik már több mint kétharmadát a csehországi élelmiszerkereskedelemnek, ami Közép-Európában a legmagasabb arány.

2016. április 27. – Prágában, a Kisoldalon *Kövér László*, az Országgyűlés elnöke és *Pető Tibor* prágai magyar nagykövet felavatta *II. Rákóczi Ferenc* erdélyi fejedelem felújított emléktábláját, *Tótfalusi László* alkotását, a korábbi tábla téves adatait kijavítva.

2016. május 1. – Csehország további harminc rendőrt küldött Görögországba, bekapcsolódni az Európai Unió határait védő Frontex ügynökség munkájába.

2016. május 2. – Prágában (Motol) az összes modellt bemutató Trabant Múzeum nyílt abból az alkalomból, hogy a szocialista időszak egyik legnépszerűbb személygépkocsijának gyártását 25 éve hagyták abba Németországban.

2016. május 4. – Nyugtalan alak címmel a cseh szobrászat 1880–1914 közötti időszakából nyílt kiállítás a prágai Városi Könyvtárban szeptember 25-ig.

2016. május 7. – Budapesten együttműködési megállapodást kötött öt kelet-közép-európai főváros, Budapest, Bécs, Pozsony, Prága és Varsó első kerületének polgármestere.

2016. május 9. – A 71. Prágai Tavasz nemzetközi hírű komolyzenei fesztivál eseményei zajlottak Prágában június 4-ig.

2016. május 12–15. – A Svět knihy – Prágai Nemzetközi Könyvfesztiválon *Spiró György*: Feleségverseny című könyvének bemutatója is szerepel a programban a szerző és a cseh fordító: *Svoboda Róbert* barátunk részvételével. Előző nap, az Irodalom Éjszakáján félóránként olvastak fel egy részletet a könyvből.

2016. május 14–15. – Nürnbergben, a Szudétánemeket 67. kongresszusán először jelent meg a cseh kormány képviselője is, Daniel Herman kulturális miniszter (KDU–ČSL) személyében, ami hivatalos bocsánatkérésrel is felért a II. világháború utáni elűzetésért.

2016. május 15–október 31. – *IV. Károly* (1316–1378) német-római császár és cseh király születésének 700. évfordulója alkalmából Prágában és országsszerte kiállítás- és rendezvénysorozatok kezdődtek a Luxemburgi emlékévé keretében. A prágai Hradzsínban újra kiállították *Szent Vencel* koronáját, a cseh koronázási ékszerek legértékesebb darabját, amelyet *IV. Károly* készíttetett cseh királlyá koronázására 1347. szeptember 3-ára. A Nemzeti Galéria Valdštejn Lovardájában nagyszabású kiállítással tisztelegtek az uralkodó emléke előtt. (Lásd még: 31. oldal!)

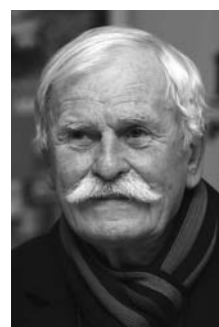
2016. május 18. – Egy kelet-csehországi tömegsírból több mint 70 évvel a halála után kihantolták

(Týden, 2016. május 9.)

Casimir Oberfeld lengyel származású francia operett- és filmzeneszerző maradványait, aki az auschwitzi koncentrációs táborból való elszállítás közben fagyott meg. A művészt a párizsi Montmartre temetőben helyezik örök nyugalomra.

2016. május 22. – Prágában, 85 éves korában elhunyt *Adolf Born* neves képzőművész, grafikus, illusztrátor.

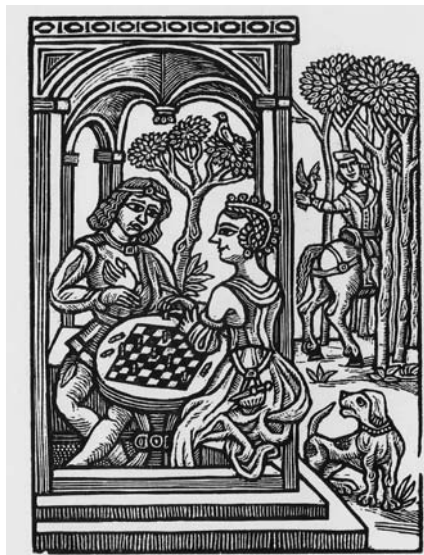

Adolf Born és Csizmás Kandúrja az Albatros 1999. évi kiadásában (Wikimedia)

2016. május 23. – A cseh kormány azonnali hatállyal visszavonta a közös katonai-rendőri járőröket a cseh nagyvárosok utcáiról, amelyek bevetéséről a párizsi terrorista merényletekre reagálva március 22-én döntött. Az akkor kihirdetett első fokú terroristaveszély azonban továbbra is érvényben maradt.

2016. május 23. – Prágában 81 éves korában elhunyt *Zdeněk Mězl* grafikus és illusztrátor, akit 2002-ben Nagy-Britanniában a világ és a XX. század egyik legjobb fametszőjévé nyilvánítottak.

Zdeněk Mězl: Dekameron 2, fametszet, 150x130 mm (internet)

2016. május 24. – *Bohuslav Sobotka* cseh miniszterelnök és *Algirdas Butkevicius* litván kormányfő prágai találkozója után közölték, hogy a cseh hadsereg folytatja tevékeny részvételét a balti államok légtérének védelmében.

2016. május 25. – *Jiří Rusnokot*, a cseh jegybanktanács tagját, volt cseh kormányfőt, pénzügyminisztert, illetve ipari és kereskedelmi minisztert nevezték ki a Cseh Nemzeti Bank (ČNB) új kormányzójává július 1-jei hatállyal. *Miroslav Singert* váltotta föl.

2016. május 25. – *Tánc a metróban* címmel a prágai metró öt megállójában látványos táncbemutatókat láthatott az utazóközönség.

2016. május 30. – Híradás szerint a prágai Hradzsínban álló, „házacska” (domeček) néven ismert egykori elnöki villát felújítják, és magas rangú külföldi vendégek elszállásolására, hivatalos rendezvények megtartására alkalmas rezidenciává alakítják át.

2016. június 3. – Sárospatak és Jindřichův Hradec testvérvárosi szerződést kötött. A dokumentumot a két város polgármestere, *Aros János* és *Stanislav Mrvka* írta alá a dél-csehországi városban.

2016. június 4. – A Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége (CSMMSZ) Ex Libris díjat kapott 25 éves tevékenységéért a *Gubcsi Lajos* alapította budapesti Magyar Művészetért baráti Körtől. A díjat *Rákóczi Anna*, a CSMMSZ országos elnöke vette át Budapesten.

2016. június 9–13. – A 87. magyar Ünnepi Könyvhét újdonságai között három cseh könyv is szerepelt: *Dora Kaprálová: Téli könyv a szerelemről*, *Petr Stančík: Múmialom*, *Ivona Březinová: Add a mancsod.* (Lásd még. 38. oldal!)

2016. június 10. – A prágai székhelyű Totalitárius Rendszereket Kutató Intézet és a Gulag.cz civil szervezet virtuális gulágmúzeumot indított a www.gulag.cz honlapon, amelyen cseh, angol és orosz nyelven olvashatók a közzétett dokumentumok, illetve a képanyagot magyarázó szövegek.

2016. június 19. – Prágában 89 éves korában elhunyt *František Kautman* irodalmár, prózaíró és költő, a Charta 77 aláírója.

2016. június 21. – Mozikba került *Jan Hřebejk* legújabb filmje, a *Tanítónő* (Učitelka).

2016. június 22. – Az első Y.EAST cseh–magyar színházi és zenei fesztivál kínálata a Zsámbéki Rakétabázison: tíz színházi előadás Csehországból, Erdélyből és Magyaror-

szágról, öt koncert, szabadtéri mozi, workshopok. (Lásd még: 38. és 39. oldal!)

2016. június 28–július 3. – V4 Fesztivál és Színházi Találkozó Vácon.

2016. július 1. – Szlovákia vette át félévre az EU-elnökséget, mely alatt az európai határ- és partvédelemre, valamint a menekültekre nem jogosult migránsok kitoloncolására helyezi a hangsúlyt.

2016. július 1–9. – Karlovy Varyban az 51. nemzetközi filmfesztivál *Sean Ellis* brit rendező *Anthropoid* című, cseh–brit koprodukcióban készült, a Heydrich elleni merényletről szóló történelmi filmjének bemutatásával nyílt meg. (A filmet szeptemberben mutatták be Prágában.) *Willem Dafoe* világhírű amerikai színész *Kristály Glóbuszt* kapott a világ filmművészetéhez való rendkívüli hozzájárulásáért, valamint *Charlie Kaufman* amerikai rendező és *Jiřina Bohdalová* cseh színésznő filmes életművéért. A versenykategória *Kristály Glóbusz* fődíját *Hajdu Szabolcs* filmje, az *Ernelláék Farkaséknál* című alkotás nyerte. *Hajdu Szabolcs* megkapta a legjobb

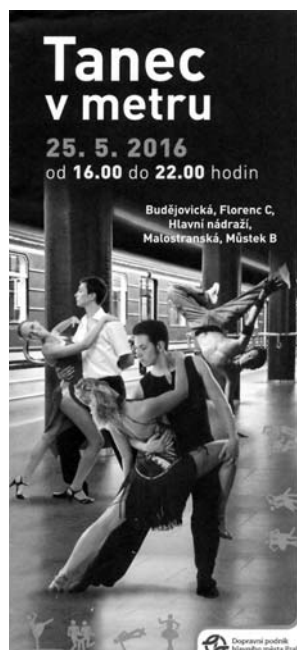

Jan Hřebejk filmrendező (Týden, 2016. június 20.)

férfi színészi alakításért járó *Kristály Glóbuszt* is. A legjobb női alakításért járó díjat *Zuzana Mauréry* szlovák színésznő kapta *Jan Hřebejk* *Tanítónő* című új cseh–szlovák filmjében.

2016. július 5. – Több mint 1200 morvaországi település polgármesterei hivatala tűzte ki a hivatalosan el nem ismert morva zászlókat *Cirill* és *Metód* szláv hittérítők, Morvaország védőszentjei napján, a Cseh Köztársaság nemzeti ünnepén.

2016. július 9. – *Szent Márton* születésének 1700. évfordulója alkalmából

Szombathelyen tartott ünnepi szentmisén *Ferenc* pápa *Dominik Duka* bíborost, prágai érseket nevezte ki különleges küldöttévé.

2016. július 19. – A cseh államügyészség korrupció miatt vádat emelt *Petr Nečas* volt miniszterelnök és felesége ellen.

2016. július 20. – Prága történelmi városközpontjából és a cseh főváros több más részéről is augusztustól kitiltják a segwayeket (a turisták körében népszerű önegyensúlyozó kétkerekű járműveket), de a prágai rendőrök egyelőre nem tudtak a jogszabálynak érvényt szerezni a jelzőtáblák hiánya miatt.

2016. július 21. – Varsóban rendezték meg a V4 miniszterelnöki csúcstalálkozóját.

2016. július 22. – Csehország a müncheni lövöldözésre reagálva megerősítette Németország felőli határának ellenőrzését.

2016. július 24. – Tizenkét év után Prágában újra indultak magyar nyelvű katolikus szentmisék. A prágai és csehországi katolikus közösség szolgálatát *Balga Zoltán* ipolyviski plébános végzi. (Lásd még: 61. oldal!)

2016. július 24. – Prágában 92 éves korában elhunyt *Bredár Gyula*, a prágai Károly Egyetem Magyar Tanszékének nyugalmazott tanára, az egykori nagy triász utolsó tagja, *Blaskovics József* turkológus professzor és *Rákos Péter* irodalomtörténész egyetemi tanár után. Augusztus 1-jén a motoli temetőben helyezték végső nyugalomba. (Lásd még: a Felvidék.ma internetes portálon és a Prágai Tükör 2016/4. számában olvasható személyes megemlékezést *Balassa Zoltántól*: <http://felvidek.ma/2016/07/a-tavozo-bredar-gyularol/>)

Bredár Gyula 90. születésnapján 2014-ben (Prágai Tükör, 2016/4.)

2016. július 28. – A STEM közvélemény-kutató cég felmérése szerint a csehek körében *Ferenc* pápa és *Robert Fico* szlovák kormányfő a világ két legnépszerűbb közéleti személyisége.

2016. augusztus 9. – Csehországban a büdös sajt ízű és szagú fagyaltot dobtak piacra. Egyik alkotóeleme a közkedvelt olmtützi kvargli.

2016. augusztus 11. – A ČVVM prágai közvélemény-kutató intézet nemzetközi felmérése szerint a csehok és a lengyelek elégedettebbek országuk gazdaságával és saját életszínvonalukkal, mint a magyarok és a szlovákok.

2016. augusztus 13. – *Roman Brecely* közlekedési minisztert választották a Háló (Siet') nevű szlovákiai kormánykoalíciós párt új elnökévé a tömörülés nagyszombati közgyűlésén. (Lásd még: aug. 30.)

2016. augusztus 17. – Az államfői hivatal döntése alapján megszigorították a Prágai Vár (Hradsin) őrzését, és a látogatókat a bejáratoknál ellenőrzik, amit a sajtó és az utazási irodák túlzottnak és feleslegesnek tartanak.

2016. augusztus 17. – A Morva Tartományi Múzeumból rendkívüli biztonsági intézkedések közepette egy brnói laboratóriumba szállították Csehország legértékesebb régészeti leletét, a Vestonicei Vénuszt, hogy mikroszkópos vizsgálatokkal feltárják, miként készülhetett az ősköri égetett agyagszobor.

A rejtélyes Vénusz-szobrocška (Týden, 2017. augusztus 29.)

2016. augusztus 17. – A cseh legfelsőbb bíróság véglegesen elutasította *Jan Antonín Baťa*, a világhírű zlíni cipőgyár egyik alapítója leszármazottainak kárpótlási beadványát.

2016. augusztus 18. – Szalay–Sokol–Picasso című kiállítás nyílt a budapesti Várkert Bazárban november 13-ig, a Kovács Gábor Művészeti Alapítvány és a Pozsonyi Városi Galéria együttműködésével *Szalay Lajos* (1909–1995) és *Koloman Sokol* (1902–2003) grafikái és *Picasso* hatásáról. A kiállítás egyik kurátora *Szabó Lilla* barátunk volt.

2016. augusztus 20. – A délkelet-csehországi Pohled településen, Havlíčkův Brod közelében, halálának

100. évfordulója alkalmából felavatták *Ferenc József* (1830–1916) osztrák császár és magyar király szobrát.

2016. augusztus 21. – A 2010-ben elfogadott új szlovák állampolgársági törvény következtében eddig az időpontig 1466 személy vesztette el szlovák állampolgárságát.

2016. augusztus 22. – Egy ismert cseh iszlámellenes aktivista az Iszlám Állam terrorszervezet invázióját eljátszó performance-t tartott a prágai Óvárosi téren.

2016. augusztus 22. – *Bohuslav Sobotka* cseh miniszterelnök a cseh nagykövetség értekezletén úgy nyilatkozott, hogy az Európai Unió külső határainak megvédéséhez szükség van egy európai hadseregére.

2016. augusztus 22. – Csehország 2015-ben több mint 15 milliárd korona (172 milliárd forint) értékben exportált fegyvereket és hadianyagot, ami új rekordot jelent.

2016. augusztus 25. – *Bohuslav Sobotka* cseh kormányfő és *Angela Merkel* német kancellár prágai tárgyalásaikon továbbra is eltérően ítélték meg a migránsok kötelező kvóták szerinti elosztását az Európai Unió tagállamai között.

2016. augusztus 26. – Varsóban a négy visegrádi ország kormányfői és a német kancellár az Európai Unió jövőjéről tárgyaltak. 28-án a külügyminiszterek egyeztettek Budapesten.

2016. augusztus 28. – Belügyminiszteri közlés szerint Csehország az év végéig nem fogad be migránsokat Törökországból.

2016. augusztus 29. – Lakiteleken, a *Németh László* műfordítói táborban 80 résztvevővel, kilenc műhelyben cseh, horvát, lengyel, német, román, szerb, szlovák és ukrán nyelven folyt a munka.

2016. augusztus 30. – Lemondott *Roman Brecely* szlovák közlekedési miniszter, miután az általa vezetett Háló (Siet') nevű párt a megszűnés szélére került. Utódja *Érsek Árpád* eddigi államtitkár, aki a magyar-szlovák Most–Híd párt képviselője a Robert Fico vezette koalíciós kabinetben. A négyparti kormánykoalíció hárompartis lett.

2016. szeptember 1. – A cseh kormánykoalíció három pártja Prágában megállapodott, hogy 65 év lesz a nyugdíjkorhatár Csehországban.

2016. szeptember 1–4. – ARENA V4 sörfesztivál kisüzemi cseh, lengyel,

magyar, szlovák sörökkel a Drink Union szervezésében Budapesten, az Arena Plaza teraszán.

2016. szeptember 2–november 25. – Cseh napok Kassán és Kelet-Szlovákiában. (Lásd még: 10. és 64. oldal!)

2016. szeptember 6. – A Prágától délnyugatra lévő Letyben holokauszt emlékhelyet létesítettek a roma munkatábor helyén.

2016. szeptember 7. – A Csongrád megyei szerb határon 50 cseh rendőri kontingens állt szolgálatba a V4-ek határrendészeti együttműködése alapján.

2016. szeptember 15. – A Cseh Film és Televíziós Akadémia (ČFTA) *Petr Zelenka* politikai szatírját, a *Ztraceni v Mnichově* (Elveszve Münchenben) című filmet nevezte Oscar-díjra a legjobb idegen nyelvű film kategóriájában.

2016. szeptember 15–17. – A budapesti Toldi moziban tartott Szlovák Filmnapokon az elmúlt két év legjobb öt alkotása mutatkozott be.

2016. szeptember 16. – Pozsonyban, az Európai Unió állam- és kormányfőinek csúcstalálkozóját *Angela Merkel* kancellár szerint a tagországok közti együttműködésre törekvés jellemezte, *Orbán Viktor* magyar kormányfő szerint sikertelen volt, mert nem sikerült megváltoztatni Brüsszel bevándorlás-politikáját.

2016. szeptember 19. – A dél-morvaországi Zelená Hora népszerű búcsújáróhelyen 74 év után újra harangozat kapott a Nepomuki Szent János-templom.

2016. szeptember 20. – Prágában, a Chelčická, Táboritská a Seifertova utca kereszteződésében felavatták *Jaroslav Seifert*, Nobel-díjas cseh költő szürrealisztikus emlékművét.

2016. szeptember 21. – A közép-csehországi Příbram városa a České Budějovice-i Aleš Galériának ajándékozta *Klement Gottwald* volt csehszlovák kommunista államfő és pártvezető nagyméretű bronzszobrát, amelyet 1978-ban próbáltak néhányan felrobbantani.

2016. szeptember 21. – A prágai városi bíróság döntése értelmében Csehországban nem zárják börtönbe

Oleg Vorotnyikov orosz művészt, aki ellen nemzetközi elfogató parancs van érvényben a Vojna (Háború) elnevezésű orosz ellenzéki művész-csoport tevékenysége miatt.

2016. szeptember 21. – A cseh kormány elfogadta a 2017. évi költségvetés tervezetét, amely 60 milliárd koronás hiánnyal számol. A parlament alsó háza december 7-én elfogadta.

2016. szeptember 21. – A Cseh Statisztikai Hivatal kimutatása szerint 2005 és 2015 között mintegy 540 ezer külföldi (főleg ukrán és szlovák) állampolgár telepedett le Csehországban.

2016. szeptember 22. – Prágában nemzetközi konferenciát tartottak az 1956-os magyar forradalom 60. évfordulója alkalmából.

2016. szeptember 23. – Szlovákia az *Eva Nová* című alkotást indítja *Emília Vašaryová*-val a főszerepben az idei Oscar-mezőnyben a legjobb idegen nyelvű film díjáért.

2016. szeptember 23. – Léghajó formájú, látványos új részleggel bővült a prágai DOX kulturális központ és kortárs művészeti galéria. (Lásd még: 54. oldal!)

2016. szeptember 23–24. – Velvet Havel Fesztivál *Václav Havel* születésének 80. évfordulója alkalmából a budapesti Nemzeti Színházban a többi között a prágai Divadlo Na zábradlí vendégszereplésével, a budapesti Cseh Centrum és a Nemzeti Színház együttműködésében. (Lásd még: 39. oldal!)

2016. szeptember 26. – Pozsonyban, a szlovák és a cseh kormány együttes ülése után *Robert Fico* szlovák és *Bohuslav Sobotka* cseh kormányfő szerint a bevándorlók újraelosztását célzó kvóták zsákutcát jelentenek.

2016. szeptember 26. – Prágai bejelentés szerint két évig tartó japán és kínai körútra indul 2017 februárjában Prágából *Alfons Mucha*nak, a szecesszió cseh mesterének híres festményciklusa, a Szláv eposz. Az Iparpalotában kiállított óriásképeket 2016 végéig láthatta a nagyközönség.

2016. szeptember 27. – Nagyszabású közös cseh-szlovák határellenőrzési és határvédelmi gyakorlatot tartott a cseh-szlovák államhatár egész szakaszán több száz rendőr, katona és vámós mindkét országból a migrációs helyzet esetleges romlására készülve.

2016. szeptember 27. – *Václav Havel* nevét kapta a prágai Nemzeti Színház történelmi, illetve az 1970-es években átadott új épülete közötti terecske, melyet népszerűen piazzetának hívtak.

2016. szeptember 30. – Arany és ezüst emlékérmek kiadásával is megemlékeztek Csehországban *Václav Havel* volt államfő és drámaíró születésének 80. évfordulójáról.

Havel-érmék (Týden, 2016. október 3.)

2016. szeptember 30. – A kelet-csehországi Hranice közelében a világ eddig ismert legmélyebb víz alatti barlangját fedezte fel egy lengyel bűvár és cseh csapata.

2016. október 4–9. – Prágában színházi fesztivált rendeztek a 2011-ben elhunyt Václav Havel drámaíró, volt csehszlovák és cseh államfő tiszteletére, aki október 5-én lett volna nyolcvan éves.

2016. október 4. – Két núbiai addax antilopot (*Addax nasomaculatus*) szállítottak a közép-morvaországi Olmütz (Olomouc) állatkertjéből a Nyíregyházi Állatparkba.

2016. október 5. – A cseh kormány úgy döntött, hogy Csehország katon orvosokat és kiképzőket küld Irakba.

2016. október 5. – Pozsonyban elhunyt *Michal Kováč*, az önálló Szlovákia első államfője 1993–1998 között, a demokratikus ellenzék támasza Mečiar miniszterelnöksége idején. 86 éves volt.

(Týden, 2016. október 10.)

2016. október 7–8. és 14–15. –

Csehországban regionális önkormányzati és részleges szenátusi választást tartottak. A 71 tagú parlamenti felsőházban 27 a szenátóri mandátum újult meg, és megtartotta többségét a hárompárti cseh kormánykoalíció.

2016. október 13. – A Nagy Könyves Csütörtök egyik bestsellere *Václav Havel* volt cseh emberi jogi aktivista, későbbi csehszlovák, illetve cseh köztársasági elnök naplójának megjelentetése volt, amelyet első bebörtönzése idején, 1977-ben vezetett a prágai Ruzyně börtönben. *Havel* 1977-es börtönnaplóját két éve fedezték fel egyik közeli barátja, *Zdeněk Urbánek* műfordító, esszéista hagyatékának rendezésekor. A megtalálója, *David Dušek* és *Havel* további barátai, illetve munkatársai azonosították a kézírást, és Egy vádolt feljegyzései címmel a Václav Havel Könyvtár gondozásában kiadásra előkészítették.

2016. október 13. – Bécsben, az osztrák parlament elutasította Ausztria esetleges csatlakozását a visegrádi négyek csoportjához. Az erre vonatkozó indítványt az ellenzéki Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) nyújtotta be.

2016. október 14. – A visegrádi csoport (V4) államfőinek rendszeres évi találkozója a délkelet-lengyelországi Lancutban és Rzeszówban. Fő témái: az európai önzonosság és kultúra, az ifjúságpolitika, valamint a közép-európai térség gázpiacainak biztonsága.

2016. október 15. – Csehországban 13 év után először ment csődbe egy bank, amelynek a tulajdonosa egy dúsgazdag orosz befektető.

2016. október 15. – Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés című előadásának bemutatója a Vígszínházban *Michal Dočekal*, a prágai Nemzeti Színház dráma osztályának igazgatója rendezésében.

2016. október 20. – A cseh kulturális minisztérium kulturális emlékek nyilvánította *Oskar Schindler* német zsidómentő gyáriparosnak a kelet-csehországi Brnecben (Brünnlitz) fekvő egykori lőszergyárát. A Soa és Oskar Schindler Emlékhely Alapítvány augusztus 15-i sajtóhíre szerint Holokauszt-emlékhelyé alakítják át az épületet.

2016. október 21–23. – A 16. Písek-i Nemzetközi Diákképzőfesztivált a budapesti Színház- és Filmművészeti

Egyetem diákjai nyerték a *Betonzaj* című filmjükkel, *Kovács István* rendezésében.

2016. október 27. – *Claudio Magris* olasz író a prágai Óvárosi városházán átvette a neki adományozott évi *Franz Kafka* irodalmi díjat.

2016. október 28. – A szegedi Reökalotában a leghíresebb kortárs cseh fotóművész, *Jan Saudek* száz képéből nyílt három hónapig tartó kiállítás.

2016. október 28. – Szegeden elbűcsúztatták a Magyarország déli határának védelmét segítő cseh és lengyel kontingenst.

2016. október 29. – *Tomáš Tuhý* cseh országos rendőrfőkapitány gyorsajátás miatt fél évig nem vezethet autót, és 10 ezer korona (115 ezer forint) pénzbüntetést kell fizetnie a belügyminiszter intézkedésére.

2016. október 31. – A Mol csehországi leányvállalata befejezte az olasz Eni társaságtól 2015-ben megvett 125 csehországi Agip benzinkút átvételét.

2016. november 4. – A cseh, a szlovák és az osztrák belügyminiszter prágai találkozásán megállapodtak, hogy a balkáni migrációs útvonal továbbra is zárva maradjon.

2016. november 10. – A budapesti Nemzeti Színházban vendégszerepelt a Nyíregyházi Móríc Zsigmond Színház Bohumil Hrabal: Túl zajos

magány című előadása. Rendezte: *Ivo Krobot*, Haň'a szerepében *Horváth László Attilával*.

2016. november 10–12. – NAOSTRO Magyar Színházi fesztivál Prágában, a Strašnické divadlo-ban.

2016. november 11. – Prágában először vendégszerepelt *Rod Stewart* világhírű brit rock-énekes.

2016. november 11. – Az észak-csehországi Vratislavice nad Nisou-ban

(Liberec elővárosa) felújították és múzeummá alakították át *Ferdinand Porsche*, német autótervező és a híres autógyár alapítója szülőházát.

2016. november 14. – A szudáni bíróság elnapolta *Petr Jašek*, a 2015. december 10-én bebörtönözött cseh misszionárius ügyének tárgyalását, akit kémkedéssel, lázadással vádolnak. *Petr Jašek*, cseh segélymunkás és misszionárius a Keresztény Segélyprogram (Christian Aid) résztvevőjeként érkezett Szudánba egy évvel korábban, hogy egy diáktüntetés alatt súlyosan megégett diák műtétjét támogassa.

2016. november 18. – Lovosicében Magyar Ház nyílt, mely helyi kulturális központként kíván működni, és a CSMMSZ itteni alapszervezetének klubjaként is.

2016. november 27. – A betegeskedő *Karel Gott* 41. alkalommal nyerte el a férfiak kategóriájában a legjelentősebb cseh könnyűzenei közönségdíjat, a Cseh (korábban: Arany) Csalogányt.

2016. november 29. – A budapesti Uránia Nemzeti Filmszínházban bemutatták *Zalán Vince: Film van, babám* című, a cseh új hullámról szóló könyvét, amely a Gondolat Kiadónál jelent meg.

2016. december 2. – Az UNESCO Szellemi Kulturális Örökség Kormányközi Bizottságának Addis-Abeba-i tanácskozásán az emberiség szellemi kulturális örökségévé nyilvánították a többi között a csehországi és szlovákiai bábjátást.

2016. december 6. – *Donald Trump*, a novemberben megválasztott új amerikai elnök, akinek első felesége 1977–1992 között a cseh nemzetiségű modell, sielő, vállalkozó, *Ivana Trump* (leánykori nevén *Ivana Marie Zelníčková*) volt, akivel 1977 és 1992 között, Egyesült Államokbeli látogatásra hívta meg *Miloš Zeman* cseh államfőt.

2016. december 6. – Prágában, 99 évesen elhunyt *Adolf Burger* holokauszt-túlélő, a sachsenhauseni koncentrációs táborban folytatott német pénzhamisítás résztvevője, A hamisító csoport című könyv szerzője, Aki nek visszaemlékezései alapján Oscar-díjas film is készült a náci pénzhamisításról. A kakaslomnici születésű pozsonyi nyomdász 1945 óta Prágában élt.

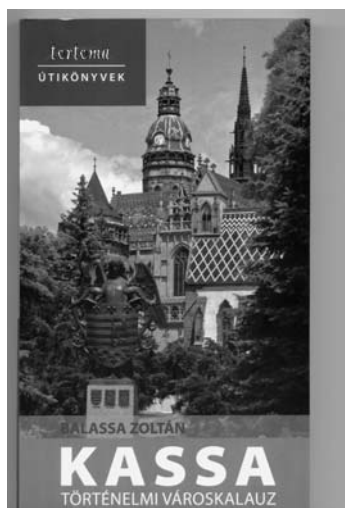
2016. december 8. – A cseh állami vasúttársaság (ČD) történetében először neveztek el egy szerelvényt élő hírességről: a *Jiří Menzel* Oscar-díjas filmrendező nevét viselő vonat Prága és Beroun között közlekedik majd.

2016. december 9. – A Prága melletti Panenské Březany település „felsőnek” nevezett kastélyában a II. világháborút bemutató új cseh nemzeti emlékhely nyílt.

2016. december 13. – Az Asahi Group Holdings japán cég megerősítette azt a lapértesülést, hogy megvásárolja az

Anheuser-Busch InBev öt kelet-európai sörmárkáját, köztük a magyar Dreher és a cseh Pilsner Urquell-t (a belga-brazil Anheuser-Busch InBevtől).

2016. december 13. – Kassán a Csemadok székhelyén bemutatták *Balassa Zoltán: Kassa – történelmi útikalauz* című új könyvét.

2016. december 19. – A berlini merénylet után (amelyben egy cseh nő is meghalt) a cseh rendőrség azonnali hatállyal megszigorította mindazoknak a helyeknek az őrzését, ahol nagyobb tömegek tartózkodnak. 23-án Csehország az illegális bevándorlás leállítását követelte az Európai Uniótól.

2016. december 26. – *Miloš Zeman* cseh államfő elutasította a migránsok önkéntes csehországi befogadását, arra hivatkozva, hogy a befogadással hátrország képződne a terrortámadások számára.

2016. december 26. – Országos felmérés szerint Csehországban a lakosság 35 százaléka tartja magát hívőnek, a rendszeres templomlátogatók aránya nyolc százalék.

A magyar és cseh sajtó alapján összeállította: Molnár Éva

Hrabal-emléktábla Budapesten

Hrabal-emléktábla Budapesten

2016. március 6-án emléktáblát avattak Bohumil Hrabal cseh író (1914–1997) emlékére a budapesti Hrabal Söröző bejárata mellett. Beszédet mondott Juraj Chmiel, a Cseh Köztársaság budapesti nagykövete, Bakos István, a Hrabal Asztaltársaság elnöke, Polgár László hrabalológus Bohemia-szakértő, Tomáš Mazal író, esszéista Prágából, s jelen volt számos budapesti Hrabal-rajongó. Ime Mazal barátunk köszöntő szavai:

Hölgyeim és Uraim, drága barátaim!
Az igazság az, hogy amikor 1994-ben Bohumil Hrabal író 80. születésnapjának ünnepét szerveztük és az emléktábla avatását készítettük elő a tiszteletére, Hrabal azt mondta nekünk: „Semmiféle táblát nem akarok, legfeljebb olyan magasságban, ahol a kutyák pisilnek.” Az azonban nem lett akkor meghatározva, hogy milyen magasan is pisilnek a kutyák, és vajon milyen magasságban is kellene lennie annak a táblának.

Így aztán az emléktáblát a prágai Libeňben az Örökkévalóság gátja utca 24-nél, ahol az író a XX. század 50-es éveitől a 70-es évekig élt, a biztonság kedvéért pont a földre helyeztük el, a járdára, ahová odalapulva leginkább a szuka kutyák tudnak pisilni, majd megöntöztük sörrel a táblát – és rendben is volt!

A következő emléktáblát 1997-ben lepleztük le, nem sokkal Hrabal halála után, a nymburki sörgyár falán. Ez arra emlékeztet, hogy itt lakott a szüleivel Bohumil Hrabal 1919 és 1950 között. Az

emléktábla (figyelembe véve Hrabal kívánságát a magasságra vonatkozóan) az épület falán található nem egészen fél méterrel a föld felett – de itt semmiféle kutyát soha nem láttam pisilni. Kutyáknak ugyanis a sörgyár területére tilos belépniük.

A harmadik ehhez hasonló táblát nagy örömmel leplezzük le most itt, Budapesten, végül is egy vendéglő falán. Bohumil Hrabal igencsak örülne ennek. Megpróbálom elképzelni őt. Csak ülne a

Tomáš Mazal avató beszédét olvassa

geikkel. A híres személyek szobrai pedig a művészi ábrázolás miatt – a valamin ülők, a valaminél állók, a valahová lépkedők, a patetikus kéztartásúak, a grimaszoló arckifejezésűek, a bátortalanul gondolataikba elmerültek, vagy éppenséggel a harcos elszántságú alakok.

Itt azonban semmi ilyesmiről nincs szó. Bohumil Hrabal ebbe a vendéglőbe soha nem lépett be, nem iszogatótt itt sört, és egyik könyve sem játszódik itt. Az egyetlen, amit elmondhatunk, az az, hogy ha Bohumil Hrabal meglátogatná a mai Budapestet, biztosan megállna itt egy jó cseh sörré és egy magyar paprikával készített csípős gulyásra. Orvos Miklós és Orvos Kati vendéglője lakályos vállalkozás, telis tele a cseh ételek és italok bőségével, ahol a vendégek is barátságos elbánásban részesülnek – s mit is kívánhatnánk ennél többet? S hogy Bohumil Hrabal helyett itt ülnek ma össze az ő olvasói, barátok és alkalmi ismerősök, a falakra kifüggesztett hrabali-postřiziny-i képekkel és plakátokkal körülveve, ez az egyik sajátos kiválósága ennek a vállalkozásnak itt Budapest tényleges centrumában.

Hölgyeim és uraim, drága barátaim!
Legyen elég az ünnepélyes beszédből, fogják meg korsóikat – egészségünkre és az újabb viszontlátásra!

P. S. És ha majd pisilni mennek, kérem használják inkább a vécét balra hátul!

Tomáš Mazal író,
Bohumil Hrabal barátja
(Fordította: Polgár László)

(Forrás és megjelenés: Emlékfüzet Bohumil Hrabal emléktáblájának leplezése alkalmából. Kiadó: Orvos Miklós és Orvosné Kati. Budapest, 2016. március 6. Szerk. Polgár László.)

Fotó: Mudrák Gabi, Zachár Ottó

Juraj Chmiel cseh nagykövet köszöntőt mond

kocsmában bent, csöndesen inná a sörét és látszólag közömbösen, sandító szemekkel figyelné a titokzatos ünnepi aktust a söröző előtt. Talán azt mondaná, hogy Budapesten a kutyák magasabbra tudnak pisilni, mint amilyenre a prágai ebek képesek és a táblát a felnőtt ember fejének magasságában kellene elhelyezni. Ki tudja?

Némely emléktáblák, tekintettel a későbbi korok változásaira, problémát okozhatnak a szöve-

Orvoséck leleplezik az emléktáblát

Bakos István, az Asztaltársaság nevében üdvözli az avatásra érkezetteket

Sporthírek Csehországból, 2016

2016. január 1–december 31.

2016. január 12. – A női alpesi sízők világcupa-sorozatának ausztriai Flachauban rendezett műlesikló-versenyét a szlovák *Veronika Velez Zuzulová* nyerte.

2016. február 5. – Ismét sérülést szenvedett *Tomáš Rosický*, a londoni Arsenal cseh labdarúgója. Sérülések miatt *Tomáš Rosický*, az Arsenal légiója a foci EB-re közel egy év kihagyás után ismét tagja lett a cseh válogatott 28 fős, bő keretének. Augusztus 30-i bejelentés szerint *Tomáš Rosický* 15 év után visszatért a Sparta Praha labdarúgócsapatához, de csak 2017-ben léphet újra pályára.

A sérült *Rosický* (Týden, 2016. február 5.)

2016. február 6. – Hatalmas lavina sodort magával tizenhét cseh síelőt a tiroli Alpokban, közülük legalább öten meghaltak.

2016. február 10. – Saját arcképevel díszített arany emlékmét kapott *Antonín Panenka* világhírű futballista, akinek legendássá vált tizenegyesével a cseh válogatott Európa-bajnok lett 1976-ban Belgrádban.

2016. február 11–12. – Az oroszországi Kolomnában a gyorskorcsolyázók távönkénti világbajnokságán a címvédő *Martina Sáblíková* nyerte a nők 3000 méteres versenyét 4:03,05 idővel, majd az 5000 méteres versenyét is 6:51,09 idővel.

2016. március 4. – New Yorkban az észak-amerikai profi jégkorongligában (NHL) sorozatban 10. mérkőzését is megnyerte az Anaheim Ducks, míg a 44 éves *Jaromír Jágr* megszerezte 1850. pontját, amivel beérte az örökrangsor harmadik helyén *Gordie Howe*-t.

2016. március 4 – A cseh *Roman Koudelka* nyerte síugrók világcupa-sorozatának a lengyelországi Wislában rendezett versenyét.

2016. március 6. – Berlinben a gyorskorcsolyázók összetett világbajnokságát a férfiaknál a holland *Sven Kramer*, a nőknél pedig a cseh *Martina Sáblíková* nyerte, mindketten megvédték címüket.

2016. március 22. – *Petr Čech*, a londoni Arsenal kapusa lett 2015. év labdarúgója Csehországban.

2016. április 21–23. – A Budapest és Pannonhalma közötti 176 kilométeres szakasszal negyedik alkalommal rendezték meg a V4 nemzetközi országúti kerékpárversenyt, amelyet a szlovák *Marek Canecky* (BMC Amplatz) nyert meg; magyar részről *Kusztor Péter* negyedik helyezéssel lett a legjobb kerékpáros.

2016. április 30. – *Lucie Šafářová* nyerte a 427 ezer dollár (117 millió forint) összdíjazású salakpályás prágai női tenisztornát.

2016. május 5. – *Jaromír Jágr*, a 44 éves cseh hokis legenda, még egy évet vállalt az észak-amerikai profi jégkorongligában (NHL) szereplő Florida Panthers csapatában.

Jaromír Jágr (Týden, 2016. január 18.)

2016. május 16. – A férfi teniszezők világranglistájának nyolcadik helyén álló cseh *Tomáš Berdych* megvált edzőjétől, a venezuelai *Daniel Vallverdutól*.

2016. május 20. – Az ostravai nemzetközi atlétikai viadalon a jamaicai *Usain Bolt*, hatszoros olimpiai bajnok enyhe ellenszélben 9.98 másodperces eredménnyel nyerte meg a férfi 100 métert.

2016. május 22. – A címvédő kanadai válogatott nyerte az oroszországi jégkorong-világbajnokságot, miután a moszkvai döntőben 2-0-ra legyőzte a finn csapatot.

2016. május 27. – A prágai Bohemians egykori legendás játékosa, volt válogatott focista *František Jakubec* 60 évesen önkézevel vetett véget életének.

2016. május 27–29. – A csehországi Račicében zajló kajak-kenu világkupa a kajakos *Takács Tamara* aranyérmét nyert K-1 1000 méteren. A *Kammerer Zoltán*, *Kulífi Tamás*, *Pauman Dániel*, *Tóth Dávid* összetételű olimpiai ezüstérmes kajaknégyes negyedik helyen végzett 1000 méteren.

2016. május 29. – A 20. Rallye Rejviz mentőversenyt Csehországban másodszer nyerték meg a magyar légimentők.

2016. június 10– július 10. – Franciaországban zajlott a 15. labdarúgó Európa-bajnokság. A cseh válogatott már a csoportkör után búcsúzott a bajnokságtól. A végeredmény szerint a 24 résztvevő közül Magyarország a 13. helyen végzett, Szlovákia 15. és Csehország 21. lett. Június 30-án távozott posztjáról *Pavel Vrba*, a cseh válogatott szövetségi kapitánya.

Pavel Vrba szövetségi kapitány, még a lemondása előtt (internet)

2016. június 19. – Elhunyt *Josef Čaloun*, Plzeň kiváló kapusa, később edző, ifj. *Petr Čech* mentora.

2016. július 15. – A várakozásoknak megfelelően *Karel Jarolím* lett a cseh labdarúgó-válogatott új szövetségi kapitánya.

2016. augusztus 8. – A korábbi wimbledoni bajnok, a horvát *Goran Ivanisevic* lett a férfi tenis-világranglistán nyolcadik cseh *Tomáš Berdych* edzője.

2016. augusztus 5–21. – A XXI. nyári olimpiai játékokon a braziliai Rio de

Janeiróban Csehország 1 arany-, 2 ezüst- és 10 bronzéremet szerzett, és ezzel a 43. helyen végzett az éremtáblázaton. (Magyarország: 8 arany, 3 ezüst, 4 bronz, 12. hely az éremtáblázaton.) Cseh érmesek: aranyérem: *Lukáš Krpálek* cselgáncsban; ezüstérem: *Jaroslav Kulhavý* hegyi kerékpárosok (mountain bike) terepversenyén, *Josef Dostál* férfi kenu egyesek 1000 méteres döntőjében; bronzérem: *Josef Dostál*, *Daniel Havel*, *Jan Štěrba* és *Lukáš Trefil* a kenu négyesek egy kilométeres távján, *Barbora Špotáková* gerelyhajító, *Lucie Šafářová*, *Barbora Strýcová* női páros tenisz, *Lucie Hradecká*, *Radek Štěpánek* vegyes páros tenisz, *Petra Kvitová* női egyes tenisz.

2016. augusztus 30. – Prágában 74 éves korában elhunyt *Vera Čáslavská*, legendás cseh tornász, hétszeres csehszlovák olimpiai bajnok.

Vera Čáslavská (Týden, 2016. szeptember 5.)

2016. szeptember 7. – *Petra Kvitová*, a wimbledoni teniszbajnokság 2-szeres győztese megvált edzőjétől, *František Čermáktól*.

2016. szeptember 26. – Prágában a visegrádi négyek (Csehország, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia) legjobb súlyemelőinek viadalán a magyar válogatott második lett.

2016. október 1. – A cseh *Kristyna Plíšková* nyerte meg a 250 ezer dollár (68,25 millió forint) összdíjazású taskenti tenisztornát.

2016. október 2. – Az első helyen rangsorolt, címvédő cseh *Tomáš Berdych* nyerte meg a kínai Sencsenben rendezett, 641 ezer dollár (174,9 millió forint) összdíjazású keménypályás férfi tenisztornát, mivel a döntőben legyőzte a harmadikként kiemelt francia *Richard Gasquet*-t.

2016. október 4. – A Sparta Praha két labdarúgójának a klub női csapatával kellett edzenie, mert sértő megjegyzést tettek egy női partjelzőre. 6-án a Cseh Labdarúgó Szövetség (FAČR) is megbüntette a Sparta Praha két labdarúgóját.

2016. november 6. – *Petra Kvitová* nyerte a női teniszszők idényzáró versenyét, a kínai Csuahajban rendezett, 2,2 millió dollár összdíjazású Bajnokok Tornáját.

2016. november 12–13. – A tenisz Fed Kupát Strasbourgban már harmadszor nyerte meg a cseh női válogatott, miután *Karolina Plíšková* és

Barbora Strýcová a fináléban legyőzte Franciaországot.

2016. november 23. – *Adam Ondra* cseh sportmászó rekordot jelentő nyolc nap alatt szabadstílusban hódította meg a kaliforniai Yosemite Nemzeti Parkban álló El Capitan gránitmonolitot, a Hajnalfalnak nevezett oldala felől.

2016. december 20. – *Petra Kvitová*, kétszeres wimbledoni teniszbajnok miután fáradásos lábtörést szenvedett, prostějovi otthonában késsel megsebesítette egy betörő, s kézműtétet kellett végrehajtani rajta.

2016. december 21. – A Florida Panthers cseh játékosa, *Jaromír Jágr* utolérte Mark Messier-t az észak-amerikai profi jégkorongliga (NHL) pontlistáján.

Magyar és cseh sajtó alapján összeállította: Molnár Éva

A Fed Kupa győztes cseh női tenisz-válogatottja (internet)

Cseh összefoglaló a 2016-os Labdarúgó EB-ről

Nos, Csehország futball-válogatottja nem szerepelt valami fényesen a franciaországi mérkőzéseken. Ez különösen annak fényében meglepő, hogy a csehek csoportelsőként jutottak ki a selejtezők után az A jelű csoportból a legjobb 24 európai csapat közé – úgy, hogy a selejtezőkön kétszer is (!) legyőzték a nagy esélyes holland válogatottat, amely így ki sem került a kontinens viadalra. A csoportmérkőzéseken egy alkalommal (idegenben) nyertek a török válogatott ellen is, amelytől az EB-n sorsdöntő mérkőzésen kaptak ki. (Megverték Izlandot is, akik ellen mi az EB-n a csoportmeccsen csak döntetlent értünk el.)

A most először 24 csapatosra bővített európai viadal sorolása úgy hozta, hogy Csehország a D jelű csoportba került, együtt a horvátokkal, a spanyolokkal és a már említett Törökországgal. A franciaországi mérkőzéseken azon-

ban nem jött ki a lépés *Pavel Vrba* szövetségi kapitány játékosainak. Első mérkőzésükön június 13-án Toulouse-ban az utolsó percekben kaptak ki 1–0 arányban Spanyolországtól.

Június 17-én Saint-Etienne-ben Horvátország következett. Egy szürreálisra sikeredett mérkőzésen a horvátok 2–0-ra elhúztak, majd kiengedtek, és a cseh válogatott a meccs utolsó negyedében kiegyenlített, de fordítani már nem tudott.

A harmadik mérkőzésen, június 21-én Lens-ben, mindenképpen győzni kellett volna a török válogatott ellen. Ez azonban nem sikerült, így Csehország egy ponttal (!) a csoport utolsó helyén végzett, és nem jutott tovább az egyenes kieséses szakaszba. Ezzel összességében 21. helyen végeztek a csehek. A magyar válogatott a 13., a szlovák pedig a 14–15. helyen végzett az EB-rangsorban. (*Polgár László*)

Jaroměř – Josefov

Kisvárosunk ikerváros: első tagja az útikönyvek tanúsága szerint a legkisebb szabad királyi város volt Csehországban. Az Elba kanyarulatai által meghatározott helyen kialakult – valaha fallal körülvett óvárosa alig több, mint 0,1 négyzetkilométer, házainak száma félszáz körül mozog.

Lábas házakkal övezett banánalakú főtere hangulatos, látogatóinak többségét mégis annak köszönheti, hogy a ma már közigazgatásilag hozzátartozó közeli Josefov erődre számtalan turista kíváncsi – gyertyás lámpásaikkal bejárják a sötét kazamatákat, majd boldogan fényképezkednek a napfényen a kijárat előtt. S miután a kaszárnya stílusú Josefov igencsak komor, egyáltalán nem vendégmarasztaló, adja magát a gondolat, hogy látogassuk meg a közeli középkori Jaroměřt.

Kicsinysége ellenére fontos lehetett a városka, hiszen az itt bemutatott kőrajzon látható, 1831-ben épített lánchíd a harmadik volt Csehországban. Valóban, Jaroměř is jól példázza

Jaroměri lánchíd a XIX. század közepén, B. Burger kőrajza

a hely szerepét a városok kialakulásában. A település délnyugati, az Elba kanyarjában lévő bejárata a folyó gázlójának folytatásába esik. A főter északkeleti végén, a Szent Miklós-templom helyén már a XI. században fejedelmi erőd (hradiště) állt, melyet – nevéből kiindulva – a XI. század első harmadá-

ban létesíthetett Jaromír fejedelem (uralkodott: 1003, 1004–1012, 1033–1034). Az erődben őrizték fogolyként 1126-ban II. Břetislav fiát (Břetislavot), aki valószínűleg beavatkozott az akkor dúló trónküzdelmekbe.

Nyilvánvaló, hogy az átkelő vonalába épített fejedelmi erőd a közeli Lengyelországba vezető utat ellenőrizte, ezen felül az átkelő és az erőd közötti rövid útszakasz kiválóan alkalmas volt vásárok tartására. Feltehető, hogy a piachelyből fejlődött ki a település, mely II. Přemysl Ottokár alatt szabad királyi városi rangot kapott. Az, hogy a várost az uralkodó alapította volna, kevésbé hihető, hiszen az Ottokár által alapított városok mind tervezett alaprajzzal, négyszögletes főterrel épültek ki. Jaroměř főtere viszont régimódi, szabálytalan, ahogy az a régebbi, tervezés nélkül nőtt városokhoz „illik” (például: Litomyšl, Třeboň).

Jaroměř legrégebbi település-része az Elba jobb partján fekvő Prágai előváros. Erre utal, hogy a fallal körülvett belvárosnak az 1400-as évek elejéig nem volt saját temploma, a hívek az elővárosi Szűz Mária-templomot tudták igénybe venni, melynek működtetését az augusztianusok vették át, kolostort is építettek.

1404-ben a szerzetesek megkapták az időközben várrá átépített fejedelmi erődöt, melynek helyén felépítették a ma is álló Szent Miklós-plébániatemplomot. Ezután a Szűz Mária-templom elpusztult, ma már a helyét sem ismerjük.

A huszita háborúk nagy veszteséget okoztak. 1121-ben a prágaiak foglalták el a 100 százalékgig német lakosú várost. Aki nem tért át a huszita hitre, kardélre hányták, helyükre csehek költöztek be.

Városunkat már 1307-ben, a közeli szabad királyi városokkal együtt (Polička, Hradec Králové, Chrudim, Vysoké Mýto) királynéi várossá nevezték ki. Ez a státus általában nem hozott az illetékes városoknak szerencsét, miután ellentétben a szabad királyi városok szabályozott és stabil működésével, a birtokba került királynék rapszodikusán kezelték az alájuk rendelt településeket. Czillei Borbála, aki 1437-ben Luxemburgi Zsigmondtól megkapta a királynéi városokat, Jaroměř-zsel vitába keveredve alaposan megnyirbálta önkormányzatukat: tetszés szerint cserélgette a tanácsosokat, bírót ültetett a nyakukra.

A városkapu felett (Fotó: Zachár Ottó)

XIX. századi polgárház gótikus pincékkel a főteren (internet)

A jaroměři polgárság 1444-ben fellázadt úrnője ellen. Borbála büntetésül elvette a város régi pecsétjét, helyette újat adott: oroszlán, töviskoszorú közepén. Czillei 1445-ben elzálogosította Pogyebrád Györgynek a várost, mely így ideiglenesen magántulajdonná vált. 1475-ben Pogyebrád özvegye váltotta vissza a várost, mely így visszanyerte eredeti státusát.

Pogyebrád rövid birtokossága alatt a husziták által lerombolt augusztianus prépostság helyén új várat építtetett, melyet a város később hagyott leromlani, a harmincéves háború alatt pedig teljesen eltűnt.

A kiváltságokért folytatott állandó küzdelem szempontjából a XV. század második fele és a XVI. század eleje sikeres volt. 1454-ben V. László újabb nyolcnapos vásárt engedélyezett. Jagelló Ulászló alatt a város megkapta a „mérőföldes törvény” kiváltságait, azaz Jaroměř mérőföldes körzetében senki sem főzhetett sört, idegen sört sem árulhatott. 1521-ben meg-

A főtéri házak hátsó traktusa az Elba mentén a Szent Miklós-templommal (internet)

indult a tutajozás. Miután Jaroměř volt a kezdő állomás, a városnak okozott kellemetlenségeikért (forgalomnövekedés, rakterületek igénybevétele stb.) a leúsztatott famennyiség után adót szedtek.

1547-ben az első rendi ellenállás, valamint 1620 – a rendi felkelés bukása után – a városok általánosságban is büntetésben részesültek a mozgalmakban való részvételükért. Jaroměř esetében a város falvait elvették, és csak évtizedek múltán adták vissza.

Bár a Habsburgok 1526-os cseh trónra lépte óta a városok önkormányzati lehetőségei beszűkültek, kiváltságaik csökkentek, mindez fokozódott az 1618-as rendi felkelés után. (Mindez csupán következménye volt annak, hogy a Cseh Királyság fokozatosan elvesztette a Német-Római Birodalomban élvezett korábbi helyzetét, és fokozatosan egy közön-

séges tartomány rangjára süllyedt le.) Mindezek ellenére a városok a XVII. század második felétől megerősödtek gazdaságilag, mivel a XX. század elejéig a porosz–osztrák háborúkon kívül nem volt háborús pusztítás.

Jaroměř gazdasági fejlődése szempontjából jót is, rosszat is hozott a közelben 1780–1789 között felépített erőd-kaszárnya: Josefov. Az építés és a működtetés sok munkaalkalmat jelentett, de az erőd védelmi szempontjai miatt sok külvárosi házat le kellett bontani, mások ugyan feltételesen fennmaradhattak, háború esetén az azonnali lebontás terhével. Josefov katonai szerepe a porosz–osztrák háborúk 1866-os befejeződésével megszűnt, 1888-ban erődstátusa is. Jaroměř építési megkötöttségeit valószínűleg már az 1860-as években feloldották, mert mind a házak, mind a lakosság száma növekedésnek indult, jelenleg 12 500 lakosa van Josefovval együtt, mely 1948 óta a város része.

Mit láthatunk Jaroměřben? A már említett hangulatos lábas házas főtér északkeleti végén látogatásra érdemes a Szent Miklós-plébánia-

templom, a téren álló Mária-oszlop Matthias Braun munkája, akinek Gyász néven emlegetett síremlékét – sokak szerint a legszebb csehországi barokk szobor – a temetőben tekinthetjük meg.

A modern építészet értékes hozadéka városunk számára Josef Gočárnak az 1910–1911-ben a Wanke cégnek épített üzletház (ma múzeum). A neves prágai építész a közeli Hradec Královéban mint városrendező dolgozott, és eközben több kiváló középületet is tervezett. Jaroměři épületénél Gočár Európában először alkalmazott függesztett üvegfüggöny-falat.

Az egykori Wenke-üzletház ma Városi Múzeum, Josef Gočár tervei alapján, 1911 (internet)

HA VISSZAPILLANTUNK A MÚLTBA...

Válogatás a cseh történelem és kultúra 2017-es évfordulóiból

TÖRTÉNELMI ESEMÉNYEK

Hatszázhatvan évvel ezelőtt, IV. Károly uralkodása idején, **1357. július 9-én** – gondos asztrológiai számítások alapján kiválasztott napon – került sor a **Károly híd alapkőletételére**. Mint köztudott, az építmény mindmáig a nagy király emlékét őrzi és dicsőségét hirdeti – annál sajnálatosabb, hogy ő nem láthatta az elkészült hidat, a munkálatok csak 1402-ben fejeződtek be. Akkoriban még ritkán épültek kőhidak, s az, hogy Prága rendelkezett ilyennel, jelentősen emelte a város fontosságát, tekintélyét. A XIV. századi építmény természetesen egészen más látványt nyújtott, mint a mai – híján volt például a szobroknak. Aki legalább egyszer látta, aligha fogja vitatni, hogy joggal vált Prága egyik jelképévé.

Százhetvenöt éve, 1842. október 5-én főztek először sört az újonnan épített **plzeňi (pilseni) sörgyárban**, melynek felépítéséről 1839-ben döntöttek a város polgárai. (Ami ekkor készült, azt november 11-én ütötték csapra, serfőző mestere *Josef Groll* volt.) Plzeňben II. Vencel király jóvoltából 1295 óta főzhetek sört, az itt készült nedű azonban évszázadokon át hullámzó minőségűnek bizonyult, s ennek az áldatlan helyzetnek kívántak véget vetni a derék pilzeniek. Törekvésük olyan sikert hozott, melyről talán nem is álmodtak: az 1859-ben „Plzeňské pivo – Pilsner Bier”, 1898-ban pedig „Plzeňský Prazdroj – Pilsner Urquell” („Pilseni Ősforrás”) márkanév alatt bejegyeztetett sör azóta meghódította a világot, s minden égtájon milliók vallják, hogy jobbat elképzelni sem lehet...

Hetvenöt év telt el azóta, hogy 1942. május 27-én Prágában két Angliából Csehországba küldött katona, a cseh *Jan Kubiš* és a szlovák *Jozef Gabčík merényletet követett el a Harmadik Birodalom egyik legfőbb tisztségviselője, **Reinhard Heydrich ellen**, melynek következtében a Birodalmi Biztonsági Főhivatal (RSHA) vezetője, Csehország helyettes birodalmi protektora, a náci rendszer megtorló gépezetét és a népirtás terveinek végrehajtását irányító hírhedt SS-tábornok meghalt. Az antifasiszta ellenállás harcosainak se korábban, se később nem sikerült ilyen magas rangú náci vezetővel végezniük. A merénylet kis híján kudarcba fulladt: a Jan Kubiš által Heydrich autójára hajított kézigránát robbanását Heydrich és sofőrje túlélte, Jozef Gabčík géppisztolya pedig a döntő pillanatban csütörtököt mondott. A protektornak még ahhoz is volt ereje, hogy pisztolyát elővéve sofőrjével együtt szembeszálljon a merénylőkkel, akik elmenekültek a helyszínről. Hamarosan azonban kiderült, hogy a robbanás súlyos sérüléseket okozott Heydrichnek, s mivel szervezete nem tudta leküzdeni a szétterjedő fertőzést, június 4-én meghalt. Az egyik prágai belvárosi templomban megbújó merénylők és társaik pedig június 18-án életüket vesztették a rejtékhelyüket fölfedező németekkel vívott kilátástalan küzdelemben: öten közülük öngyilkosok lettek, ketten sérüléseikbe haltak bele. A merényletet iszonyú megtorlás követte: a németek június 10-én felégették s később a földdel tették egyenlővé a Prágától északnyugatra fekvő **Lidicét**, melynek a férfilakosságát – a 15 évesnél idősebb kamaszokat is beleértve – a helyszínen agyonlőtték, a nőket és gyerekeket pedig koncentrációs táborba hurcolták. A majdnem biztos*

haláltól csak azok a kisgyerekek menekültek meg, akiket alkalmasaknak találtak a „germanizálásra”. Június 24-én egy Chrudim környéki kis település, **Ležáky** jutott ugyanilyen sorsra: a megszállók felégették, a 15. életévüket betöltött lakosokat kivégezték, a gyerekeket két elnémetesítésre kijelölt apróság kivételével haláltáborban pusztították el. Heydrich halálának megbosszulása nem korlátozódott erre a két háborús bűncselekményre, emberek sokaságát végezték ki a merénylet megtorlásának jegyében: a Harmadik Birodalom rettegett hóhérának elpusztítása a becslések szerint mintegy kétezer áldozatot követelt. (A merénylet, illetve Heydrich rémuralmának időszaka számos film ihletője s tárgya volt az elmúlt évtizedekben; legutóbb az *Anthropoid* című, cseh–brit koprodukcióban készült látványos, izgalmas film került a nézők elé, amelyet 2016-ban mutattak be a Karlovy Vary-i filmfesztiválon és a cseh moziban.)

Ötven évvel ezelőtt, 1967. június 27. és 29. között zajlott le Prágában a **Csehszlovák Írószövetség IV. kongresszusa**, amely az 1968. évi Prágai Tavaszhoz vezető út legfontosabb mérföldköveként maradt fenn a történelem évkönyveiben. A kongresszust az írók és a kommunista párt „megbonthatatlan” egységének demonstrálása helyett a lázadás hangja uralta: *Ludvík Vaculík* magát a diktatórikus hatalomgyakorlást ítélte el, *Pavel Kohout* a cenzúra eltörlését követelte, *Václav Havel* a korábban politikai okokból kizárt tagok visszavételére, *Milan Kundera* a vélemények akadálytalan ütköztetése mellett foglalt állást. A megdöbbenés és felháborodott pártvezetés megtorló intézkedéseket fogantatosított, de mint a következő év elején kiderült, a szellemet már nem lehetett visszaparancsolni a palackba.

Negyven év telt el azóta, hogy 1977. január 6-án nyilvánosságra került a cseh ellenzékiek körében született, Charta 77 néven ismert polgárjogi nyilatkozat, melynek az aláírói – köztük *Václav Havel*, *Jan Patočka*, *Ludvík Vaculík*, *Pavel Kohout*, *Jiří Hájek*: összesen 242 személy – az alapvető emberi szabadságjogok betartását kérték számon a kommunista rendszeren, s kinyilvánították, hogy e jogok érvényre juttatásáért fognak síkraszállni. A nyilatkozattal kapcsolatban kibontakozó mozgalom az antikommunista ellenállás egyik legjelentősebb megnyilvánulása lett a keleti tömb országaiban. A diktatúra túrhetetlennek találta a kezdeményezést, és a nyilatkozat aláírói, kivált a mozgalmat megszemélyesítő emberek ellen könyörtelen hajszát indított, s hisztérikus kampánnyal akarta lejáratni a Chartát. A mozgalom látszólag esélytelenül állt szemben a totalitárius rendszerrel, de Dávid és Góliát küzdelméből ezúttal is az első került ki győztesként... Megjegyzendő, hogy bár kis számban, de a Charta 77-et szlovák ellenzékiek is aláírták.

Már **negyed százada** lesz annak, hogy Csehszlovákia lakosságának figyelmét nemcsak a szilveszteri vigadózás kötötte le, hanem egy történelmi esemény is, amely szemük láttára ment végbe: **1992. december 31-én éjfélkor megszűnt a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság** (Česká a Slovenská Federatívni [szlovákul: Federatívna] Republika), közismert nevén Csehszlovákia, és két utódállam, a Cseh

Köztársaság és a Szlovák Köztársaság lépett a helyébe. Az 1918 őszen alakult új állam hatvannyolc évig állt fenn. Megszűnésének okait úgy lehet összefoglalni, hogy a kommunista diktatúra bukása után a cseh és a szlovák társadalomban, még inkább a politikai szintéren végbemenő fejlődés eltérő tendenciáit lehetetlen volt összeegyeztetni. Az 1992. júniusi parlamenti választások eredményeként Csehországban és Szlovákiában olyan – a nyugati országrészben *Václav Klaus*, Szlovákiában *Vladimír Mečiar* nevével fémjelzett – politikai erők kerültek döntő pozícióba, amelyeknek a békés együttélése képtelenségnek látszott. A szövetségi állam tárgyalások útján, mondhatni civilizált módon szűnt meg, örökre kérdéses marad azonban, milyen eredményt hozott volna egy esetleges népszavazás, melynek elmaradását sokan mindmáig fájlják és kárhoztatják.

NEVES SZEMÉLYISÉGEK

Božena Němcová (sz. *Barbora Novotná*, de kb. fél éves korától a *Barbara Pankel*, csehes alakváltozatban *Barbora Panklová* nevet viseli; 1820. február 4., Bécs–1862. január 21., Prága), író, a cseh irodalom panteonjának egyik főalakja. Rövid élete során számos megpróbáltatásban volt része (a nélkülözést is beleértve), ennek dacára sokrétű, gazdag életművet hagyott maga után. Leginkább főművét, a *Nagyanyó* című regényt említik vele kapcsolatban, de elbeszélései – például a *Kunyhó a hegyek alján*, *A vad Bára*, *Szegény emberek* – s a *Kastélyban és a kastély alján* című kisregénye is rászolgált az utókor figyelmére. Munkássága magyar szempontból is érdekes: többször is hosszabb időt töltött Magyarországon, s élményeit, tapasztalatait három útirajzban írta meg: az *Úti emlékek Magyarországról*, az *Egy magyar város (Gyarmat)* és a *Magyarországról*. Magyarországi utazásainak emléke nem merült feledésbe, s ebben a Bohemia Baráti Körnek is jelentős szerepe van.

(155 éve halt meg) *(Lásd még: 11. oldal és melléklet!)*

Petr Bezruč (valódi nevén *Vladimír Vašek*; 1867. szeptember 15., Opava–1958. február 17., Olomouc), költő, aki egyetlen, s mi tagadás, vitatott szerzőségű könyvvel, a *Sziléziai dalok* című verseskötettel írta be magát az irodalomtörténetbe. Az irodalomtörténészek nagy többsége úgy véli, hogy a szociális indíttatású modern cseh költészet e fontos alkotása Bezručhoz kötődik, így hát súlyos méltánytalanság volna részünkről, ha mellőznénk őt...

(150 éve született)

Pavel Tigrid (sz. *Pavel Schönfeld*, 1917. október 27., Prága–2003. augusztus 31., Héricy, Franciaország), közíró, publicista, politikus, az 1948-as kommunista hatalomátvétel után a nyugati világban tevékenykedő cseh(szlovák) politikai emigráció kiemelkedő képviselője; az általa szerkesztett, *Svédectví (Tanúság)* című folyóirat

a szellemi élet száműzetésbe kényszerült vagy odahaza betiltott képviselőinek az egyik legfontosabb, rendkívül magas színvonalú fóruma volt. A kilencvenes években rövid ideig a cseh kulturális

miniszter tisztségét is viselte. Önkezeléssel vetett véget életének. **(100 éve született)**

Jiří Brdečka (1917. december 24., Hranice–1982. július 2., Prága), próza-, forgatókönyv- és újságíró, képzőművész, illusztrátor, filmrendező, a gáncs nélküli, rettenthetetlen s nem utolsósorban tántoríthatatlanul absztinens vadnyugati hős, *Limonádé Joe* alakjának megalkotója.

Forgatókönyvíróként nemcsak az azonos című, Oldřich Lipský által rendezett zseniális western-paródia társalkotója volt, hanem olyan elsőrangú vígjátékok megszületésének is részese, mint az *Adéla még nem vacsorázott* és a *Várkastély a Kárpátokban*. *Věra Chytilová* az ő humoros elbeszélése alapján forgatta egyik legjobb, az *Egy faun megkészt délutánja* című filmjét.

(100 éve született)

Otto Gutfreund (1889. augusztus 3., Dvůr Králové–1927. június 2., Prága), szobrász, a kubizmus európai rangú képviselője, aki a párizsi művészvilágban is otthonosan mozgott. Az első világháború idején nem habozott a kalapácsot és a vésőt puskára cserélni: az Idegenlégió katonájaként részt vett a nyugati front harcaiban. Bár pályája tragikusan rövid lett, életműve az avantgárd történetének egyik legizgalmasabb fejezete.

(90 éve halt meg)

Miloš Forman (1932. február 18., Čáslav–), Oscar-díjas filmrendező, színész, forgatókönyvíró, azon cseh művészek egyike, akik valóban világhírnévre tettek szert. A cseh(szlovák) új hullám nemzedékének elismert tagja volt már, amikor hazája 1968-as szovjet megszállása arra készítette, hogy az Egyesült Államokban folytassa pályáját. S nemcsak folytatni tudta, hanem ki is teljesítette életművét: a csehszlovákiai évek remekait (*Meghallgatás*, *Fekete Péter*, *Egy szösz szerelmei*, *Tűz van, babám*) a tengerentúlon olyan, immár klasszikussá vált alkotások követték, mint a *Száll a kakukk fészkére*, *Hair*, *Ragtime* vagy az *Amadeus*. Filmterveit az elmúlt években már nem tudta megvalósítani, de pályája így is több mint imponáló. **(85 éves)**

Vladimír Páral (1932. augusztus 10., Prága–), prózaíró, az 1960-as évek kulturális virágkorának jelentős alkotója, aki legsikerültebb műveiben az emberi kapcsolatok és a modern társadalom válságtüneteit, többek között az elidegenedést és elgépiesedést térképezte fel jó tollú és éles szemű szerzőként.

Az 1968 utáni „normalizáció” idején azzal szembesült, hogy szatirikus hangvétel helyett a „pozitívumok felmutatása” a kívánatos, s megalkudott a rezsimmel. Tehetségét ebben az időszakban is több könyv tanúsította – például a *Képzelt kinja* vagy a *Harc a bestiával* –, de igazán fontos szerzővé a hatvanas években született regények avatták: a *Teljesült kívánságok vására*, a *Vihar a lombikban*, a *Katapult* és mindenekelőtt a *Gyilkosok és szeretőik*. **(85 éves)**

Tomáš Garrigue Masaryk (1850. március 7., Hodonín–1937. szeptember 14., Lány), filozófus, egyetemi tanár, politikus, államférfi, aki meghatározó szerepet játszott a Csehszlovák Köztársaság létrejöttében és tizenhét éven át (1918–1935) az új ország államfője volt. A cseh történelem legkiemelkedőbb, szimbólummá nőtt alakjai között, a demokrácia és a humánus eszményeinek megtestesítőjeként tartják számon. **(80 éve halt meg)**

Jiří Kodet (1937. december 6., Prága–2005. június 25., Prága), színész. Színházi előadások sokaságában és filmszerepek hosszú sorában tett tanúbizonyságot kiváló képességeiről. Pályájának különös paradoxona, hogy a filmekben többnyire csak epizód szerepekben tűnt fel, de ezeket is messzemenően kiaknáztta. A nézők leginkább Jan Hřebejk *Kuckók* című, 1999-es filmjéből emlékezhetnek rá, ahol valóban főszerepet játszott és felejthetetlen alakítást nyújtott. Olyan értelemben viszont szerencsés volt, hogy kiváló rendezők

foglalkoztatták, számos emlékezetes film születésének volt a részese (*Merénylet*, r. Jiří Sequens; *Minden jó földink*, r. Vojtěch Jasný; *Morgiana*, r. Juraj Herz; *Panelsztori*, r. Věra Chytilová; *A bohóc és a királynő*, r. Věra

Chytilová; *Élet mindenáron*, r. Jan Hřebejk). **(80 éve született)**

Tom Stoppard (eredeti nevén *Tomáš Straussler*; 1937. július 3., Zlín–), brit dráma- és forgatókönyvíró, író, a kelet-morvaországi Zlín szülötte. Szülei a fenyegető zsidóüldözés elől menekülve 1939-ben elhagyták az országot, s Stoppard csak sok év múltán látta viszont szülőföldjét. Jó néhány sikeres színdarab fűződik a nevéhez:

Rosencrantz és Guildenstern halott, *Magritte után*, *Salto mortale*, *Rock 'n' Roll*, *A szerelem mint találmány*. Forgatókönyvíróként olyan híres filmek születését segítette elő, mint a *Brazil* és a *Szerelmes Shakespeare*. Az 1970-es években emberjogi aktivistaként kiállt a Csehszlovákiában üldözött ellenzékiek mellett. **(80 éves)**

Patrik Ouředník (1957. április 23., Prága–), prózaíró, esszéista, költő, műfordító, szótárszerkesztő, a misztifikáció „nyelvben bujdosó” mestere, az elmúlt negyedszázad egyik legeredetibb és legsikeresebb cseh írója. 1984 óta Franciaországban él. Hírnevét az *Europeana* című, a huszadik század borzalmait, bizarr és tipikus jelenségeit leltárszerűen felvonultató, groteszk hangvételű és meghatározhatatlan műfajú könyvvel alapozta meg. Művei között egyaránt találunk a levél- és naplóregény műfaját ötvöző s az utópiák megvalósításának lehetetlenségét példázó satirikus regényt

(*A megfelelő pillanat*, 1855), a fikciót és a valóságot szétválaszthatatlanul egybemosó, a kommunista rezsim időszakát felidéző „viszsaemlékezést” (*A huszonnégyes év*) és „bűnügyi regényt”, melyben pont a tettes leleplezése,

az összefüggések feltárása marad el. Ha André Breton példája nyomán valaki ismét összeállítaná a fekete humor antológiáját, Patrik Ouředník semmiképp se hiányozhatna belőle. **(60 éves)**

Jan Patočka (1907. június 1., Turnov–1977. március 13., Prága), filozófus, a filozófiatörténet és a fenomenológia nemzetközi viszonylatban is kiemelkedő tudósa, aki jelentős szerepet játszott a Charta 77 létrejöttében, az első három szóvivő egyike volt. (Vele együtt Václav Havel és Jiří Hájek vállalta ezt a bátorságot és elszántságot követelő szerepet.)

Bátor kiállásáért nagy árat kellett fizetnie: a politikai rendőrség ismételten kimerítő kihallgatásoknak vetette alá, végül szívpanaszokkal kórházba került és ott hamarosan meghalt.

(110 éve született, 40 éve halt meg)

Jan Zrzavý (1890. november 5., Okrouhlice–1977. október 12., Prága), festő, grafikus, illusztrátor, díszlettervező, a két világháború közötti avantgárd művészet egyik legjelentősebb alakja. Művein a többi között a kubizmus hatása érződik, de meszesemenően egyéni forma- és színvilágot, poétikus stílust alakított ki, amely számos tisztelőt, hívet szerzett neki.

(40 éve halt meg)

Bohumil Hrabal (1914. március 28., Brno–1997. február 3., Prága), próza- és esszéíró, költő. Neve önálló és izgalmas fejezetet jelöl a huszadik századi világirodalom történetében, s hírnév, elismertség tekintetében csak Jaroslav Hašek, Karel Čapek és Milan Kundera vetekedhet vele. Utóbbi *Viszály és barátság* című, századunk elején írt esszéjében a hetvenes évekre visszapillantva nemes egyszerűséggel állapítja meg Hrabalról: „...akkor a legnagyobb élő cseh író volt”; másutt pedig így ír a hozzá hasonlóan brünni születésű pályatársról: „Csak ő képes a barokk képzeletet a kisember humorával ötvözni.” S valóban: aki legalább töredékesen ismeri a *Táncórak idősebbeknek és haladóknak*, *Szigorúan ellenőrzött vonatok*, *Véres történetek és legendák*, *Ófelsége pincére voltam*, *Gyöngéd barbárok*, *Sörgyári capriccio*, *Túláságosan zajos magány* s megannyi más remekmű szerzőjének életművét, bajosan vitatkozhat Kundera szavaival.

(20 éve halt meg) (*Lásd még: 48. és 50. oldal!*)

Egon Bondy (1930. január 20–2007. április 9.), filozófus, prózaíró és költő, a cseh underground világának nagy tekintélyű, mondhatni emblematikus képviselője; afféle örök ellenzékiként csaknem egész életét a társadalom periferiáján élte le. Azok közé tartozott, akik a „létező szocializmust” különböző szélsőbaloldali irányzatok, elsősorban a trockizmus és maoizmus jegyében bírálták. Politikai nézeteivel, bölcséletével, személyének és pályájának különösségeivel ma is megosztja a műve iránt érdeklődő embereket, munkásságának jelentőségét azonban nem vitat(hat)ja senki. Életének sötét rejtélye, hogy a fentebb mondottak ellenére hosszú éveken át a diktatúra titkosrendőrségének ügynöke volt.

(10 éve halt meg)

Összeállította: G. Kovács László
(A képek forrása: internet)

IV. Károly cseh király és német-római császár születésének 700. évfordulójára

A csehek legnagyobb királyukat ma „a haza atyja”-ként emlegetik, és ez a jelző először a temetésén elmondott egyik gyászbeszédben hangzott el 1378 decemberében, három héttel az uralkodó halála (1378. november 29.) után. Amikor 1316. május 14-én Prágában meglátta a napvilágot, kevesen hitték, hogy ennek a fiúgyermeknek köszönhetően lesz Csehország a térség egyik legstabilabb állama, fővárosa pedig valóban az ország szellemi és közigazgatási központja, de egyben a korabeli Európa egyik legszebb városa is, amely éppen a zseniális uralkodó révén a nemzetközi diplomácia egyik fontos helyévé vált.

Károly a keresztségben eredetileg a Vencel nevet kapta. Apja Luxemburgi János (1296–1346) négy évvel volt fiatalabb első feleségénél, Přemysl Eliškánál (1292–1330), akinek tulajdonképpen a cseh trónt köszönhette, hiszen e nő volt az egyik utolsó sarja az országot több mint 300 éven át uraló dinasztíának. Eliška apja II. Vencel, bátyja III. Vencel volt – őt 17 évesen, 1306-ban meggyilkolták. Ezt követően előbb Eliška sógora, Anna nővérének a férje, II. (karintiai) Henrik uralkodott kb. egy hónapig, őt azonban I. (Habsburg) Rudolf szinte szó szerint elkergette, igaz ebben egy jelentős sereg is segítette. 1307-ben azonban Rudolf alig 26 éves korában vérhasban meghalt, így II. Henrik ismét elfoglalhatta a cseh trónt. Uralkodása azonban nem sok jót hozott az országnak, ezért a cseh nemesség kezdeményezésére Eliškát férjhez adták Luxemburgi Jánoshoz, aki 1310-ben az ország új királya lett, miután seregeivel elűzte Prágából II. Henriket.

Talán nem kell különösebben hangsúlyozni, hogy János és Eliška házassága nem szerelemből, hanem érdekből kötöttet, és a cseh hercegnő korántsem az a kezes bárány volt, aki mindenben alárendeli magát a férje akaratának. Emiatt gyakran támadt feszültség a házaspár között, és mindezt tovább bonyolította, hogy élt még a mostohaanyja, Lengyelországi Erzsébet, aki 1300-ban ment feleségül a megözvegyült II. Vencelhez, később pedig Habsburg Rudolf cseh király felesége lett – így két alkalommal is Csehország királynéja volt, és ezen a címen igyekezett beleszólni a cseh belpolitikába. Mivel Luxemburgi János már ezekben az években is gyakran külföldön tartózkodott, Eliška és környezete fontolóra vette, hogy talán nincs is szükség a férje aktív jelenlétére, de János közbelépett és feleségét eltávolította Prágából. Ezután az akkor már hetedik évében járó Vencel fiát magával vitte Franciaországba, ahol sógorának, IV. (Szép) Károlynak a gondjaira bízta. Az ifjú trónörökösnek a legjobb neveltetésben volt része, megtanult számos nyelvet, bérmaszülője maga a francia király lett, és ekkor vette fel a Károly keresztnévet is. A francia udvarban jegyezték el Valois Blankával, akit később feleségül vett. IV. (Szép) Károly 1328-ban elhunyt és VI. (Valois) Fülöp, Blanka mostohafivére került a francia trónra. Elődjével ellentétben meglehetősen költekező

és csapodár életet folytatott, ugyanakkor csökkentette Károly apanázsát. Talán ennek is „köszönhetően” az ifjú trónörökös nagyon szerényen élt, idejét a tanulmányainak szentelte, a párizsi Sorbonne Egyetemre is beiratkozott. Egyik tanára az a Pierre de Rosieres volt, aki később VI. Kelemen néven pápa lett. Amikor Károly Csehország királya lett, ez a tudás áldásosnak bizonyult az ország számára is.

1331-ben János Itáliába rendelte fiát, hogy kormányozza apja ottani birtokait, amíg ő a lázongó városok ellen harcol. Nagy tapasztalat volt számára az itáliai tartózkodás. Már a megérkezését követő harmadik napon meg akarták mérgezni őt és a kíséretét. Károly azonban véletlenül megpillantotta a merénylőt, aki a vallatás során beismerte, hogy egy városi polgár volt a megbízója. Károly Parma városában találkozott először öccsével, János Henrikkel, akit később többször is megpróbált a Tiroli Grófság uralkodói székébe segíteni.

Károly Itáliában esett át a tűzkeresztségen. Miután apja magára hagyta, egyedül volt kénytelen felvenni a harcot a lázadó olaszokkal és végül diadalmaskodott felettük. Még csak 16 éves volt. Néhány héttel később apja is visszatért Itáliába, de nyilvánvalóvá vált, hogy a luxemburgiak nem képesek sokáig megtartani itteni birtokaikat. Ráadásul Csehországból is aggasztó hírek érkeztek, ezért Károly elhatározta, hogy hazatér. 1333 októberében úgy érkezett meg, hogy igazából

semmilyen hatalom nem volt a kezében. Ráadásul a prágai vár annyira rossz állapotban volt, hogy kénytelen volt prágai polgároknál megszállni. Apja utólag a morva örgrófi címet adományozta neki (ez volt a cseh trónörökösök címe), és ezzel apja távollétében ő igazgatta az országot. Eleinte különböző kölcsönökre szorult és ebből igyekezett felújítani, illetve rendbe tenni a királyi palotákat, várakat. Mindez azért is fontos volt, mert szerette volna méltó körülmények között fogadni feleségét, Valois Blankát, akitől már több éve távol élt. A hercegnő nagyszámú francia kísérettel érkezett meg 1334 júniusában a cseh fővárosba, melynek lakói megcsodálhatták az addig sosem látott ruhákat és pompát, ugyanakkor ingerültté tette őket az idegenek érthetetlen beszéde, ezért Károly jobbnak látta, ha a kíséret visszatér Franciaországba.

1335-ben elhunyt a Tiroli Grófság ura, II. (karintiai) Henrik, aki korábban cseh király is volt és a veje történetesen Károly öccse, János Henrik volt. A trónutódlás kérdése azonban ezekben az időkben sem volt egyszerű, és Károly megtapasztalhatta, milyen érzés az, amikor a Habsburgok és IV. (bajor) Lajos császár szövetségre lépnek ellene. Nemcsak Tirol volt a tétje ennek a viszálynak, hanem a lengyel trón birtoklása is, miután a császár szerette volna elnyerni fia, Római Lajos számára III. Kázmér lengyel király lányának a kezét. Tulajdonképpen ez a fenyegetés hozta össze a visegrádi hármasköröt 1335-ben. Károly Róbert magyar, III. Kázmér lengyel és Luxemburgi János cseh király mellett a leendő IV. Károly is ott volt Visegrádon, ahol fontos gazdasági

IV. Károly szobra Prágában
a Károly hídnál, Ernst Julius
Hähnel, 1849

megállapodások születtek és elrendezték azokat a vitás ügyeket is, amelyek bizonyos területek hovatartozását érintették.

1336-ban Károly biztosította öccse számára Tirolt, majd apjával több hadjáratban vett részt. Ugyanakkor az apa féltékenyen figyelte fia egyre önállóbb fellépését belpolitikai kérdésekben, ráadásul a cseh nemesek is felismerték, hogy a trónörökös veszélyeztetheti a befolyásukat, ezért maguk is igyekeztek viszályt szítani az apa és a fiú között. Persze János is elég okot szolgáltatott erre felelőtlen, költséges életmódjával és nemtörődőséggel, ami elsősorban az ügyek intézését illette. Ugyanakkor Jánost a csehek közönye is bosszantotta, amelyet új feleségének, Beatrixnek a koronázása iránt tanúsítottak, miközben lelkesen üdvözlötték menyét, Valois Blankát. El is érte, hogy Károly felesége elhagyja Prágát és Brünnben telepedjen le, de a morva örgrófsággal járó bevételeket sem engedte át a fiának, aki emiatt jobbnak látta, ha öccséhez költözik Tirolba. Kalandos körülmények között – például az Adriai-tengeren csak kevésen múlt, hogy vitorlását a kalózkodók nem foglalták el – érkezett meg a grófságba.

1337 őszén, kihasználva apja távollétét, visszatért Csehországba, és miután IV. Lajos ismét fenyegetni kezdte a szomszédjait, az apa és fia kibékült egymással és másfél évig békesen együttműködtek. 1341. június 11-én Luxemburgi János a cseh országos gyűlésen ünnepélyesen bejelentette, hogy Károly fiát tekinti hivatalosan is a trón várományosának. Mindeközben Tirolban ismét fordult a kocka, és IV. Lajos német-római császár elüldözte Luxemburgi János kisebbik fiát a grófságból (ráadásul a házasságát is érvénytelenítette). Úgy tűnhetett, hogy a császár ismét a luxemburgiak fölé kerekedhet. Avignonban azonban meghalt XII. Benedek pápa és helyére az a VI. Kelemen került, aki korábban Károlyt is tanította Párizsban. János a lehető leggyorsabban Franciaországba sietett, hogy gratulálhasson a szentatyának és egyben elnyerje támogatását a Lajossal kialakult konfliktusban. 1344-ben a pápa meghívásának eleget téve Károly is ellátogatott Avignonba. A trónörökös elérte, hogy a prágai püspökséget érsekségi rangra emeljék, és Csehország ettől fogva már nem tartozott a mainzi érsekség fennhatósága alá. János és Károly 1344 novemberében közösen tértek vissza Prágába és még ugyanazon hónap 21. napján ünnepélyesen elhelyezték a Szent Vítus-székesegyház alapkövét.

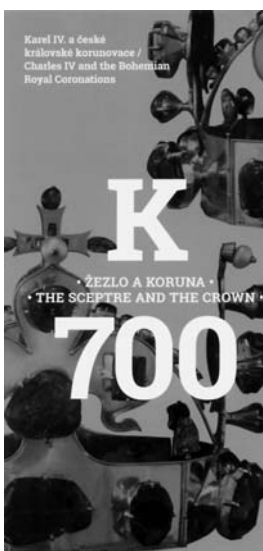
Luxemburgi János abban is megállapodott az új pápával, hogy együtt lépnek fel IV. Lajos császárral szemben és a német királyi cím elnyeréséért Károlyt fogják támogatni. 1346. július 11-én a Rajna folyó bal partján elterülő Rhens városka

közelében került sor a királyválasztásra és öt szavazattal Károlyt német királlyá választották. Ez fontos lépés volt a császári cím elnyeréséhez vezető úton, de Luxemburgi Jánost és Károlyt most nem a császár elleni küzdelem, hanem egy másfajta veszély hívta a harcba. Már évek óta feszült volt a viszony Anglia és Franciaország között (a később százéves háborúnak nevezett konfliktus első évtizedében jártak akkoriban), és most III. Edward angol király sereggel támadt VI. Fülöp királyságára. Luxemburgi János, noha már két éve teljesen vak volt (egy genetikai eredetű betegség következtében veszítette el látását), úgy határozott, hogy fiával együtt részt vesz a háborúban. Az emlékezetes csatára Crécyben került sor 1346. augusztus 26-án. A számbeli fölényben lévő franciák megsemmisítő vereséget szenvedtek a jól szervezett, ráadásul különböző műszaki megoldásokat is alkalmazó angolokkal szemben, akik jól kihasználták a terepviszonyokat és az eső is őket segítette. Luxemburgi Jánost és két kísérőjét az angolok egyszerűen lemészárolták. Károly is megsebesült, de végül sikerült elmenekülnie. Apját Luxemburgban helyezték örök nyugalomra, őt magát pedig 1346. november 26-án Bonnban német királlyá koronázták. A szertartást korábban rendszerint Aachenben tartották, de a német városok néme-lyike, így Aachen sem volt hajlandó elismerni Károly megválasztását és egyszerűen bezárta előtte a városkapukat.

De ez csak a kisebb nehézség volt, ugyanis Károlynak ellenséges területen kellett – gyakran vándorlegénynek öltözve – hazalopakodnia. 1347 januárjában érkezett meg Prágába, ahol háromnegyed évvel később, 1347. szeptember 2-án ünnepélyesen megkoronázta őt az első csehországi érsek, Pardubicei Arnošt, mégpedig az erre az alkalomra készített koronával, amelyet Károly Szent Vencelnek ajánlott. Tulajdonképpen I. Károlyként lett cseh király, de általában IV. Károlyként emlegetik a haza atyját, akinek uralkodása egy számára kedvező eseménnyel indult: régi riválisa, IV. Lajos császár, akinek csapatai gyakran garázdálkodtak a cseh–bajor határ menti területeken 1347 októberében váratlanul meghalt: medvevadászat közben agyvérzést kapott. Így a cseh seregek a bizonytalan kimenetelű csatározás helyett diadalmenetben haladtak végig a bajorországi városokon és Károly bölcsességére jellemző, hogy nem engedett szabad rablást a katonáknak, hanem ellenkezőleg, különböző privilégiumokat adományozott, és megkegyelmezett korábbi ellenségeinek.

Miután szerencsésen elrendezte a legnagyobb gondot jelentő ügyeket, belefogott országépítő munkájába. Az 1348-as esztendő különösen fontos volt e tekintetben, hiszen már-

cius 8-án aláírta azt az alapítólevelet, amelyben elrendelte Prága Újvárosának felépítését és hamarosan megtörtént az alapkövetétele is. Ebben az időben ült össze Prágában a közös cseh és birodalmi ülés, ahol megvitatták a Csehország és a Szent Római Birodalom (a Német-római Császárság) viszonyát. Az egyik oklevélben először említik meg a Cseh Korona Országait, ami lényegében arra utal, hogy az államot Csehország, Morvaország, Szilézia, Lausitz alkotja. A 14. oklevélben a prágai egyetem létrehozásáról rendelkeznek, ami azért volt fontos döntés, mivel addig sem Közép-Európában, sem az Alpoktól északra nem volt ilyen oktatási intézmény. 1348. június 10-én elkezdődött Karlštejn várának az építése, amelyet bevehetetlen erődítménynek és a királyi koronaékszerek őrzőhelyének álmódott meg. Azonban egy tragédia is beárménykolta ezt az évet: 1348. szeptember 1-jén meghalt szeretett felesége, Blanka.

Az ország építése mellett nem feledkezett el a külpolitikai célokról sem. Mindenképpen szerette volna megszerezni a német-római császári címet, és lépésről-lépésre igyekezett elgördíteni az akadályokat az útjából. Úgyes diplomáciai érzékeléssel elérte, hogy III. Edward angol király ne jelöltesse magát német ellenkirálynak, ráadásul úgy kötött vele megállapodást, hogy nem került ellenébe franciaországi szövetségeseivel sem. Más ellenjelölteket is sikerült meggyőznie, így 1349. július 25-én megerősítették német királyi címét, ezúttal már Aachenben. A német-római császárrá váló koronázására – meglepő módon – korábbi tanára és atyai barátja, VI. Kelemen pápa makacskodása miatt nem kerülhetett sor, csak amikor VI. Ince pápával sikerült megállapodnia, és persze a kérésnek nyomatékot adva 4000 lovas kíséretében 1355 áprilisában Róma alá vonult, majd a Szent Péter-bazilikában ünnepi mise keretében április 5-én német-római császárrá koronázták. A hazafelé vezető úton megszálltak Pisában is, ahol lázadás tört ki és felgyújtották azt a palotát, ahol az újdonsült császárt és terhes feleségét, Lengyelországi Swidnicei Annát elszállásolták. A házaspárt kísérete hálókötésben menekítette ki, másnap viszont Károly leverte a lázadókat és hét főkolompot kivégeztetett.

Visszatérve Prágába Aranybullában foglalta össze a német-római császárválasztás szabályait, és rögzítette az egyes választófejedelemségek és Csehország helyzetét és privilégiumait. A dokumentum egészen különleges jogokkal és privilégiumokkal ruházta fel a Cseh Királyságot és a mindenkori cseh uralkodót, még azt is megerősítette, hogy ha kihal

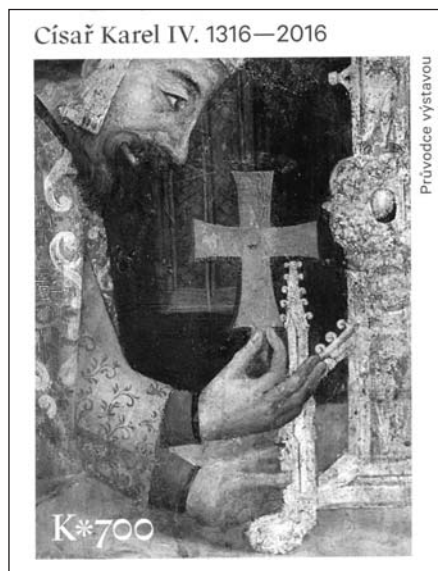
az uralkodói ház, a cseh nemzet maga választhat királyt magának. Ez a bulla 1806-ig érvényben maradt, amikor is Napóleon végleg felszámolta a Német-római Birodalmat.

Károly a pápaság ügyében is megpróbált rendet teremteni. Mint ismeretes, a pápaság központja 1309-től Avignonban volt, és IV. Károly többször is megpróbálkozott azzal, hogy a pápák visszatérjenek „avignoni fogságukból” Rómába. 1365-ben személyesen látogatott el Avignonba s végül sikerült elérnie, hogy V. Orbán pápa elutazzon Rómába. 1367. október 21-én jelképesen Róma urává iktatta be őt. Egy év múlva ő koronázta császárné IV. Károly negyedik feleségét, Pomerániai Erzsébetet, aki mellesleg Luxemburgi Zsigmond (1368–1437) a későbbi magyar király és német-római császár édesanyja volt.

V. Orbán római tartózkodása rövidnek bizonyult, 1370-ben – miután nem sikerült megszilárdítania helyzetét Itáliában és IV. Károly sem segítette már – visszatért Avignonba, ahol hamarosan elhunyt. A császárt a pápai állam helyzeténél sokkal jobban izgatták a Csehországot közvetlenül érintő kérdések. Korábbi szövetségesei: III. Kázmér lengyel és Nagy Lajos magyar király egyre nagyobb féltékenységgel tekintettek Károly hatalmának megerősödésére, ráadásul a Brandenburgi Fejedelemségben is lázadtak ellen. Végül a szerencsés véletlenek és az ügyes házassági politika segítettek szétverni az ellentábort. 1370-ben meghalt III. Kázmér, Károly 1373-ban negyedik házasságából született második fiát, Zsigmondot eljegyeztette Nagy Lajos magyar király Mária lányával, harmadik házasságából született Vencel nevű fiát (aki IV. Vencelként 1378–1419 között cseh király volt) Bajor Johannával háziasította össze. Így elrendezve a vitás ügyeket azon kezdett el munkálkodni, hogy Vencelt megegyezzen német királlyá (ez 1376-ban sikerült), aki az ő halála után könnyebben lehet majd császár is. Sajnos IV. Vencel eléggé gyenge képességű uralkodónak bizonyult, és Károly halála után nemcsak Csehországban, hanem a Német-római Birodalomban is egyre több lett az ellensége. Károly másik fia, Luxemburgi Zsigmond, akit ugyan a huszitákkal rokonszenvező cseh történészek hajlamosak negatív színben feltüntetni sokkal jelentősebb uralkodó volt és tulajdonképpen ő lett apja művének igazi folytatója.

IV. Károlyt élete vége felé egyre több betegség gyötörte. A legkínzóbb a köszvény volt, amely sokszor hetekre ágynak döntötte. Ennek ellenére 1377-ben úgy döntött, hogy Vencel fiával Franciaországba utazik. Ennek egyik oka az volt, hogy

Nagy Lajos magyar király Katalin nevű lányát eljegyeztette Orleansi Lajos herceggel és félő volt, hogy Nagy Lajos halála után egy franciaországi herceg ül majd a

Císař Karel IV. 1316—2016

*A prágai Valdštejn-palotában
2016. május 15–
szeptember 25.
között megrendezett
jubileumi kiállítás
katalógusa*

magyar trónra, ez viszont nem volt Károly inyére. Ez a látogatás egyfajta nosztalgiaút is volt gyermekkorának színhe-lyeire, hiszen hét évig élt francia földön. Ismét megpróbálkozott a pápa Rómába költöztetésével, ami végül megtörtént ugyan, de egyúttal bekövetkezett az, amitől leginkább tartott: a pápaság intézményeinek kettészakadása. A császár 1378 tavaszán érkezett vissza szeretett városába, Prágába. Valamikor november elején elesett a lépcsőn (de lehet, hogy a lóról esett le) és combnyaktörést szenvedett. Ebből már nem sikerült felépülnie, és végül tüdőgyulladásban halt meg.

IV. Károly valóban nagy formátumú uralkodó volt. Emlékét nemcsak számos prágai épület és műtárgy (mint a Károly híd), hanem az ország különböző helyein létesült várak és települések (Karlovy Vary) őrzik. Megírta életének történetét, és sokat áldozott a művészetekre, kultúrára. A nevét viselő egyetem a legrangosabb európai felsőoktatási intézmények egyike, az elmúlt évszázadok során nagyon sok magyar hallgatója volt és van ma is.

*Lacza Tihamér
(Megjelent: Prágai Tükör;
2016/3. szám, 46–52. p.)*

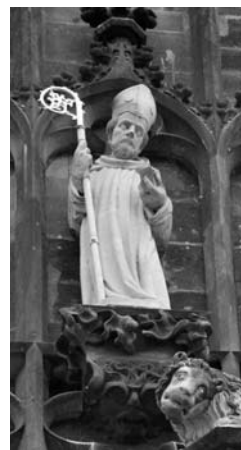
2017 NAGY ÉVFORDULÓJA

Szent Adalbert emlékezete

(Svatý Vojtěch, Święty Wojciech, Szent Béla)

957–997

997-ben, 1020 éve halt mártírhálált Szent Adalbert Poroszföldön. Adalbert – a Visegrádi Négyek országaiban (Csehország, Magyarország, Szlovákia, Lengyelország) – négy nemzet tanítója, patrónusa és apostola. Életében püspök, szerzetes, tanító és térítő volt. Kelet- és Közép-Európa első ismert és jelentős szentje, akinek életét számos kudarc és befejezetlen tevékenység jellemzi. Jó kapcsolatot ápolt a kor uralkodóival: III. Ottó császárral (983–1002), V. Gergely (996–999) és a későbbi II. Szilveszter (999–1003) pápával, Vitéz Boleszláv (992–1025) lengyel fejedelemmel és végül, de nem utolsó sorban Géza fejedelemmel (972–997) és Szent István királlyal (997–1038), akik révén hozzájárult a térség keresztény közösségbe való bekapcsolódásához. Kereszténnyé válásunk nagy befolyásolója. A képen Szent Adalbert a Károly híd óvárosi kaputornyán

Rövid történeti háttér

A IX. század második felében alakul meg a Német-római Birodalom (962) – a feldarabolt Karoling Birodalom romjain – I. Nagy Ottó (962–973) jogára alatt. Ekkor Európa nyugati és déli fele volt keresztény, míg a keleti és északi felén különböző pogány hiten élő népcsoportok éltek. Kelet- és Közép-Európa a két „szuperhatalom”, a Német-római Birodalom és a Kelet-római Birodalom (Bizánc) érdekszférájába tartozott. A Balkán, a Kárpát-medence déli része és a mai Erdély bizánci érdekeltség, itt az ortodox hit elterjedése jellemző, míg a cseh fejedelemség, a lengyel területek, Pannónia és a horvát területek a latin keresztény, a Német-római Birodalom érdekeltségi területe.

A csehek a Přemyslek jogára alatt fejedelemséget alapítanak a IX. század második felében. A kedvező földrajzi viszonyoknak köszönhetően független állam lett. Egyház-szervezetileg a mainzi érsekség alá tartozott. Prágában püspökséget alapítottak 973–974 körül. A térség első keresztény állama. (A Morva Fejedelemség idején Szent Cirill és Metód jóvoltá-

ból már volt térítés, de a Přemyslek területein még ekkor pogány hit dominált. Erről lásd bővebben az előző évkönyvben írt cikkemet.) A térítést Regensburgból szervezték, Szent Vítus (szászországi Corvey monostor szentéletű apátja) tisztelete ekkor kezdődött Prágában.

Hat törzsből a Visztula alsó folyásánál a poljárok (lengyelek) vezetésével I. (Piast) Mieszko (960–992) idején alakult meg a Lengyel Fejedelemség. A keresztény térítés Mieszko uralkodása idején kezdődött meg. Politikailag ekkor még az Ottók államának ellenségei.

Magyar fejedelemség területén korábban már volt keresztény térítés. Az első térítők Bizánc felől érkeztek: Tarmacsú és Bulcsú horka (a magyar törzsszövetség harmadik legmagasabb tisztsége) 948-ban bizánci követségben megkeresztelkedett a keleti rítusban, az erdélyi Gyula, valamint Ajtony is a keleti rítusú keresztiséget vette fel. Géza fejedelem és fia, István uralkodása alatt a keleti térítés megszakadt. 971–972-ben II. Ottó császár és Theophanu bizánci hercegnő házasságával a két „szuperhatalom” szövetséget kötött egymással,

így a Magyar Fejedelemség kénytelen volt az egész országot a keresztény vallásra téríteni. Az első térítő szerzetes a szentgalleni Brúnó volt, akinek révén a Szent Márton-kultusz is elterjedt nálunk. Az első apátságot Szent Márton hegyén, Panonhalmán alapították 997-ben.

Vojtěch fiatal évei Libicétől Rómáig

Vojtěch (harcban vigaszom) 957 körül született a csehországi Libicében. A Cseh Fejedelemség második legbefolyásosabb családja, a Slavník dinasztia sarja volt. A család szerteágazó kapcsolatokkal rendelkezett: a pápasággal, az Ottó császárokkal, és lengyel fejedelmekkel (I. Mieszko és I. Vítěz Boleszláv), így a Přemyslek legnagyobb ellenfelei voltak. A Slavník család hatalmának nagyságát saját pénzverése is jelezte. Gyakori volt a két család ellentétes politikája.

A jó császári kapcsolatoknak köszönhetően a fiatal Vojtěchet Adalbert, Magdeburg érseke bérmálta. Vojtěch ekkor vette fel az Adalbert nevet. A szülei (Slavník dux és Střeslava) egyházi pályára szánták, így Adalbert, Magdeburg érseke magával vitte a fiatal Slavník fiút érseki székhelyére, és ott papnak taníttatta. Adalbert tanítója az érsek volt, akit a kor Cicerójának is neveztek. Kiváló szónok, teológus és az antik auktorok ismerője volt. Kiváló nevelést kapott (szláv gyöke-
rek, birodalmi szemlélet). 981-ben Prágába került Dietmar, Prága első püspökének alszerpapjaként. A püspök halála után 982. február 19-én II. Boleszláv cseh fejedelem, a Slavník dinasztiával kötött kompromisszum, illetve a császári és pápai kényszer hatására, Dietmar utódjává nevezte ki Levý Hradecben. Veronában II. Ottó császár több mint egy évvel később (983. június 3-án) fel is szentelteti.

Ekkoriban a prágai püspökséghez óriási területek tartoztak, így a befolyása is nagy volt. Fő problémaként jelent meg, hogy valójában kinek az alávetettje a prágai püspök. A cseh fejedelem alávetettje-e, hiszen a prágai püspök a fejedelem házi káplánja is egyben, vagy a császáré. Adalbert szerint Prága püspöke csak a császárnak és a pápának tartozik engedelmisséggel, ami cseh fejedelemmel szemben nagy ellentétet váltott ki. A fiatal püspök (27 éves) szigorú elvárásokat

emelt a cseh nemesség elé. Puritán szerzetesi életszemlélete, türelmetlensége a félig pogány, félig keresztény néppel szemben még nehezebbé tette püspöki működését. A fejedelemmel való folyamatos ellentét és rossz viszony következménye Adalbert távozását eredményezte. II. Boleszláv cseh fejedelem (967–999) megvonta a püspökség javadalmait, majd elűldözte a püspököt, aki néhány hívével Rómába utazott 985-ben, így a püspökség vezető nélkül maradt, amit a mainzi érsek, Willigis nehezményezett. Az érsek kora legbefolyásosabb és legműveltebb embere volt. Mindhárom Ottót végig szolgálta. Érseksége alatt Mainz egyik korai virágkorát élte. Számos épületet emeltek uralma alatt.

Itáliai évek

Adalbert 985 végén úgy utazott Rómába, hogy nem kapott engedélyt rá egyik feljebbvalójától sem. Az egyházi törvények szerint egy püspök nem hagyhatja el egyházmegyéjét, nem mondhat le, csak akkor, ha zárandokútra megy valamilyen szent sírjához, esetleg Jeruzsálembé, egyéb esetekben tiltott. Adalbert mégis megtette. Szerencsére ekkor már jó kapcsolatai voltak Rómában is. III. Ottó (983–1002) és édesanyja Theophanu, valamint XV. János pápa (985–996) is baráti viszonyban volt a néhai püspökkel, így a jeruzsálemi zárandoklatát az anyacsászárné nagy pénzzel támogatta, s a pápa jóváhagyta zárandoklati szándékát. Püspöki teendőit pedig nem kellett ellátnia. Az anyacsászárné adományát szétosztotta a szegények között, és számárháton, szegényes körülmények között indult útnak féltestvérével Radim-Gaudentinussal. Az úton kétszer is szerzetesnek szándékozott állni. Először Monte Cassióban, ahol a görög származású Nilus apát kérte csatlakozásra. Adalbert, mint magas rangú egyházi személy emelhetné az apátság renoméját, valamint az akkor épülő épületeiket felszentelhetné volna. A legendákban Adalbert magából kikelve visszautasította az ajánlatot, mondván, hogy ő nem szándékozik püspöki hatalmát gyakorolni. Ő, mint aszkéta életet élő szerzetes akart a kolostorhoz csatlakozni. Vallelicébe pedig az ottani görög apát nem engedélyezte csatlakozását a kolostorhoz. A kolostor ugyanis a monte cassiói

Szt. Adalbert II. Ottótól elfogadja a püspöki botot – a gnieznói dóm bronzajtajának domborműve, XII. század első fele (Forrás: Kronika Českých zemí, Fortuna print, Praha, 1999)

bencés rendtől kapta használatba földjeit. Ha csatlakozását engedélyezték volna, akkor összetűzésbe kerültek volna a bencés kolostorral. Helyette a római Aventinuson álló Szent Elek és Szent Bonifác kolostort ajánlották, ahol a benedeki regula szerint éltek a szerzetesek, valamint magas műveltségű tagokkal büszkélkedett az intézmény. Ugyanis számos görög szerzetes az iszlám hódításai és a bizánci képrombolások (725–787, 815–843) miatt Itáliába menekült, s ott több neves kolostort alapítottak. Ekkor alakultak az említett vellelicei és az aventinusi kolostorok is.

A Szent Elek és Szent Bonifác kolostorba 989-ben csatlakoznak pápai engedéllyel. A kolostor apátja, Leó nagy tudásáról, szerteágazó műveltségéről volt híres. Kolostorát az új, latin rítusú benedeki reformok szerint igazgatta. A szerzeteseknek szigorú aszkétikus életet kellett élniük. Tizenkét hónapos próbaidő leteltével Adalbertet és testvérét, Gaudentinust felvették a kolostor szerzetesei közé. A számos területen jártas szerzetestársaktól feltehetőleg itt értesülhetett a kelet- és közép-európai viszonyokról. Miközben Adalbert és testvére szerzetesként élte életét, addig a császár és a cseh fejedelem a mainzi érsek nyomására megállapodtak Adalbert visszahelyezésében a prágai püspöki székébe. Adalbert a pápával való jó viszony miatt végül megegyezett: ha nem sikerül a működése Prágában, akkor elmehet missziós püspöknek a pogányokhoz.

Prága, Magyarország, Róma

Két éves szerzetesi élet után visszatért Prágába, ahol a Slavnikok és a Přemyslek továbbra is ellenséges viszonyban álltak. A Slavnikok I. Vitéz Boleszláv 992-es trónra lépésével még erősebbekké, még befolyásosabbakká váltak. A fejedelem, így még hátrányosabb helyzetben volt. Két oldalról ellenségek vették körbe: a lengyelek és a németek, valamint Adalbert révén az egyház, ráadásul a püspök a család pénzverdéjében verette a püspökség pénzét, mellyel a Slavnik család tekintélyét növelte. 994-re a helyzet annyira feszültté vált, annyira ellenségeivé tette Adalbert a nemességet és a papságot a szigorú elvárásaival, hogy másodszor is el kellett hagynia püspöki székét, és híveivel Róma felé vette az irányt. 995-re a Přemysl–Slavnik-viszony annyira elmérgesedett, hogy II. Boleszláv fejedelem elrendelte a Slavnik család teljes kiirtását. A család központját, Libicét 995. szeptember 27-én foglalták el a fejedelmi csapatok. Csupán a külföldön tartózkodó családtagok maradtak életben: a családfő, Sobieslav a lengyel udvarban, valamint Adalbert Magyarországon. Kiirtás oka az abban az évben tartott birodalmi gyűlésen történetekre vezethető vissza. Ugyanis Sobieslav Slavnik követői bepanaszolták a császárnál a cseh fejedelmet, aki a család és a püspök ellen tevékenykedett. A cseh fejedelem megvonta a püspök bevételeit, a püspököt, Adalbertet elűzette, valamint a családja, a Slavnikok elleni intézkedéseket hozott. A gyűlésen a lengyel küldöttség is részt vett, akik a Slavnikokhoz való jó viszony okán Sobieslav ügye mellé álltak. Erre lett a válasz a család kiirtása.

Adalbert második püspöksége idején talán a břevnovi bencés kolostor megalapítását (993) említhetjük meg, mint maradó és jelentős intézkedést a püspök részéről. Ez a kolostor volt a Cseh Fejedelemség első bencés kolostora. Első apátja az a Radla–Asztrik (993–997) volt, aki később az újonnan alakult pannonhalmi apátság első apátja is volt, majd Esztergom, később Kalocsa első érseke lett. A Hartvik legenda szerint István őt küldte a pápához koronáért.

Querfurti Brúnótól, az egyik legendaírójától tudjuk meg,

hogy Adalbert Rómába vezető úja Magyarországon át vezetett. Egyes történészek szerint már korábban is kapcsolatban állt a magyar fejedelmi udvarral. Benczúr Gyula híres festményén (Vajk megkeresztelése) Vajkot a keresztségben részesítette. A magyar források (Hartvik XXII. századi legenda) említik ezt az eseményt. Valójában az a valószínűbb, hogy keresztségében csupán megerősítette, vagyis bérmálta. Hiszen már korábban, feltehetőleg szentgalleni Brúnó szerzetes megkeresztelte Gézát és családját Vajkkal (a későbbi Szent Istvánnal) egyetemben. A bérmálást a mai napig a püspök végzi, és feltehetőleg Adalbert hírneve és magyar földön tartózkodása miatt bérmálta meg a trónörökös Vajkot.

A magyar hagyomány Szent Adalbert magyarországi működését jelentősebbnek tekinti, mint valójában volt. A Pannonhalmi (Szent Márton hegyén) első bencés apátság megalapítását is az ő nevéhez köti, ahogy az Esztergomi érsekség, az ország egyházi és politikai függetlenségét is a nevéhez fűzi. (Adalbert szerzetes társai 990 óta tevékenykedtek a hegyen.) Felmerülhet a kérdés, hogy vajon tényleg olyan jelentős volt-e a magyarországi tevékenysége, mint azt a források és a hagyomány állítja. Minden kétséget kizárólag fontos volt a jelenléte, azonban az az idő, amit az Árpádok udvarában töltött, kevés volt ahhoz, hogy ennyi mindent megszervezhessen. Az apátság alapítása, az érsekség felállítását már folyamatban volt az országba érkezésekor, számos csehországi és itáliai szerzetes társa telepedett meg Pannonhalmán, az érsekség szervezésében minden befolyását bevette a császár és a pápa is elismerte, így vált függetlenné a magyar egyház, a Magyar Fejedelemség.

Egy XII. századi hagyomány szerint 996-ban vagy 997-ben Adalbert nagy szerepet játszott István és Gizella házasságának nyélbe ütésében. A hagyomány szerint egy Arnulf nevezetű keleti-frank herceg (†937) és testvére árpád-házi pogány fejedelemlányokat vettek feleségül (a keresztségben Ágnes és Beatrix nevet kapták), feltehetőleg Géza fejedelem leánytestvéreit. Ha ez az Arnulf herceg ténylegesen feleségül vett egy magyar fejedelemlányt, s ráadásul Adalbert dédnagyapja is volt, akkor bizonyos fokú rokoni szálak is kötik a magyar fejedelemhez. Gizellához is rokoni szálak köthetik Adalbertet, hiszen Arnulf herceg révén unokaöccse Civakodó Henriknek, aki Gizella apja volt. Adalbert a bajor és a magyar udvarhoz fűződő jó viszonya (és bizonyos rokoni szálak) miatt igen jelentős segítséget tudott nyújtani Géza és Sarolt házassági terveihez, amelyben az ifjú trónörökös, István számára IV. Henrik bajor herceg húgának, Gizellának kezét elnyerte.

Adalbert személyisége és keresztényi felfogása nagy hatással volt az ifjú Istvánra, aki a kereszténység terjesztésében buzgólkodott. Leendő felesége, apácajelölt hercegnőként a fiatal trónörökös oldalán segédkezett a magyar lakosság kereszténnyé válásában. Adalbert ekkoriban a pogányok térítéséről álmodozott, s mivel a magyar fejedelem népének keresztény hitre való térítésén fáradozott, sőt rokoni kapcsolatai is voltak a bajor és a magyar udvarral, így István és Gizella házasságának lebonyolításában való segédkezését tényként kezelhetjük. A bajorországi Scheyernben egy kápolna freskóján István és Gizella házassági ceremóniája látható, s a kép alatt is ez olvasható. Valójában inkább csak eljegyzésről lehet szó, ami Scheyernben a Scheyern-Wittelsbach grófok kápolnájában történhetett 996-ban vagy 997-ben. 996-ban III. Ottó császár hozzájárul a házasság megkötéséhez, majd Regensburgban feltehetőleg 997-ben egybekeltek. Összességében elmondhatjuk, ha a fenti állítások valóban igazak, akkor Adal-

bert ha nem is a fizikai egyházszervezésben játszott szerepet, de a leendő uralkodó és Gizella házasságával megfelelő alapot biztosított a magyar lakosság Krisztus hitére való térítésében.

996 közepén hagyja el az országot és tér vissza Rómába, ahol a Szent Elek és Szent Bonifác kolostor apáthelyettese lett. Támogatta III. Ottó császárra koronázását. Császári és pápai nyomásra harmadszor is Prága püspökévé nevezték ki, s visszatérésre utasították, de Adalbert kieszközölte missziós püspökké való kinevezését.

A mártírsághoz vezető út

996 őszén a császár oldalán részt vett a császárra koronázáson, majd Mainzbe és Ingelheimbe tért a császárral, ahol már korábban missziós központ létesült a magyar, lengyel és a tőlük keletebbre élő népek térítésére. 996/997 fordulóján I. Vitéz Boleszláv lengyel fejedelem meghívta magához Adalbertet, hogy segítkezzen a térítésben.

Lengyelország frissen megtérített állam volt. A lakosság nagy része még az ősi szláv hit szerint élt. Egyetlen missziós püspöke volt ezidáig az országnak, egy német származású, Unger nevű szerzetes. Adalbertet tárt karokkal várták a lengyelek. Szláv származása, itáliai és német, latin rítusú kereszténysége, valamint a régi családi kapcsolatok miatt is szívesen fogadták. A lengyel fejedelem kérésére Gnieznón keresztül Sambia félszigetére utaztak az ottani poroszok megtérítése céljából.

A fejedelmi katonák csupán Gnieznóig kísérik Adalbertet és társait 997 tavaszán. A városban hajóra szállnak és Sambia egyik faluja mellett kötnek ki. A szent legendái egyetértenek abban, hogy Adalbert és társai egy faluba betérve megkezdtek a térítést a lakosok között. A falu lakossága elkergette a térítőket, így tovább mentek és más felé folytatták tevékenységüket. Egy másik faluból is elüldözték őket, s igazából a térítésük sikertelenül zárult. Querfurti Brúnó szerint a második próbálkozás feltehetőleg a poroszok egyik törzsi központja lehetett. Ugyanis a falu vezetője törzsi vezetőnek mondta magát, aki hajlana a megtérésre, de a népe és a helyi vallási vezetők nem vennék jó néven a megtérést. A vallási vezető tudomást szerez a szerzetesek tevékenységéről, s katonáival az éppen a poroszok szent erdejében misét tartó Adalbertet megölette. A többi életrajz is egyetért abban, hogy a püspököt egy lándzsával szíven szúrták, testét feldarabolták. Egyik szerzetestársát, Benedeket menekülés közben megölték. Adalbert testvére, Radim-Gaudentinus viszont életben maradt, és sikerült elmenekülnie.

Adalbert tetemét Vitéz Boleszláv váltotta ki nagy váltságdíj fejében. A testet Gnieznóba hozatta, ahol templomot emeltetett a mártír emlékére. A poroszok térítése abbamaradt, de Adalbert megmutatta, hogy nem csak erőszakkal lehet megtéríteni az embereket, ahogy ebben a korban tették a németek.

Korábban említettem, hogy Adalbert élete csupa kudarc és sikertelenség. Amibe belekezdett, azt nem tudta sikeresen befejezni. Viszont halálával két fiatal államot sikerült függetlenné és kereszténnyé tenni. Mind a magyarok, mind a lengyelek Adalbertnek köszönhetik politikai és egyházi függetlenségüket. Szentté avatása rekordidő alatt ment végbe. Márthálála után két évvel avatták szentté, 999. június 29-én.

A császár, III. Ottó nagy barátja volt Adalbertnek, ezért 1000-ban elzarándokolt a sírjához Gnieznóba, ahol Boleszláv lengyel államát elismerte, mint a birodalomtól politikailag és egyházilag független államot. A Gnieznói érsekséget is létrehozták három suffragenusszal (egyházterület): Poznańban, a pomerániai Kolobrzegben, valamint a mazóviai Płockban. Lengyelország egy érsekséggel és három püspökséggel elérte egyházi függetlenségét. A császár minden adótól eltekintett, melyet a birodalomnak kellett fizetnie, sőt a fejedelmet királyi rangra emelte. Az első gnieznói érsek pedig Adalbert féltestvére, Radim-Gaudentinus lett. A cseh és a lengyel állam között valóságos verseny alakult ki a szent ereklyéiért. 1039-ben I. Brētislav cseh fejedelem (1034–1055) kihasználta a lengyelek beháborúit, s kifosztotta a Gnieznói székesegyházat. A Szent csontjait Prágába vitte, s a mai napig a Szent Vítus-székesegyházban található.

Végeredményben Adalbert halálával Lengyelország sokat nyert: függetlenséget a birodalomtól, egy szentet, akit a lengyelek csodálhatnak és magukénak érezhetnek. Szent Adalbert kultusza a mai napig erős, és az egész lengyel történelmen át fontos szerepet játszott. Az esztergomi és kalocsai érsekség felállítására 1001-ben, és István királlyá koronázása is Adalbert barátainak, III. Ottónak és II. Szilveszter pápának köszönhető. Barátjuk emlékére függetlenné tették a magyar egyházat is. Az ország élén király, s nem fejedelem állhatott. A lengyelországi Adalbert-kultusz átterjedt Esztergomba, ahol a Szent Szűz mellett Adalbertnek is szentelték az érsekséget, s ez a mai napig fennáll. III. Ottó Aachenben és Rómában is létrehozott Adalbert-kultuszt, ami a császár halála után elhalt. Adalbert sikereit halálában érte el. Életében számos kudarc érte, de halálával létrejöhetett Kelet- és Közép-Európa két államának kereszténnyé válása és a birodalomtól való függetlenedése.

Ódor Attila

Ötven éve – A cseh film új hullámából

AZ 1967-ES ÉV LEGJELENTŐSEBB CSEH FILMJEI

Tűz van, babám (Hoří, má panenko), r. Miloš Forman
Rablólovagok vára (Markéta Lazarová), r. František Vlácil
A méhek völgye (Údolí včel), r. František Vlácil
Szeszélyes nyár (Rozmarné léto), r. Jiří Menzel
A W4C ügynök vége Foustka úr kutyája által (Konec agenta W4C prostrádnictvím psa pana Foustky), r. Václav Vorlíček
Happy end, r. Oldřich Lipský
Vihar a lombikban (Soukromá víchřice), r. Hynek Bočan
Puskaporos esküvő (Svatba jako řemen), r. Jiří Krejčík
Nőlen urak panziója (Pension pro svobodné pány), r. Jiří Krejčík
A király és az asszony (Král a žena), r. Evald Schorm

Öt nehéz eset (Pět holek na krku), r. Evald Schorm
Egy ilyen nagy szerelem (Láska jako trám), r. František Filip
A csillár (Lucerna), r. František Filip
Alfons Karásek hét asszonya (Sedm žen Alfonse Karáška), r. Zdeněk Podskalský
A mi cseh dalocskánk (Ta naše písnička česká), r. Zdeněk Podskalský
Dita Saxová, r. Antonín Moskalyk
Szégyen (Stud), r. Ladislav Helge
A rák jegyében (Znamení raka), r. Juraj Herz

Összeállította: G. Kovács László

2016. MÁRCIUS

Kokes János: Magyar emlékek

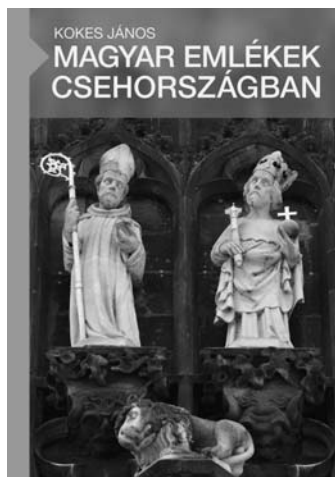
Csehországban

Könyvbemutató az Antall József Tudásközpont és a Bohemia Baráti Kör közös szervezésében.

Időpont: 2016. március 1.

Helyszín: Cseh Centrum

(Lásd még: *Bohemia*, 2015/2016, 40. p.)

Susanna Roth díjátadó

A műfordítói pályázat: *Anna Bolavá Do tmy* című regénye egy fejezetének magyarra fordítási versenyét Steinbachné Bobok Anna nyerte.

A zsűri tagjai Balázs Andrea és Vörös István műfordítók voltak.

Időpont: 2016. március 16.

Helyszín: Cseh Centrum

2016. ÁPRILIS

Házi gondozás (Domáci péče)

című cseh film vetítése a TITANIC Filmfesztivál versenyszekciójában, rendező Slávek Horák.

Időpont: 2016. április 9. és 12.

Helyszín: Budapest, Puskin mozi

Megváltoztatta volna a világot...

Az Uherský Brod-i Komenský Múzeum Comenius-kiállítása, a budapesti cseh és holland nagykövét megnyitójával.

Időpont: 2016. április 20.

Helyszín: Sárospatak, Eszterházi Károly Főiskola Comenius Kar

#nemcsakhrabal – Cseh stand a Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválon

A kortárs cseh irodalom bemutatása felolvasásokkal, dedikálásokkal és beszélgetésekkel. Vendégek: *Katka Tučková, Petr Hruska, Petra Soukupová, Viktorie Hanišová, Radim Kopáč.*

Időpont: 2016. április 21–24.

Helyszín: Budapest, Millenáris

(Lásd még: 40. oldal!)

#nemcsakhrabal – Kis Könyves Éj

Irodalmi felolvasások.

Időpont: 2016. április 22.

Helyszín: Budapest, FUGA

Lucie Orbók igazgatónő a Cseh ételekből...

...Polgár Laci Hrabalról olvas fel

#nemcsakhrabal–irodalmi Czech Pub

Quiz

Fókuszban az Irodalom

Időpont: 2016. április 23.

Helyszín: Budapest, Café Colombo

2016. MÁJUS

IV. Károly nyomában – Fotópályázat

IV. Károly cseh király és német-római császár születésének 700. évfordulója alkalmából.

Időpont: 2016. május 14–augusztus 31.

Eredményhirdetés: 2016. szeptember 17–18.

Helyszín: Cseh Centrum

IV. Károly üzenete – ünnepi hangverseny és CD-bemutató

Daniel Dobiáš cseh zeneszerző rendezésében és előadásában a Louny-i Carmen gyermekkórusral, a Cseh Nagykövetség rendezvénye.

Időpont: 2016. május 24.

Helyszín: Cseh Centrum

Tugendhat villa

Kiállítás a *Ludwig Mies van der Rohe* német építész tervezte (1929-1930) brünni Tugendhat villáról, és *Jan Vojtek*, a Zeneakadémia hallgatója zongorakoncertje

Időpont: 2016. május 26–június 13.;

2016. június 21–július 3.; 2016.

augusztus 19–szeptember 11.

Helyszín: Budapest, FUGA; Pécs; Debrecen

2016. JÚNIUS–JÚLIUS

Visegrádi rezidens írók közös felolvasása

A cseh résztvevő *Petr Maděra* volt.

Időpont: 2016. június 8.

Helyszín: Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum

87. Ünnepi Könyvhét és 15.

Gyermekkönyvnapok Budapest

A cseh résztvevő: *Dora Kaprálová*: Egy férfi / Zimní kniha o lásce, Typotex, 2016 (ford. *Juhászné Hahn Zsuzsa*)

Időpont: 2016. június 9–13.

Helyszín: Budapest, Vörösmarty tér és több helyszín

Dora Kaprálová

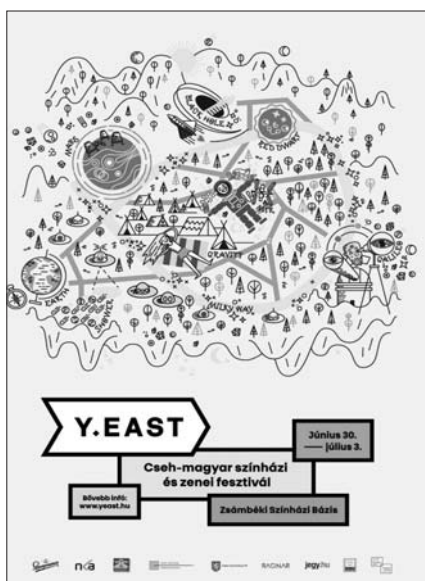
Intenzív nyári cseh nyelvtanfolyam

Időpont: 2016. június 24–július 3.

Helyszín: Budapest, Zsámbék

Y.EAST – cseh–magyar színházi és zenei fesztivál

A legfiatalabb generáció színházi alkotásainak seregszemléje,

Fesztiváltérkép

A fesztivál lelkei az Orbók házaspár

Fesztiválmegnyitó

Szép dolgok, amelyekben részünk van – cseh előadás

díszvendég: Csehország. Tíz színházi előadás Csehországból, Erdélyből és Magyarországról, öt koncert, szabadtéri mozi, workshopok. A színházi előadások:

2016. június 30.

LÚDNYAK (CZ) Black Hole;
KÖVEKKEL A ZSEBÉBEN (HU) Red Dwarf; THE LOVE SONGS ORCHESTRA (CZ)

2016. július 1.

SZENTFÖLD (CZ) Red Dwarf; MICKEY MOUSE HALOTT (CZ) Black Hole; ISTENI SZÍNJÁTÉK AVAGY (HU) Red Dwarf; BUKKAKE BROTHERS (CZ) Black Hole;

2016. július 2.

GALAXIS ÚTIKALAUZ STOPPOSOKNAK (HU) Black Hole; BRKE-LEMEKE (CZ) Red Dwarf; ZUBOLY (HU) Black Hole;

2016. július 3.

TÜDŐ (HU) Black Hole; SZÉP DOLGOK, AMELYEKBEN RÉSZÜNK VAN (CZ) Red Dwarf; SÁRKÁNYTIVORNYA (HU) Black Hole; KÉPZELT VÁROS (HU) Black Hole;

Időpont: 2016. június 30–július 3.

Helyszín: Zsámbék

2016. SZEPTEMBER

IV. Károly nyomában – Kulturális Örökség Napok (Ezerarcú műemlékek). Program: A Zichy palota bemutatása; *Mészáros Andor* előadása IV. Károlyról és koráról; *IV. Károly* fotóverseny eredményhirdetése (*Kozák Albert*); kiállítás Cseh egyiptológusok Gilf Kebir Uvejnat expedíciójáról; *Noc na Karlštejně* (Éjszaka Karlštejn várában) című film vetítése.

Időpont: 2016. szeptember 17.

Helyszín: Cseh Centrum

HAVEL 80 fesztivál

Audiencia (Váci Dunakanyar Színház és a Nemzeti Színház közös produkciója); **Antiwords** (Spitfire Com-

Cseh Centrum

pany, CZ); **Velvet Havel** (Divadlo Na Zábradlí, CZ) színházi előadások; fotókiállítás három Havel-darab előadásáról a Václav Havel Művészeti Intézet és a prágai Színházi Intézet anyagából.

Időpont: 2016. szeptember 23–24.

Helyszín: Budapest, Nemzeti Színház

Bohémia

39

CSEHÜL A 2016. ÉVI BUDAPESTI KÖNYVFESZTIVÁLON

Beszámoló az internetről: <http://www.litera.hu/hirek/nem-csak-idosebbeknek-es-haladoknak>

Nem csak idősebbeknek és haladóknak

#nemcsakhrabal néven először volt jelen standdal a Könyvfesztiválon Csehország (érdekesség, hogy az egyik legnépszerűbb, legaktívabb magyarországi bohémista blog a Nem csak Prága címet viseli). A budapesti Cseh Centrum munkatársai #nemcsak egy *Fordíts le* című reprezentatív kiadványban adtak közre szövegmutatványokat magyar fordításban a kortárs cseh irodalomról, és #nemcsak cseh estet rendeztek *Irodalmi cse(h)megék* címmel a FUGÁ-ban a Könyvfesztivál alatt, hanem szerveztek egy beszélgetést, bemutatót is a Millenáris Szabó Magda termében. A magyar könyvek megjelenése miatt Budapestre érkező cseh szerzőkkel, Kateřina Tučková és Viktorie Hanišová írókkal, Petr Hruška költővel és Radim Kopáč szerkesztő-könyvkiadóval, a Cseh Kulturális Minisztérium irodalmi osztályának vezetőjével Vörös István beszélgetett. Tolmácsként Hanzelík Gábor remekelt.

Vörös István első, nem-bemelegítő kérdésében azt feszegette, hogyan viszonyulnak a jelenlévő szerzők (és a kortárs cseh irodalmárok általában) az irodalmi hagyományhoz, milyenek az új utak akár 1989, akár 2000 után?

Kateřina Tučková szerint a hagyomány nélkül valójában nem is lehet mihez kezdeni, lelkes olvasó, főleg történelmi regények indították el a pályán. Vladimír Körner fontos szerző a számára, illetve Věra Sládková önéletrajzi regénytrilógiája a *Malý muž a velká žena*, amely a szudétanémet téma révén nagy hatással volt Tučkovára a *Gerta Schnirch meghurcoltatása* című regénye írása idején.

Petr Hruška azt emelte ki, hogy az ő generációja sokkal tisztelődőbb az előtűk járókkal (például Skupina 42 csoporttal szemben, amelynek tagjai között ott találjuk Josef Kainart és Jiří Kolářt), mondván a hatalmas szisztema hatására más volt a hozzáérés a cseh költészet nagyobb műveihez, a valódi szembesülés abban az életszakaszban történt, amikor lassacskán már épp elidegenedni kéne a hagyománytól.

Radim Kopáč nagy lélegzetű irodalomtörténeti áttekintésbe kezd, a '60-as évek végét aranykorként címkézi: Kundera, Klíma, Havel a húzónevek. Ekkor kezdenek bejutni Csehszlovákiába a nyugati impulzusok. A '89 utáni időszak leginkább várakozás-ként jellemezhető, a politikai eltűnt az irodalom mögül, az irodalom elkezdett a saját lábán állni. Persze nincs semmiféle krízis, hiszen ebben a korszakban is találunk nagy irodalmi eseményeket: Radim Kopáč említi Patrik Ouředník *Europeana* című munkáját (amely már közel 20 nyelven, köztük magyarul is megjelent), valamint Kateřina Tučková *Üldözött istennők* című regényét, amely az idei Könyvfesztiválra jelent meg magyarul a

Kalligramnál, és amely jelenleg százharmincezes (!) példányszámmal tart Csehországban.

Az is kiderült a beszélgetésen, hogy a szerzők nem csupán az írásból élnek: Kateřina Tučková kurátorként és művészettörténészként dolgozik, Viktorie Hanišová németből fordít és a legnagyobb kihívást az jelenti számára, hogy íróként ne rabolja ki az általa fordított szerzőket. Petr Hruška irodalomtudós „civilben”, Karel Šiktancról és Ivan Wernischról írt monográfiát. Hruška egyébként az Ostrava–Brünn-vonalon él és dolgozik, irodalomtörténeti munkáit ülve, verseit sétálva írja, egyébként is meghatározza költészetét Ostrava ipariális képe, környezete.

Kateřina Tučková történelmi regényei kapcsán beszélt arról, hogy a témák tulajdonképpen őt találják meg. Így történt már a *Gerta Schnirch meghurcoltatása* esetében, amikor a szerző szembesült a ház történetével, amelyben lakott: zsidó, majd szudétanémet kézből került „végül” cseh kézbe. A regény a brünni halálmenet egyik túlélőjének történetét beszéli el. Gertát gyalog hajtották ki Bécs felé, majd néhány év után visszatért Brünnbe, ahol már egy új világ, egy újabb viharos világrend fogadta. *Az Üldözött istennők* egy gyerekkori emléktöredékből, egy ismerős mondásból indult ki: *hazudsz, mint egy žitkovái istennő!* A Fehér-Kárpátok javasasszonyai minden rendszerben zaklatást szenvedtek el, a személyes sorsokon keresztül egy szélesebb tabló megmutatása volt a szerző célja. A gyerekkorból visszhangzó mondás a kommunista antipropaganda révén épült be a köznyelvé, az archívumi és levéltári kutatások során pedig azzal is szembesült Tučková, hogy az StB (a cseh állambiztonsági szolgálat) elmeorvosintézetbe záratta a žitkovái javasasszonyokat.

Viktorie Hanišová, aki az idei Európai Elsőkönyvesek Fesztiváljának a cseh meghívottja volt, *Anežka* című regényét a szülési utáni krízis kiírásának szánta. A regény főhőse Julie, akinek nem lehet gyereke az örökbefogadásra pedig kicsik az esélyei. Végül a törvényt megkerülve, saját előítéleteivel szembeszegülve magához veszi Agnest — a roma kislányt, akiről a szülei lemondtak. Hanišová felidézti a 2013-as évet, amikor több cigányellenes megmozdulás, tüntetés volt Csehországban. „a nem vagyok rasszista, de...” kezdetű mondat nagy nyelvi hazugságához is igyekezett viszonyulni ezzel a regénnyel, és állást foglalni, ha már kiskorukban anyukaként nem tudott eljárni az antirasszista tüntetésekre.

Petr Hruška saját munkáit elemezve azt mondta, hogy se nem objektív lírárt művel, se nem szerepverset ír, sokkal inkább a nem világos, körülíró beszéd módoszatai érdeklik, mindenfajta emelkedett válasz és megfajtás nélkül. Számára költő az, aki tud hallgatni ott, ahol mások feleslegesen pofáznak.

A cseh szerzők, a cseh stand, a Cseh Centrum és a magyar bohémisták tehát kitettek magukért. És noha a szlovák testvérstand (díszvendég lévén) főszereplő volt, a legjobb mellékszereplő Könyvfesztivál-Oscart (minden elfogultság mellett is) kaphatná a #nemcsakhrabal. Először standdal – erős nyitány. Aki pedig belelapoz a *Fordíts le* című kiadványba, az láthatja, hogy bőven akad még a kortárs cseh irodalommal is foglalkozni való. #nemcsakidén. De elég a hashtagekből.

2016. április 26.

Fehér Renátó

Lásd még: Flóra Peťovská tanulmánya csehül és angolul a Magyarországon lefordított cseh irodalomról az interneten:

– Česká literatura v Budapešti –

<http://www.czechlit.cz/cz/ceska-literatura-v-budapesti/>

– Česká překladová literatura v Maďarsku –

<http://www.czechlit.cz/.../ceska-prekladova-literatura-v-mad.../>

Lapzárta utáni kiegészítés:

A 2017. április 20–23-i budapesti könyvfesztiválon Csehország a díszvendég Visegrádi Négyek tagjaként volt jelentő! – A szerk.

Fordítói ajánlatok kiadóknak a kortárs cseh irodalomból – a Cseh Centrum kiadványa Peťovská Flóra szerkesztésében

DESIGNHÉT – Handmade Dreams /

Kortárs cseh divatékszerek

Kiállítás és *Petr Nový* kurátor előadása.

Időpont: 2016. szeptember 23. – október 2.

Helyszín: Budapest, Iparművészeti Múzeum

Szent Vencel napi koncert

Közreműködtek: *Jan Vojtek* zongora, *Friderikusz Péter* cselló.

Időpont: 2016. szeptember 29.

Helyszín: Cseh Centrum

2016. OKTÓBER

Přelož to 2 (Fordíts le 2) – Kiadók és fordítók találkozója

Időpont: 2016. október 5.

Helyszín: Cseh Centrum

Emanuel és Josef Zima a „A Világ Igaza” emléktáblán

A Cseh Köztársaság Nagykövetsége és az Alapítvány a Budapesti Dohány utcai Zsinagógáért közös rendezvényeként *Emanuel* és *Josef Zima* – apa és fia 1939–1945 között a budapesti nagykövetség zsidómentő alkalmazottai – névtábláinak ünnepélyes leleplezése, megemlékezés a prágai „Dobolás Bubny-ért 2016” holokauszt-rendezvényről.

Időpont: 2016. október 26.

Helyszín: Budapest, Raoul Wallenberg Emlékpark

2016. NOVEMBER

Cseh műfordítói pályázat – Susanne Roth-díj

A budapesti Cseh Centrum, valamint a prágai Színházi és Művészeti Intézet, a Cseh Köztársaság Kulturális Minisztérium 2017. évi pályázata kezdő műfordítóknak.

Feladat: *Bianca Bellová*: Jezero című regényéből vett részlet lefordítása.

Időpont: 2016. november 23–2017. március 31.

2016. DECEMBER

Karácsonyi vigadalom

Mézeskalácsdiszítés, karácsonyi süтик, sörstaféta, vetélkedők a partnereknek.

Időpont: 2016. december 7.

Helyszín: Cseh Centrum

A sörstaféta győztes csapata

2017. JANUÁR

Svejk, a derék katona

Karel Steklý filmje *Rudolf Hrušínský* főszereplésével a Frontmozi elnevezésű vetítés-sorozat keretében.

Időpont: 2017. január 11.

Helyszín: Budapest, KINO

Újévi koncert

Várallyay Kinga és *Vojtek János* zongorahangversenye.

Időpont: 2017. január 16.

Helyszín: Cseh Centrum

Cseh műfordítói szeminárium

Beke Márton műfordító, bohemista vezetésével.

Időpont: 2017. január 31–május 10.

Helyszín: Cseh Centrum

Cseh filmes szeminárium

Mészáros Andor bohemista vezetésével.

Időpont: 2017. január 31–2018. június 30.

Helyszín: Cseh Centrum

2017. FEBRUÁR

Cseh előadások a FACT-on

A budapesti Színház- és Filmművészeti Egyetem nemzetközi fesztiváljának cseh előadásai: mikroSPUTNIK, The Woods.

Időpont: 2017. február 4.

Helyszín: Budapest, Színház- és Filmművészeti Egyetem

Tomáš Mazal: Szlalom a

Parnasszusra. Útikalauz Bohumil Hrabal nyomában.

Könyvbemutató a szerző és a magyar fordítók, közreműködők részvételével, a Bohemia Baráti Kör társ-szervezésében.

Időpont: 2017. február 9.

Helyszín: Cseh Centrum

(Lásd még: 42. oldal!)

Cseh Filmkarnevál

A 2016. év cseh filmsikereinek seregszemléje. Vetített filmek:

Sosem vagyunk egyedül (2016, r. *Petr Václav*), **ÉN, Olga Hepnarová** (cseh– lengyel–francia–szlovák, r. *Tomáš Weinreb, Petr Kazda*), **FC Roma** (r. *Rozálie Kohoutová, Tomáš Bojar*), **Tigris elmélet** (r. *Radek Bajgar*), **A tanítónő** (cseh–szlovák, r. *Jan Hřebejk*)

Időpont: 2017. február 22–26.

Helyszín: Budapest, Toldi Mozi, majd Debrecen, Miskolc, Szeged

A Cseh Centrum összes programját lásd:

<http://budapest.czechcentres.cz/program>

Fotó: Cseh Centrum

CSEH CENTRUM

ČESKÉ CENTRUM

1063 Budapest,
Szegefü u. 4.

telefon: +36-1-462-5066

e-mail: ccbudapest@czech.cz

web: <http://budapest.czechcentres.cz>

facebook: Cseh Centrum

nyitvatartás:

hétfő–csütörtök: 9:00–16:00

péntek: 9:00–14:00

könyvtár:

hétfő–csütörtök: 9:00–16:00

Tomáš Mazal: Szlalom a Parnasszusra Útikalauz Bohumil Hrabal nyomában

Örömhír a Bohemia BK 2016. december 4-i hírleveléből: 2016. december 2-án bohemiás baráti összefogásból, cseh minisztériumi támogatással megszületett évi pályázati „kisdedünk”, a Bohemia Kiskönyvtár népes családjának újabb tagja, mely **Szlalom a Parnasszusra. Útikalauz Bohumil Hrabal nyomában** névre, azaz címre hallgató 208 oldalas, sok képpel illusztrált könyvként jött világra. A következő hír már a „kisded” korai keresztelőjéről szól szülői, örökbefogadói és keresztszülői társaságban és a Hrabal Sörözőben, ahol a szerző: az éppen Budapesten járó **Tomáš Mazal** barátunk is megjelent. A hivatalos könyvbemutató széles körben 2017. február 9-én a Cseh Centrumban zajlott.* – A szerk.

A könyvkeresztelő

„Kedves megjelentek, szeretettel üdvözlök mindenkit, aki erre a rendkívüli és rendhagyó villámprogramra el tudott jönni, mert nem kevesebről van szó, mint egy újszülött tréfas útnak indításáról, így frissen, alig kéthetesen – és azok körében, akik tudomásunk szerint a legszorosabban kötődhetnek hozzá, mert mire a széles publikum templomában a hivatalos bemutatására sor kerül – 2017. február 9-én a Cseh Centrumban –, addigra az újszülött már kéthónapos önálló csecsemő lesz. Most még csak a jászolánál állunk...

Az újszülött – atyai ágról cseh származású – **Tom Mazal** prágai barátunk és több magyarországi szülő által pátyolgtatva 2016. december 2-án jött világra egy 208 oldalas, képekkel gazdagon illusztrált könyv alakjában, egy EPC nevű budaörsi nyomdában. De ezt a pillanatot az ún. bohemiás baráti klinikán 20 hónapos, nem éppen komplikáció-mentes kihordási idő előzte meg, mialatt több kedves nővér és ápoló, egyben szülő is – egész team – sürgött-forgott körülötte:

– **Molnár Éva** „főbábaasszony” és projektgazda fordító, aki kezdettől fogva tartotta kézben az ötletmagzat fejlődését, s koordinálta a többi szülőt, akik között valának:

– **Polgár László** hrabalológus kocsmológus fordító, aki a magyarra ültetésébe kapcsolódott be majdnem felerészben,

– **Zachár Ottó**, a Bohemia BK elnöke, aki gyakorlott pályázatíróként társult be az anyagi körülmények megteremtésébe,

– **Thuróczy Kati** drámaíró, dramaturg, aki a szerkesztésben a helyes magyar stílusról gondoskodott,

– **G. Kovács László** cseh lektorként arra ügyelt, hogy a magyar leszármazott az atya eredeti szándékához erősen hasonlatos legyen,

– **Gyulai Kati** tipográfus, aki a csupasz szövegtestecskét ünnepien felöltöztette, mert a ruha is számít,

– **Gyulai Líviusz és Vennes Emmy** által megtestesített TeArt-Rum Kiadó, mint az egyik örökbefogadó keresztszülő-páros ölelte keblére az újszülöttet már az ún. prenatális korban, ráadásul Líviusz grafikusművész barátunk költői emelkedett nemesi előnévvel, illetve címmel látta el a prózai Útikalauz Bohumil Hrabal nyomában elnevezéssel készülődő bébit, Vennes Emmy színművésznő (egy Hrabal-szlalom női győztese) „főnövéként” pedig pecséttel, számlával „anyakönyvezte” az újszülött világra jöttét.

– Egy másik örökbefogadó-keresztszülő páros: **Orvos Katalin** és **Orvos Miklós** is társult a szülők támogatásához a gyermek elindításában, hogy a gyermek az olvasók szentegyházába befogadtassék, mint például most itt a Hrabal Sörözőben. Köszönet mindnyájuknak!

A rendhagyó keresztelés rendhagyó szertartásaként most pedig nem áztatjuk el, nem öntjük le újszülöttünket vízzel – nemcsak azért, mert egy kicsit kényes, hanem mert ott belül Ő, illetve akit megszemélyesít, azt nyilatkozta, hogy viszonya a sörhöz, mondhatni a priori, sőt szakrális. Épp ezért ürítsük söröskorsóinkat az egészségére és elfogadtatására! Na zdraví! Do dna!”

Molnár Éva, 2016. december 17.

Fotó: Mudrák Gabi, Novák József, Zachár Ottó

*A könyvbemutató

A Bohemia Kiskönyvtár új darabjának első „hivatalos” könyvbemutatója 2017. február 9-én telt házzal és hrabali hangulatban, sikeres könyvvásárral tartott a Cseh Centrumban. A kicsit rendhagyó magyar kiadás összes részvevője csak ült és mesélt, a szerzővel, Mazal barátunkkal együtt, aki nem győzött dedikálni, a közönség pedig könyvvel, nymburki sörrel és falatokkal idézte tovább Hrabal szellemét. *Lásd még: Szabó G. László interjúja Tomáš Mazallal az Új Szó 2017. március 26-i számában és interneten: [## A szerzőről](http://ujso.com/cimkek/tomas-mazal, valamint 11. oldal!</i></p>
</div>
<div data-bbox=)*

Tomáš Mazal (1956. március 22–), költő, esszéíró, filmrendező, fotográfus, Bohumil Hrabal életrajzírója. Pályája kezdetén szamizdatként megjelenő lapokban, többek között a *Vokno* és a *Revolver revue* címűekben publikált, és verseit is szamizdatban jelentette meg (*Vůně igelitu [A PVC illata]*, 1977; *Poustevník v plechovce [Zarándok a pléhdobozban]*, 1978). Nemcsak Bohumil Hrabal, hanem Egon Bondy életének is fontos tanúja; utóbbiról 1984–1985 folyamán a Pablo de Sax néven tevékenykedő Pavel Veselývel együtt *Mi Prágában élünk... (My žijeme v Praze...)* címmel egy különösen izgalmas, a cseh underground világát is megidéző amatőr-filmet készített. Hrabal életének alkonyán ő volt az időskor terheit mind nehezebben viselő író legfőbb bizalmasa és segítőtársa. A *Szigorúan ellenőrzött vonatok, a Sörgyári capriccio* s megannyi más remekmű alkotójának pályafutását és személyiségét a *Bohumil Hrabal zajos magánya (Spisovatel Bohumil Hrabal, 2004)* című, alapvető jelentőségű monográfia révén hozta közel az olvasókhöz. (Megjegyzendő, hogy az eredetinek egy rövidített változatát jelentő magyar kiadás Kocsis Péter és Svoboda Róbert fordításában már 2003-ban

napvilágot látott a Sziget Kiadónál.) Mazal következő kötete, a *Vándorúton Port Arthurba* (*Putování k Port Arthuru*) 2007-ben jelent meg, és a huszadik századi cseh irodalom egyik alapművének, Josef Škvorecký *Gyávák* (*Zbabělci*) című regényének a forrásvidékét és keletkezéstörténetét tárta fel. A 2008-ban közreadott *Velence. Töredékek a jegyzetéből* (*Benátky. Fragmenty z poznámek*) című esszéisztikus útirajz a

Mazal barátunk, a szerző az első példányokkal

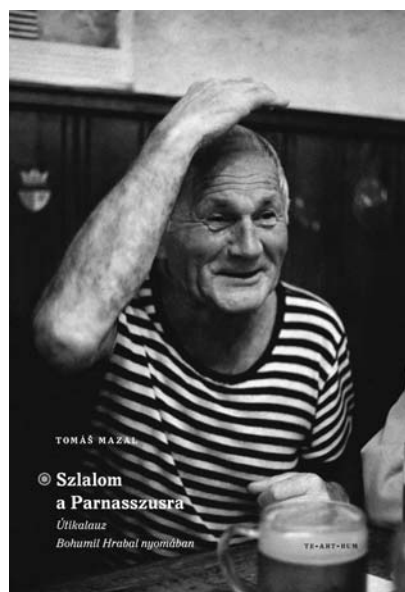
Molnárová az „újszülöttelel”

Középen Vennes Emmy keresztanya, tőle jobbra Gyulai Líviusz keresztapa és Gyulai Kati dizájner

Orvos Kati és Orvos Miklós szintén keresztszülők

nagy múltú városról ad sajátos, melankolikus, elgondolkodtató képet. Negyedik könyvében Mazal az útirajz műfaját irodalmi útikalauzzá fejlesztette tovább: az *Utazások Bohumil Hraballal* (*Cesty s Bohumilem Hrabalem*, 2011) Cseh- és Morvaország azon helyeit mutatja be az olvasóknak, amelyek a címszereplőhöz kötődnek vagy legalábbis összefüggésbe hozhatók vele. A cseh irodalom s kivált Hrabal és Egon Bondy iránt érdeklődő magyar olvasók szerencséjére Tomáš Mazal viszonylag gyakran megfordul Magyarországon, ahol ugyanaz a cél motiválja, mint számos más külföldi útjai során: a szokványos népszerűsítésen túllépve közeli ismerősünké szeretné tenni „főhősét”. Nem vitás, sokat köszönhetünk neki.

G. Kovács László

Katalóguscédula:

Szerző: Mazal, Tomáš (1956–)

Cím: Szlalom a Parnasszusra. Útikalauz Bohumil Hrabal nyomában (ford. Molnár Éva, Polgár László)

Dátum: 2017

Megjelenés: Budapest, Te-Art-Rum Bt.

Terjedelem: 207 p., 180 kép, részben színes, 15,3x22 cm

Megjegyzés: irodalmi útikalauz

ISBN 978-963-89157-2-6

Ár: 3490 Ft.

Annotáció: Tomáš Mazal: Szlalom a Parnasszusra című cseh- és morvaországi útikönyve olyan helyeken kalauzol végig, ahol Bohumil Hrabal cseh író (1914–1997) járt, dolgozott és lakott, s egyúttal olyan, a műveiből vett idézetek és rövid részletek is gazdagítják, amelyek az adott helyhez kötődnek. A helyszíneket végigjáró utazó vagy az azokat csupán gondolatban követő olvasó az egyes helyeket és idézeteket könnyen és egyszerűen besorolhatja az író nem mindennapi életének tágabb kontextusába. *(Részlet az Előszóból)*

Kapható: Beer and Books könyvesbolt (1136 Budapest, Pannónia u. 46/b), Írók Boltja (1061 Bp., Andrassy út 45.), Flaccus Könyvesbolt (1088 Bp., Vas utca 19.), Füst Antikvárium (1085 Bp., József krt. 55.), ELTE Eötvös Jegyzetbolt (1053 Bp., Kecskeméti u. 10. és 1088 Rákóczi út 5.), Pepin Söröző (1094 Bp., Tompa u. 26/b), interneten: <http://www.telekitek.com/> weboldalon és postai megrendeléssel: info@telekitek.com e-mail-címen..

A professzionális unoka újra Budapesten

RIPORT RICHARD HAŠEKKEL

Tudósításunk címe arra utal, hogy pár éve hasonló megnevezéssel már készítettünk és közöltünk riportot Richard Hašekkel, a Švejk írójának valóban professzionális unokájával, akit közlünk szerencsére sokan jól ismernek. Barátunk 2016-ban ismét Budapestre látogatott, ahol a kőbányai Körösi Kulturális Központban, a „Cseh Nap Švejk szellemében” elnevezésű program keretében zajlott vele érdekes beszélgetés. Richard Hašeket G. Kovács László tolmács, irodalomtörténész és Polgár László bohémiai szejkológus, e sorok írója kérdezte. Ebben a tudósításban az ott elhangzott kérdésekből és válaszokból szemezgettünk.

Kedves Barátom, a Bohemia folyóiratban néhány éve jelent meg egy hosszú beszélgetésünk, de további kérdéseink is lennének. Jó lenne valamit hallani a gyerekkorodról. Melyik nevet hallottad először a szüleidtől: a Grimm testvéreket vagy Jaroslav Hašekét? És melyik szót mondtad ki hamarabb: a tejet vagy a sört?

Gyerekkoromban nálunk a családban nem volt mindennapos téma Jaroslav Hašek. Édesapámat kevés emlék fűzte a nagyapámhoz, mert alig találkoztak, és Jaroslav Hašek egyébként is fiatalon meghalt. És főleg azért sem lehetett téma, mivel én Pozsonyba jártam bentlakásos katonai iskolába, és így kevés időt töltöttem a szüleimmel. Fiatalon aztán persze én is elkezdtem szórakozni járni és utazgatni.

Tényleg, láttam olyan fotót, ahol gitározol. Milyen zenét játszottatok? És láttam olyan képet is, ahol éppen kézen állsz a Balaton partján.

Valóban, akkortájt többször voltam a Balatonnál, aránylag közel esett Pozsonyhoz, és sokszor éreztük ott jól magunkat az akkori barátaimmal. És valóban, egy együttesben is gitároztam. De inkább csak külföldi együttesek számait játszottuk. A zenélés nem tartott sokáig, de azért ma sem felejtettem el teljesen. Talán emlékszel, hogy néhány éve Losoncon a Fekete Ökör sörözőben is beszálltam az éppen ott játszó „bandába” a te akkori kollégáddal együtt. Jó kis este volt!

Hány nyelven jelentek meg Jaroslav Hašek könyvei? Hány nyelven létezik a Švejk nyomtatott könyvként? És milyen különleges kiadásokat, feldolgozásokat ismerünk?

A Švejk nagyjából 58 nyelven jelent meg nyomtatásban. De akadnak olyan nyelvek, nem is egy, amelyekben több különböző fordítás is létezik. Ilyen például az angol, amelyből több európai és több amerikai angol fordítás is létezik, vagy az izlandi. De a csúcstartó talán a finn megjelenés, ebből ugyanis öt különböző verzió létezik. *(Kevesen tudják, hogy a ma kapható, Réz Ádám-féle népszerű fordításon kívül létezik egy másik, korábbi kiadás is magyarul, amely Kariás Frigyes tolmácsolásában „Infanteriszt Szejk” címmel jelent meg. – A szerk.)* Mindezek mellett léteznek különféle egyéb kiadások is, mint például a képregények és a hangos könyvek. A Švejk már a bakelit hanglemezek korában is megjelent hallgatható verzióban csehül, később pedig más nyelveken is. Legutóbb például magyarul a Titis hangos regények jóvoltából egy négy részből álló sorozatként. A kiadó itt is megjelent vezetőjének ezt ezúton is szeretném

megköszönni. Polgár Laci barátom pedig éppen nemrégien lepett meg egy, a 70-es évekbeli magyar kalendáriummal, amelyben a Švejk képregény formában magyarul is megjelent.

Természetesen a Švejkből számtalan egyéb feldolgozás is készült. Gondoljunk csak a máig népszerű cseh filmre, amelyben Rudolf Hrušínský személyesítette meg kitűnően Švejket. De ezen kívül más filmes feldolgozások is léteznek, van például báb- és rajzfilm is, emellett pedig megszámlálhatatlanul sok színházi előadás a világ minden táján. Létezik új „képes” cseh kiadás is: néhány éve – Josef Lada után közel egy évszázaddal – Petr Urban népszerű cseh grafikus, karikaturista újra illusztrálta a teljes Švejket.

Nemrég Prágában napvilágot látott egy verseskötet is, amely Jaroslav Hašek költeményeit tartalmazza.

Ezzel nem igazán akartam előhozakodni. Mindenki tudja, hogy a Švejket Jaroslav Hašek írta. Azt azonban már kevesebben tudják, hogy emellett több ezer (!) novellát, tárcát, humoreszket is írt. Arról pedig alig hallott valaki, hogy verseket is költött. Verseiből most készült egy gyűjtemény, de ebben aztán én igazán nem vagyok „bűnös”, és személy szerint nem is nagyon akartam ezt. A könyvet Jaroslav Šerák, a www.svejkmuseum.cz oldal működtetője és Jomar Hønsi norvég szejkológus kutató állította össze a különböző helyeken fellelt Hašek-versekből. A magyarázatokat, kommentárokat is ők írták a kutatásaik alapján. Egyébként korábban is jelent meg verseskötet „Májové výkřiky” (Májusi kiáltások) címmel, ebben Jaroslav Hašek a barátjával, Ladislav Hájek Domažlickývel együtt publikált verseket. Hašek azonban természetesen sokkal inkább prózaíró volt, és a versei nem közelítik meg azt az irodalmi értéket, mint a novellái és a Švejk. *(A mostani könyv címe: Opilec s buclatýma rukama – Részeg ember pufók kezekkel, első kiadása 2015-ben jelent meg saját kiadásban, saját nyomtatásban. A 2. kiadás 2016 őszén látott napvilágot a Machart Kiadó gondozásában. Lásd még: 46. oldal!)*

Magyarországon sokan gondolják, hogy Hašek nem szeretette a magyarokat. Fel tudnád idézni a Švejkből azt a részt, ahol Švejk éppen, hogy megvéd minket?

Jaroslav Hašek a Kereskedelmi Akadémián a kötelező német nyelv mellett éppen a magyart választotta második idegen nyelvként, és tanulta is pár évig. Hogy kihasználja a nyelvtudását, ami persze nem volt tökéletes, sokszor utazott a magyar területekre, a mai Szlovákiába, és a Balaton környékére. Az itt látott élményeket aztán számtalan novellában örökítette meg, és a saját humorával kifigurázta a furcsaságokat is. Erről a témáról G. Kovács Laci, mint a téma kiváló ismerője, nem egyszer tartott – így többek között Lipnicében a Nemzetközi Hašek-konferencián is – kitűnő előadást. A regényben egyébként Švejk Vodička árkászhoz (aki köztudottan utálta a magyarokat) szólva ezekkel a szavakkal védi meg őket: „Nem minden magyar tehet arról, hogy magyar.” Ezt az idézetet Polgár Laci barátommal és más haskológusokkal az utóbbi idők találkozóin elég sokat emlegetjük.

Most én idézek a Švejkből: „– Ne segítsék számolni? – kérdezte Švejk. – Én az ilyesmiben otthon vagyok, egyszer huszonnyolc kocsmát jártam végig egy éjszaka. De azt meg kell adni, hogy sehol se ittam többet három sörnél.” Hány kocsmában hány sört iszol Te manapság egy este? A kutatások alapján megállapítható, hogy Jaroslav Hašek körülbelül 150 vendéglőbe járt Prágában rendszeresen. A nagyapád szinte mindenhol törzsvendég volt. Melyek a te legkedveltebb prágai sörözőid?

Ma már természetesen nem iszom annyi sört, mint fiatalabb koromban. De soha nem is tudtam annyit meginni, mint a nagyapám. Sokféle sörözőbe járok, és ezeket nem is mindig én választom ki. Sőt, a társaságot sem mindig. Mivel például a mellettem ülő barátom, Polgár Laci gyakran szervez összejöveteleket Prágában, és ezekre a megbeszélte találkozókra szinte soha nem érkezik egyedül, ezért ez a mindennapos tevékenység is igen érdekfeszítővé válik. Sok érdekes emberrel ismerkedtem meg így. Talán csak ahhoz igyekszem ragaszkodni, hogy lehetőleg pilzeni sört fogyasszunk.

Tényleg tízezer éven keresztül figyeled majd a vysočinai forgalmat az útkereszteződésben Dolní městónál, Lipnice közelében? Miért hívják ott a portrédat éppen XXII-es Fej-nek?

2013-ban, Jaroslav Hašek születésének 130. és halálának 90. évfordulóján Lipnice nad Sázavou közelében, egy nagyszerű műemléket sikerült állítanunk, Hlava XXII. (*Joseph Heller regényének, „A huszonkettes csapdájá”-nak cseh címe. Az angol eredeti címe: Catch 22 – A szerk.*) néven. A könyvet a kritikusok és irodalomtudósok gyakran a Švejk modern változataként emlegették. A regény folytatásának számító *Záróra* (*Closing time, csehül: Zavíráme! – A szerk.*) című könyvben a főhős, Yossarian az elődjének tartott Švejkkal beszélget, amelynek egy része a Lipnicéhez közeli műemlék hátoldalára is felkerült. Nos, mivel a szobor gránitból készült, valóban azt mondják, hogy több ezer évig is megmarad, és valóban, én voltam a modell, de ebben is teljesen ártatlan vagyok. Ez a szobrászművész, Radomír Dvořák ötlete volt, akinek a nevéhez több más, Hašekhez kapcsolódó alkotás kapcsolódik. Ilyen például a Lipnice melletti erdőshegyes vidéken levő *Bretschneiderovo ucho* (Bretschneider füle, 2005), *Ústa pravdy* (Az igazság szája, 2006), *Zlaté oči* (Aranyszem, 2007), vagy a Světlé nad Sázavouban látható Jaroslav Hašek és Jaroslav Panuška emléktábla (2008).

A Radomír Dvořák szobrász által megálmodott és kivitelezett emlékmű elején és oldalain a Zárórából idézett részen kívül ez az egy jellemző mondat szerepel a Švejkből: „Az emberi élet, überlajtnant úr, jelentem alássan, olyan komplikált, hogy ahhoz képes egy ember élete csak egy rongy.” Ez az idézet csehül, lengyelül, magyarul, németül, angolul, héberül, arabul, kínai és eszperantó nyelven is olvasható a monumentális emlékművön. (*Lásd még: Bohemia, 2013/2017. 11. p.*)

Igaz, hogy nagyapád Csehszlovákiában megvalósította a mormon hit tanait? Legalábbis annyiban, hogy egyszerre két felesége volt...?

Jaroslav Hašek, amikor az Osztrák–Magyar Monarchia katonájaként elindult a frontra, már nem élt együtt a nagymamával, Jarmila Mayerovával, mivel az ő szülei nem nézték jó szemmel, hogy a lányuk és Jaroslav Hašek között tovább tartson a kapcsolat. Hašek pedig Oroszországban megismerkedett Sura Lvovával, akit ott feleségül vett és magával hozott az újonnan alakult Csehszlovákiába, és akit mindenkinek előkelő származású orosz „dáma”-ként mutatott be, de ez inkább csak egy Hašek-féle misztifikáció volt. Jaroslav Hašek a hazatérte után azonban többször is találkozott Jarmilával és az éppen cseperedő fiával, az én édesapámmal. Mondhatjuk, hogy ebben az időben talán újra közelebb kerültek egymáshoz.

Hogy tetszett Vít Olmer cseh rendező 2013-ban forgatott, A csavargó liba címmel Jaroslav Hašek életéről szóló dokumentum filmje?

A film érdekes kísérletezés, amely részben játék-, részben pedig dokumentumfilmes módszerekkel készült. A Cseh Televízió megbízásából forgatták, és 2013-ban, Jaroslav Hašek születésének 130. évfordulójához kapcsolódva mutatták be. A címet Radko Pytlík Hašek-életrajza alapján kapta a film. És valóban, igyekeztek bemutatni Jaroslav Hašek „csavargó” életét. Talán nem mindenki tudja, de a film egyik jelenetében mi is szerepelünk, Lacival (*Polgár – A szerk.*), valamint velünk együtt Radko Pytlík irodalomtudós és Jomar Hønsi norvég barátunk is.

Szerencsére a világban mindig történik valami érdekes Jaroslav Hašek kulturális örökségének megőrzése szempontjából. Nemrégiben például szobrot állítottak híres hősenek a nevezetes híd mellett Putimban, 2017-ben pedig újabb Švejk-szobor avatására készül néhány igen szimpatikus helyi fiatal Kralupy nad Vltavou városban, Prágától északra.

2015 őszén éppen Jomar Hønsi közvetítésével vehettem részt a németországi Mainzban rendezett Hašek-megemlékezésen. Ebben a városban létezik egy „humor-múzeum”, amelynek rendezvényén Jaroslav Hašek is bekerült a „humor Oscar-díjasai” közé – egy ahhoz hasonló ceremónia keretében, mint amikor egy-egy elismert hollywoodi színész kap csillagot. De említsük meg a lengyeleket is. Lengyelországban különösen népszerű a Švejk, és Przemysł városában immár tizennyolc éve minden júliusban Švejk-fesztivált rendeznek, és hasonló rendezvények léteznek más lengyel városokban is. A magam részéről minden ilyen kezdeményezésnek örülök, mert számomra különösen fontos, hogy Jaroslav Hašek emlékét minél tovább őrizzük és ápoljuk. Ezért is örültem nagyon, amikor ide is meghívtak, és ezért is jöttem el szívesen. Köszönöm még egyszer!

*Lejegyezte és fényképezte: Polgár László
2017. március 20.*

Jaroslav Hašek, a költő

TUDÓSÍTÁS PRÁGÁBÓL

Jaroslav Hašek, a költő? – kapják fel sokan a fejüket erre a címre. A Švejk szerzője talán verseket is írt?

Ez a kérdés már akkor felmerült, amikor 2016 májusában Jaroslav Hašek unokája a kőbányai Kőrösi Csoma Sándor Művelődési Központ meghívására a Cseh Nap keretében tartott tájékoztatót a híres nagypapa életéről. Hallhattuk, hogy Richard Hašek nem túl büszke elődje költészeti munkásságára, sem az akkor néhány példányban házilag kinyomtatott kötet tartalmára.

Nos, néhány „haskológus”, elsősorban a prágai Jaroslav Šerák, a svejkmuseum.cz oldal üzemeltetője, valamint Jomar Hønsi norvég kutató Oslóból, úgy gondolta, hogy a nagyközönségnek mégiscsak meg kellene ismernie Hašek munkásságának ezt az oldalát is. Ezért hát kiadót kerestek a fáradtságos munkával különböző forrásokból összeszedetett verseknek, és így 2016 őszén meg is jelenhetett a kötet. Az, hogy Jaroslav Hašek végül is milyen verseket írt, nem a mi dolgunk ebben a tudósításban megítélni, és természetesen a könyvbemutatón sem ez volt a központi téma. Ezt majd elvégzik az irodalomtudósok a könyv megjelenése után. De azért megjegyezzük, hogy nem ez az első verseskötet Jaroslav Hašek verseiből, hiszen Ladislav Hájek-Domažickýval közös munkái már korábban napvilágot láttak *Májové vykřiky* (*Májusi felkiáltások*) címmel.

A mostani, vicces címet viselő (*Opilec s buclatýma rukama / Részeg ember pufók kezekkel*) könyv ünnepélyes bemutatójára 2016 októberében, a Memorial Matěje Kuděje rendezvény (erről a „felvonulásról” előző számunkban közöltünk beszámolót) előestéjén került sor a Károly híd kisoldali végénél levő egyik titokzatos klubhelyiségben. Az eseményen felvonult a „haskológus” világ színe-java. Ott volt Norvégiából Jomar Hønsi és Jaroslav Šerák, a kötet szerkesztői, valamint a kötet további közreműködői, a Hašek család képviselői, az olomouci „kudějistik”, valamint Kralupyból a G4 csoport, vagyis a fiatalok, akik Švejk-szobrot szerveznek és terveznek városukba. (Erről külön tudósításban számolunk be.) Magyarországot e sorok írója képviselte.

A Monarchia-korabeli kosztümökbe és katonai egyenruhákba öltözött meghívottakat a könyvbemutató hivatalos része után zenészek szórakoztatták. Az igencsak különös, dévaj hangulatú könyvbemutató a Károly híd lábánál levő sötét klubban hajnalig tartott... És lám, a Károly híd titokzatosága, hogy a sok-sok könyvbemutatót megélt tudósító pennája e ponton valahogy kiszáradt...

Ám a mai „haskológusok” igenis méltóak a nagy elődhöz, Josef Švejkhez, aki a „budějovicei anabázis” alkalmával nagyjából ötven kilométeres utat tett meg gyalog, hogy visszaérjen oda, ahonnan elindult. Ezért aztán a hajnalig tartó könyvbemutató sem térítette el egyiküket sem attól, hogy másnap becsülettel végigjárják, végig zenélik és végig mulassák a „Memorial Matěje Kuděje” menet állomásait, és teljesítsék a feltételeket. E sorok írója a Memorial első, „zászlóvivő” rajának tagjaként tehetett ezt meg.

És túlélte. A könyvbemutatót is, a felvonulást is. Kell-e ennél nagyobb dicsőség?

Richard Hašek, az unoka és Jaroslav Šerák szerkesztő Jaroslav Hašek verseskötetével

Pillanatképek a Memorial Matěje Kuděje felvonulásról Miloš Vnuk barátunkkal (fent) és Jomar Hønsival, a Hašek-verseskötet norvég szerkesztőjével (lent)

Szöveg és kép: Polgár László
2017. március 6.

Emlékmű a drogériánál

„Já jsem takto drogista Vaněk z Kralup.” / „Nevem Vaněk, drogista vagyok Kralupyból.” – olvashatjuk Jaroslav Hašek világ-hírű regényében, a Švejkben.

Néhány lelkes fiatal a Prágától – mintegy 30 kilométerre – északra elhelyezkedő kisvárosban, Kralupy nad Vltavouban pár éve gondolt egy nagyot és álmodott egy merészet. Az álomból mára már lassacskán valóság lesz. S mit álmodtak ezek a fiatalok?

Nos, Kralupyról viszonylag keveset írnak az útikönyvek és a műemlékvédelmi szakkönyvek, mert manapság nem túl sok itt a látnivaló. Pedig a várost már a XIII. században említik írásos források. Csakhogy a Moldva két partján elhelyezkedő üzemeknek (mezőgazdasági gépgyár, olajfinomító stb.) „köszönhetően” 1945 márciusában a szövetséges országok légereje szinte földig bombázta. A környékbeli lakosok ekkor azt gondolták, hogy Kralupy „megszűnt létezni”. A helyiek azonban már akkor is bizonyoságot tettek lelkierejükről és tettvágyukról. Újjáépítették a várost. Ezért azonban – megannyi más cseh városkával ellentétben – manapság alig található turisztikai szempontból érdekes, több száz éves látnivaló itt. De 2017-től ez egészen biztosan megváltozik!

A kralupy-i fiatalok egy csoportja ugyanis jól tudja, hogy a bombázásokat a templomon kívül talán csak egyetlen házacska élte túl sértetlenül, ez pedig a drogéria épülete. A drogériáé, amely ma Csehország legrégebb óta működő ilyen üzlete, s amelyről Hašek is megemlékezett a Švejkben. Kitalálták hát, hogy erre alapozva „mítoszt teremtenek”, történelmet adnak városuknak. Néhány éve gyűjteni kezdtek egy Švejk-émlékműre, és évek alatt össze is jött a kellő mennyiségű pénz, így 2016-ban az általuk választott szobrász elkezdhetette a Švejk-szobor megalkotását (Karel Zeman tervei alapján Albert Králiček szobrász a kivitelező). A „derék katona” a tervek szerint életnagyságban egy padon fog ülni, úgy, hogy éppen rálásson a drogéria ma is álló egyszintes épületére.

Az ünnepélyes szoboravatásra és a hozzá kapcsolódó rendezvényekre 2017. május 19–20-án kerül sor.

Kralupy új nevezetessége a Švejk-szobor (internet)

Az eseményhez kapcsolódva „Čtème Švejka” („Olvassuk Švejket”) elnevezésű akciót is indítottak, amelynek keretében különböző személyek – a világ minden tájáról – olvasnak fel egy-egy meghatározott oldalt a Švejkben. (E sorok írója 2017 februárjában már teljesítette ezt a feladatot.) Magát a szobrot pedig május 20-án, délután 14 órakor avatják fel Kralupyban.

Reméljük, néhányan ott leszünk, hogy ezzel személyesen is részesévé váljunk Kralupy nad Vltavou legújabb kori történelmének. Pont úgy, ahogy ezek a kitűnő fiatalok elképzelték.

Szöveg és képek: Polgár László, 2017. február

Receptek

Vendégváró gyorsvacsorák / Rychlá jídla k večeri: Lángosok / Podplamenice

Burgonyás lángos / Bramborák

1 kg burgonya, 4–5 evőkanál zsemlemorzsa, 3 nagyobb fej fokhagyma, 1–2 teáskanál majoránna, egy teáskanál só, 2 tojás, étolaj a sütéshez

Az 1 kg hámozott, nyers burgonyát citromreszelőn megreszeljük, hozzáadjuk a zsemlemorzsát, az apróra eldörzsölt fokhagymát, a tojást. Megsózzuk, rászórjuk a majoránnát, és jól összekeverjük. Egy lábosban kb. 1–2 ujjnyi étolajat felforrósítunk, és evőkanállal adagolva tenyérnyi nagyságúra ellaposítjuk a burgonyás lángos tésztáját. Egyszerre kb. 2–3 darabot süssünk, az első oldalát fedő alatt, majd ha rózsaszín, fordítsuk meg, de a fedőt már ne rakjuk rá. Melegen és hidegen is tálalhatjuk. (Prágában az utcán is árulják darabonként.)

Burgonyás lángos kicsit másképp / Bramborák trochu jinak

1 kg burgonya, 4–5 evőkanál zsemlemorzsa, 3 nagy fej fokhagyma, 1–2 teáskanál majoránna, só, 2 tojás, olaj a sütéshez

A nyers burgonyát a sajtreszelőn lereszeljük, hozzáadjuk a zsemlemorzsát, az apróra vágott fokhagymát, tojást, megsózzuk, rászórjuk a majoránnát, és jól összekeverjük. Egy lábosban 1–2 ujjnyi olajt felforrósítunk, a lángos tésztájából evőkanállal tenyérnyi nagyságú ellapított adagokat teszünk bele, és mindkét oldalát rózsaszínűre sütjük. Az első oldalát fedő alatt sütjük, a másik oldalát nem! Melegen, hidegen is fogyasztható. Én nagyon szeretem, ha egy kis tejföl és reszelt sajt van még a tetején. Sertéscombbal töltött burgonyás lángoshoz a tésztát így kell elkészíteni.

Krumplis lángos savanyú káposztával / Bramboráky se zelím

1 kg burgonya, 15 dkg savanyú káposzta, 10 dkg finomliszt, 1 dl tej, 2 db tojás, 5 gerezd fokhagyma, olaj a sütéshez, majoránna, őrölt bors, őrölt kömény, só

A nyers meghámozott burgonyát lereszeljük, levét kicsavarjuk és leöntjük. Hozzáadjuk a forró tejet, a kinyomkodott, kisebb darabokra összevágott káposztát, tojást, összenyomott fokhagymát, majoránnát, köményt, és sózzuk, borsozzuk. Belekeverjük a lisztet, és jól összedolgozzuk. Forró olajon kisütjük mindkét oldalát és tálaljuk. Ízlés szerint tehetünk rá reszelt sajtot vagy tejfölt, vagy akár mindkettőt.

Tarkedli (édes lángos) / Lívance

20 dkg finomliszt, 10 dkg rétesliszt, 2 nagykanál cukor, 1/2 l tej, élesztő, só, 3 dkg olvasztott margarin, 2 tojássárgája, lekvár, krémtúró a tetejére

Az élesztőt szétmorzsoljuk egy bögrében (kb. 4 dkg), majd megszórkodunk egy kevés cukorral és liszttel. Kevés langyos tejet öntünk rá, és kelni hagyjuk. Egy nagyobb tálba 20 dkg finomlisztet, 10 dkg réteslisztet, sőt és két nagykanál cukrot teszünk. A fél liter tejet meglangyosítjuk, belekeverjük a két tojássárgáját, és hozzáöntjük a liszthez az olvasztott margarint, majd végül a megkelt élesztőt. Olajon vagy vajon kisütjük (a legjobb tarkedli sütőben, vagy nagykanálnyi adagokban kis tenyérnyi nagyságúra szétlapítva) mindkét oldalán rózsaszínűre. A kisült lángost először fekete áfonya-, szilva- vagy meggyelkvárral megkenjük, majd krémtúrót teszünk a tetejére! *Jó étvágyat!*

Forrás: Cseh ételek. A Vnuk család konyhája (Ganésza, Budapest, 2015, 61–63. p.)

Húsz év Bohumil Hrabal nélkül

KÖRKÉP A MEGEMLÉKEZÉSEKRŐL

Csakugyan húsz hosszú év telt már el Hrabal nélkül? És tényleg, hogy repül az idő! Húsz éve, 1997 február elején történt, hogy Bohumil Hrabal kiesett a Bulovka kórház ablakán és szörnyet halt.

A szomorú évfordulóhoz kapcsolódva számtalan rendezvényen emlékeztek meg a ma is népszerű íróról Csehországban: Prágától Kerskón és Hradítkón át Nymburk városáig. És a megemlékezések sora még nem is ért véget e sorok írásakor. 2017 februárjának legelején volt szerencsém több „In memoriam” programon is részt venni.

Hrabal egyik kedvenc sörözőjének, az Arany Tigrisnek a közelében található **Řetězová irodalmi kávéházban** irodalmárok és színészek tartottak előadást „**Jsmě tady na dovolený vod hrobaře**” / „**A sírásótól kapott szabadságon vagyunk itt**” címmel Hrabal kevésbé ismert irodalmi igényű „szövegei” alapján. A *Tomáš Mazal* barátunk és kollégái által összeállított előadásban például ezek a témák kerültek sorra: Amikor Hrabal Amerikában járt; H(rabal) + H(avel) Élet mindenhol van; Hrabal az ötödik emeleten stb.

A **libeňi Grabová villában** a helyi önkormányzat és a Nemzeti Írásbeliség Múzeuma (Památník národního písemnictví) közös rendezésű kiállításon számtalan tabló segítségével mutatta be Bohumil Hrabal életét és munkásságát. A „**Kdo jsem**” / „**Ki vagyok**” címet viselő kiállítás részletes képet festett az író mindennapjairól, családjáról (szüleiéről, *Pepin* bácsikájáról, *Pipsiről*, a feleségéről), szellemi és művészeti elődjéről (*Hašekről* és *Kafkáról*), valamint barátairól (*Vladimír Boudník* festőről és *Egon Bondy* költő-filozófusról).

Az író halálának napján *Josef Zelenka*, nymburki polgármester részvételével **koszorúzás zajlott Hradítkóban, Hrabal sírjánál**. A polgármesteren kívül eljött a nymburki Hrabal-múzeum igazgatója; valamint *Bronislav Kuba* és

felesége, a kerskói Erdei galéria (Lesní ateliér) tulajdonosai; *Eva Tomková* asszony Prágából, aki a „Svět Hrabal” facebook csoport üzemeltetője, és még néhányan mások.

Magyarországról *Orvos Miklós*, a budapesti Hrabal Söröző és a vidéki Hrabal-étermek tulajdonosa volt ott, és jómagam. Orvos Miki monumentális söröskorsót formázó koszorút hozott magával a söröző és a Hrabal Asztaltársaság nevében. A koszorún a korsót fehér, a sört sárga virágok hada adta ki. A csehek körében osztatlan sikert aratott az ötlet is, a kivitelezés is.

A Bohumillal örök időkre című karikatúra-kiállítás meghívója (Lásd még: 2. és 66–67. oldal!)

A koszorúzás után a **kerskói Lesní ateliérbe** vezetett utunk, ahol a **Český rozhlas** (Cseh rádió) **élő adásában beszélgettünk Hrabalról** és az ő emlékééről *Zdeněk Eliáš* (Hrabal kerskói szomszédja és örököse), *Pavel Mišík* (Hrabal utolsó idejében az író barátja és gondozója), *Richard Hašek* (aki e sorok írójának meghívására érkezett az eseményre) és a *Kuba* házaspár társaságában. Az adás végeztével Eliáš úr megmutatta Hrabal kerskói házát, és bemehettünk az udvarra is, a híres fa alá, amely alatt az író számtalan szép szövege született.

A **libeňi U čerta sörözőben** történetesen éppen ezen az estén zajlott *Oliver Malina-Morgenstern* rendező Hrabal életét feldolgozó, Budapesten is bemutatott „**Takže se stalo, že?**” / „**Így történt, ugye?**” című **dokumentum-filmjének vetítése**, és az azt követő beszélgetés Hrabal műveinek helyi olvasóival. Csak annyit mondhatunk, hogy ezt az estét sohasem felejthetjük.

A jobboldali képen: Koszorúzás Hrabalék sírjánál (jobbszélen: Polgár László, Orvos Miklós, Richard Hašek), a baloldali képen: Oliver Malina-Morgenstern és Richard Hašek a libeňi U čerta sörözőben

A Hrabal-felolvasó est szereplői az Óbudai Társaskörben: Szalay Kriszta, Cserna Antal, Gémes Anton, Lux Ádám

A felsorolt eseményekkel egy időben **Nymburkban** kiállítás nyílt Hrabal különféle nyelveken megjelent könyveiből, **Prágában** pedig a Hrabalt ábrázoló plakátokból, karikatúrákból. *(Lásd: 2. és 67. oldal!)*

Mindközben **Budapest**en az **Óbudai Társaskörben** a PÁB színház tartott „In memoriam Bohumil Hrabal” címmel felolvasóestet a Táncórak idősebbeknek és haladóknak című könyv szövegének és a magyarul „Sej, haj Rozi” néven ismert cseh dal különböző nyelvi variációinak felhasználásával.

*Szöveg és kép: Polgár László
2017. március 10.*

Száguldunk a Postržizinský expresszel

Riporterünk 2016 májusában a Postržizinský expresszel utazott Nymburkból Mladá Boleslavig.

„A száguldó riporterség” talán legélvezetesebb pillanatait élhette át e sorok írója, amikor a nymburki sörgyárban felpakolt, majd onnan kigördülő, és végül hivatalosan a vasútállomásra az induló Postržizinský expressz vonatra felszállhatott. Már az indulásnál látszott, hogy ez az a nap, amikor az utazásban részt vevő minden férfi kisgyerekké, vasútmodellezővé vagy gyerekvasutatossá válhat, és amikor minden nő igazi utazó dámának képzelheti magát.

Magát a szerelvényt gondosan és praktikusán állították össze. Volt itt „első osztályú”, azaz párnázott kupékkal felszerelt vagonrész, volt fapados szakasz, volt a személyvagon peronján felállított komplett sörcsap két féle nymburki sörrrel, voltak tehervagonok: az egyikben a zenekar utazott, a másikban a konyha.

A vonat útvonala Nymburktól Mladá Boleslavig tartott, s természetesen minden állomáson és megállóhelyen megállt. Ilyenkor kitértek a tehervagonok oldalsó ajtajai, szólt a vidám békebeli zene, és egyszerű, de finom ételeket, italokat lehetett kóstolgatni. A nagyjából 30 km-es utat és a lényegesen gyorsított visszautat mintegy 7 óra alatt tette meg a szerelvény. De ez a hét óra a tömény jókedv és az önfelelt öröm időszaka volt.

A nymburki sörgyár igazgatósága által kitalált, már jó néhány éve működő rendezvény kedves tavaszi-nyáreleji programjává vált a környékbeli családoknak, de persze más-honnan (főleg Prágából) is voltak utasok. És Orvos Miklóssal, a Hrabal Söröző tulajdonosával mi ketten Budapestről.

A vidámság pőfekkelő vonatán egyfolytában folyt a sör, és szüntelen szólt a zene...

Az expressz-büfében Orvos Miki kóstolgat

A Postržizinský expresszen: vonattábla és egy sarok, ahol a kalauz kisasszonyka rémüldözik: „No de Švejk, ne olyan hevesen!”

Az állomáson a vonatból víg zene szól

BOHUMIL HRABAL ÉS VÁCLAV HAVEL: ELMARADT ÉS MEGVALÓSULT TALÁLKOZÁSOK

Írónk, Bohumil Hrabal 1914. március 28-án született a morvaországi Brünnben (Brnóban), tehát az Osztrák–Magyar Monarchia állampolgáraként jött világra, a birodalmat azonban hamarosan szétzúzta a világháború. Ausztria–Magyarország azonban az akkori Közép-Európa jelképeként napjainkban is tovább él. Léghörét mindig a sokszínűség alakította ki, s nemcsak a nyelvek, emberek és gondolatok keveredtek itt egymással, hanem a nemzeti kultúrák és a vallások is. Ebben a térségben a szellemi tényezők meghatározóbbak voltak a földrajzi viszonyoknál. Egyúttal a XX. század drámai eseményeinek sodrába került közép-európai ember jellegzetes sorsát is tükrözi.

Prága – a hajdani cseh királyság fővárosa, a Monarchia felbomlása után pedig a Csehszlovák Köztársaság fővárosa, hogy aztán, Csehszlovákia szétválását követően a Cseh Köztársaság fővárosa legyen – régtől fogva titokzatos, mágikus városként van jelen: a mi Közép-Európánk szíve. A hely szellemének csodálatra méltó hagyatékát a város mindmáig őrzi. Prága olyan város volt és maradt, amely szünet nélkül formálja a lakosait és bábokként mozgatja őket: gyakran helyezi át az embereket az egyik színtérről a másikra, s kényszeríti őket egyik abszurd szerepből a másikba.

Itt, a félelmeiktől, nyugtalanságtól és szorongástól áthatott légkörben bukkant fel a huszadik század elején két lángelme: Franz Kafka és Jaroslav Hašek. Írói életművük a közép-európai lét két kiélezett ellenpólusát, a moralizmus és az anekdota örök konfliktusát jeleníti meg. E két író szellemi hagyatékát, sajtóságos iróniáját és melankolikusan groteszk ábrázolásmódját Bohumil Hrabal is egész életében magáénak vallotta. Őt is Kafka és Hašek belső nyugtalansága hatotta át, amelyről többek között ezt vallotta: „Számomra az írás védekezés az öngyilkosság ellen: mintha az írással önmagam elől és önmagamtól menekülnék.”

Térjünk azonban vissza az időben. Két alak halad át Prágán: valójában vezetik őket. Az egyiket két, hosszú kabátot viselő úr vezeti a Károly hídon át Strahov felé, éjszaka, holdfényben: Josef K.-n hajtják majd végre az ítéletet. Délután, szintén a Károly hídon át, de ellenkező irányba Josef Švejk-et vezeti el két katona.

A huszadik század elejének Prágájában nem került sor a hivatalnokként dolgozó jogi doktor, Franz Kafka és a szerkesztőként, íróként tevékenykedő Jaroslav Hašek találkozására: csak elmentek egymás mellett, véletlenül. Ennek oka egyszerű: miközben Franz Kafka és irodalmi társasága főleg a prágai kávéházak közegében mozgott, Jaroslav Hašek és cimborái a nép körében kedvelt söntéseken és kocsmákon viharzottak át. Miközben a félszeg Franz Kafka kávéscsészéje felett üldögélt a Café Louvre-ban, és az első emelet magasságából a Ferdinánd (ma: Národní, azaz Nemzeti) sugárutat kémlelte, a sarok mögötti, U Brejšků nevű földszinti kocsmában a harsány Jaroslav Hašek újabb sört rendelt. Fölöttébb valószínű, hogy valahol egyugyanazon pillanatban ők ketten a szó szoros értelmében egymás felett ültek.

Ugyanebben a században, mégpedig az ötvenes évek első felében és szintűgy Prágában egy jogi doktori címmel rendel-

kező férfi vándorolt az egyik zajos földszinti kocsmából a másikba: ebben az időben munkás volt egy hulladékpapírt gyűjtő telephelyen, később pedig híres író lett belőle: ő volt Bohumil Hrabal. És az utolsóként megmaradt, az 1948. évi kommunista fordulat után is még nyitvatartó, valahol a kocsmák felett vagy tőlük távolabb üzemelő kávéházakat barátainak csapatával együtt egy fiatalember járta végig: nemsokára díszletmunkás lesz belőle, aztán drámaíró, disszidens,¹ és ő a jövőbeni köztársasági elnök: az 1936-os születésű Václav Havelről van szó. A sors rendeléséből és életük fordulatait követve Prágában mindketten többször is elkerülték egymást – néha azonban találkoztak.

Való igaz, Prága mindenki és mindenek különös metszéspontja, egymás elkerülésének vagy a röpke találkozásoknak a motívuma ehhez a városhoz is hozzátartozik. Ebből sajtóságos irónia is fakad. Valaha például Franz Kafkának a prágai Várban, az Arany utcácskában volt egy csendes dolgozószobája. Nem messze innen – igaz, sok évvel később – ugyanebben a várban Václav Havel is kapott egy dolgozószobát; az övé azonban Kafkától eltérően zajos volt.

Az 1954-es évben a papírgyűjtő telephelyeül szolgáló ház pincéjében egy munkás, egyúttal a jogtudományok doktora, Bohumil Hrabal préseli a bálázott hulladékpapírt és a makulaturát. A kommunista rendszer által elvetett Franz Kafka könyveit éppúgy lepréseli, mint Jaroslav Hašek régi, szakadozott köteteit. A sors iróniája, hogy 1968 után magának Hrabalnak az „ideológiailag helytelen” könyvei is ugyanennek a papírgyűjtőnek a présében végzik, Václav Havel szindarabjaival együtt. „*A történelem szellemének olykor van humorérzéke,*” kommentálja az új helyzetet Hrabal.

Jiří Kolář, a költő és a képzőművész *Az élet mindenütt ott van (Život je všude)* címmel 1957-ben egy szamizdatként megjelent gyűjteményes kötetet állított össze, melyben Bohumil Hrabal – negyvenhárom éves s még egyetlen könyvét sem adták ki – négy elbeszéléssel volt jelen. A kötetet a *Bohumil Hrabal prózája felett (Nad prózami Bohumila Hrabala)* című esszé zárja. Szerzője a húsz éves Václav Havel, aki Hrabal elbeszéléseinek gondolati tartalma felett töpreng el. Esmefuttatását éleslátásról tanúskodó megállapítással zárta: „Attól tartok, hogy sokáig még Hrabal se kerül a hivatalos (...) cseh prózában arra a helyre, amely megilleti.” Az eltitkolt és igen szerény könyvbemutatót a Slavia kávéházban bonyolították le: Jiří Kolář akkoriban ott tartotta „hivatali óráit”. Az idő iróniája nyilvánult meg abban, hogy Hrabalt és Havelt 1990-ben a szóban forgó gyűjteményes kötet tizenkilenc példányra korlátozódó hasonmás kiadása hozta újra össze. Mindketten meglepődtek, mert arról a néhány 1957-es példányról már rég elfeledkeztek.

1959-ben Hrabal búcsút mondott a bálázó munkakörének és a papírhulladék-gyűjtőnek (ahol egyébként a fiatal Václav Havel is többször felkereste), és színpadi technikusként állt munkába a Prága Libeň nevű negyedében, tehát ezúttal is a város periferiáján található S. K. Neumann Színház (Divadlo S. K. Neumana). 1961-ben azonban itt is felmondott, egy évvel később pedig végre „szabadfoglalkozású íróvá” vált.

Hrabal első könyve 1959-ben már nyomdakész állapotban volt, de a novelláskötet kiadását rögzítő szerződést akkor felmondták. Hrabal igazi első kötete, a *Gyöngyöcskék a mélyben* (*Perlička na dně*) című, elbeszéléseket tartalmazó könyv csak 1963-ban látott napvilágot. A debütáló szerző negyvenkilenc éves volt. A következő hat évben minden kiadó szélesre tárta az ajtóit Hrabal előtt, s ő az egyik könyvet a másik után jelentette meg, a nagy példányszámban kiadott kötetek pedig el is fogytak. A Varsói Szerződés csapatainak Csehszlovákia elleni 1968-as invázióját és az új, szovjetbarát rezsim „normalizációs” irányvonalának kibontakozása után számos más szerzőhöz hasonlóan Hrabalt is törölték az írószövetség tagjainak névsorából. A következő hat évre az összes kiadó ajtóit bezárulnak az író előtt.

Václav Havel 1960-ban színpadi technikusként állt munkába a Színház a Korlátan (*Divadlo Na zábradlí*) nevű intézményben – amikor még Bohumil Hrabal is színpadi technikusként, azaz díszletmunkásként dolgozott. A Színház a Korlátan társalapítója (aki a kezdettől, 1958-tól fogva sok éven át igazgatója is volt), Vladimír Vodička 1992-ben nagyokat nevetve mesélte el az Arany Tigris sörözőben – ahol Hraballal is rendszeresen összejártak –, hogy nemrég náluk, a színházban találkozott Václav Havellel. „*Ide hallgasson, doktor*”, mondta állítólag Havel Vodičkáknak, „*amikor maga felvett egem mint a Színház a Korlátan díszletmunkását, nem sejtette, hogy egyszer majd megszüntetem a Varsói Szerződést!*”²

Közép-Európa történetének újabb abszurd anekdotája?

*

A hivatalok és a pártfunkcionáriusok miatt előállt bonyodalmak és akadályok sokaságának leküzdése után Bohumil Hrabal meghívásoknak eleget téve 1989 márciusában előadássorozaton vett részt az Egyesült Államok egyetemén. Václav Havel, a disszidens ebben az időben börtönben ült, s emiatt előadássorozata folyamán Hrabal logikus módon gyakran hallott effajta kérdéseket: „*Mit szól Václav Havelhez? És miért van megint börtönben?*” „*Én pedig azt válaszoltam*”, mesélte később Hrabal, „*hogy Havel felelevenített két mítoszt. Egyfelől aki ellopta az istenektől a tüzet, és szó sincs róla, hogy sas marcangolná a máját: az ellopott tűz miatt Havel börtönben ül. A másik mítosz Szókratészé, akit amiatt ítélték halálra, hogy sértegette az isteneket és megrontotta az ifjúságot, s bár száműzetésbe mehetett volna, inkább kiitta a bűrrökpoharat – Václav Havel pedig ahelyett, hogy az Egyesült Államokba távozna, börtönben ül odahaza, s azon töpreng, mit mond majd a disszidenseknek, ha visszatér a szittról.*”

Az 1989 novemberében lezajlott események után, a következő év elején, immár a szabadság korában Bohumil Hrabal

ezt írta: „*A Bársonyos Forradalom eseményeinek megértése, tekintettel arra, hogy mi volt itt korábban, kézen jár! (...) Azt hiszem, az érdem magáé Václav Havel elnöke, az ő stílusáé és lelkületé. Összetörte a pallót, amelyen az ancien régimé³ lépdelt, ellentétes irányultságot szabott meg a politikának, s a politikában, amely valaha csak a lehetséges tere volt, a lehetetlennek is teret adott. Szóval művészetet vitt ... a rebus politicis-ba⁴... S ő, Havel ez ideig képes erre, ő tehát annak a kornak az alkotója, amelyikben élünk. (...) S ahogy korábban mondtam, Havel a maga tipikus cseh humorával és költői invenciójával tudatosította (a világgal), hogy Prága ismét Európa szíve.*”⁵

1992 decemberében, abban az időben, amikor Václav Havel már nem volt Csehszlovákia elnöke, de még nem választották meg cseh elnökké, egyik prágai sétája során megállt az Arany Tigris sörözőben, hogy üdvözlje Bohumil Hrabalt, aki rendszeresen itt üldögélt. Hrabal az asztalához invitálta Havelt, és sört rendelt neki. Kis idő múlva Hrabal előhúzza a batyujából az épp akkor megjelent könyvét, és átnyújtotta Havelnek. Havel tisztelettel megköszönte, majd felbátorodva ajánlást, autogramot kért a szerzőtől. Az utóbbi időben Hrabal nem szívesen teljesítette az effajta kéréseket, nehezen mozgatta a kezét. Havel előhúzott egy nagy töltőtollat zakója zsebéből, s odaadta Hrabalnak. Hrabal hozzálátott, hogy megírja az ajánlást, de a toll vagy nem volt megtöltve, vagy beleszáradt a tinta. Hrabal bosszús lett és félre akarta dobni. „*Ne tegye!*” kiáltott fel esengő hangon Havel. „*Ezt a tollat George Bushtól kaptam ajándékba. 1991-ben ezzel írta alá Moszkvában Gorbacsovval a START 1 szerződést.*”⁶ „*Menj a francba, Vašík,*⁷ *a tolladdal és Gorbacsovval is!*” mormolta Hrabal, végül azonban egy közönséges golyóstollal mégis befejezte az ajánlást. A könyvbe akkor ezt írta: „*Vašíknek, az elnök emeritusnak barátsággal Bohumil Hrabal. Prága, Arany Tigris, 1992.*”

Egy további a prágai ironia abszurd anekdotái közül?

*

1994 januárjában Prágába érkezett az amerikai elnök, Bill Clinton, s a posztkommunista országok számára kidolgozott, Békepartnerség⁸ elnevezésű programot hozta a tarsolyában. A tárgyalások Prágában zajlottak. A két elnök az informális óvárosi séta keretében a híres kocsmába, az Arany Tigrisbe is benézett. Václav Havel erre a találkozóra Bohumil Hrabalt is meghívta. Hrabal a következőket írta erről: „*Clinton elnök úr Havel elnöktől kísérve a söntéssel szemben ült le az Arany Tigrisben (...) s amikor eljött az idő, Václav Havel elnök jelezte, hogy üljek az asztalukhoz. (...) S leültem Václav Havel elnök mellé, és az ő keze fölött beszéltem Clinton elnökhöz. Elnök urak, Václav és Bill, önök olyan városban vannak, melyről egy német író,⁹ Franz Kafka kortársa azt írta, hogy Prága az eltört infarktusok és a kedvesen törleszkedő varrólányok városa... S hozzátettem... Clinton elnök úr! Ön, az ön arca Gary Cooperre emlékeztet engem a Délidő című filmből, melynek hőse átvág a városon; a derék emberre, aki átvág a lövészek között, hogy megvédje a rendet, a jogot és a polgárok becsületét. Azt hiszem, ön nemcsak Brüsszelbe, de Prágába is időben és délidőben repült át, s ugyanezzel az Apollón mosollyal és küldetéssel repül majd tovább, egészen Moszkváig. (...) Nagyjából ezt mondtam Clinton elnök úrnak, aki kezet nyújtott és megajándékozott a barátság fiús mosolyával.*”¹⁰

1994 március 28-án Václav Havel személyes hangvételi levéllel fordult a nyolcvan éves Bohumil Hrabalhoz: „*Kedves Hrabal úr, nagy átlényegítő. Emlékszem, hogy valamikor régen*

meglátogattam Önt a Na hrázi utcában,¹¹ s hogy eljárógattam Önhöz a hulladékgyűjtőbe. Ön már talán nem emlékszik erre (kevésbé ismert voltam, mint ma). Röviden szólva: Ön és az írásművészete életem egy darabja, s az Ön tiszteletre méltó kora arra emlékeztet, hogy repül az idő. Václav Havel.”

Egyik kései szövegében Hrabal így vallott: „Amikor írni kezdtem, csak azért tettem, hogy megtanuljak írni. Most azonban már testemmel s lelkemmel is tudom, amire Lao-ce tanított: hogy a nemtudás tudása a legnagyobb. Most eljutottam az üresség csúcsára – s ezáltal a lényeghez is.”¹²

Valamikor 1996 decembere körül Václav Havel elnök kórházlakó volt egy tüdőműtét miatt; ugyanebben az időben egy másik kórház ortopédiai osztályán Bohumil Hrabalt is felvették a fekvőbetegek közé. Hrabal azt mondta a kezelőorvosának, hogy ha a legrosszabbtól kellene tartani (s Havel esetében akkoriban ez volt a helyzet!), ő felajánlja Vašíknak az ágya melletti üres ágyat, s az elnök vele együtt fekdudhet a szobában: minek vesződne az orvosokkal Prága másik végén?

Erre nem került sor, ők ketten már nem találkoztak. Egy hajszálon múlt, de Havel megmenekült a haláltól és otthon kezelték tovább. Bohumil Hrabal a kórházból már nem tért vissza: nyolcvanhárom éves korában, 1997. február 3-án halt meg, miután kivetette magát az ablakból. Václav Havel 2011. december 18-án hunyt el.

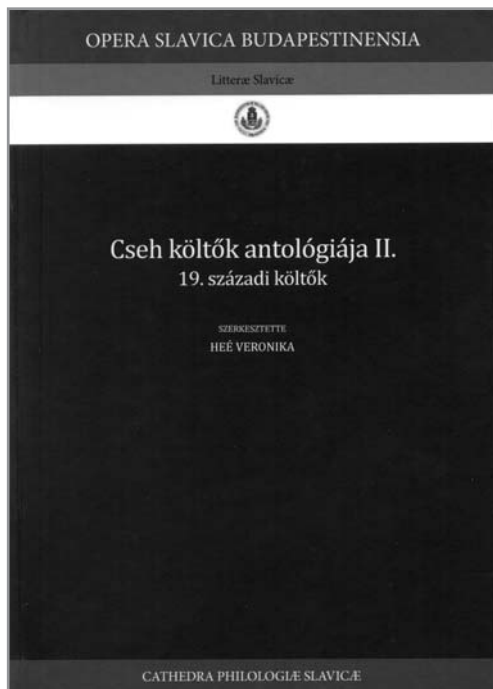
Akkor elkerülték egymást, s elkerülték a halálban is: az író és a drámaíró abszurd történetében így alakultak a dolgok.

Prágában, ebben a változatlanul figyelemre méltó és titkokkal teli közép-európai városban.

G. Kovács László fordítása

Jegyzetek:

- 1 A szocialista Csehszlovákiában disszidenseknek nevezték a rendszerrel nyíltan szembe forduló, a belső száműzést, a peremlélet önként s persze kényszerűségből is vállaló ellenzékieket. – *A fordító jegyzete.*
- 2 A Varsói Szerződés a keleti tömb országainak 1955 és 1991 között fennálló, a Szovjetunió által irányított katonai szövetségét jelentette. A szerződés érvénytelenítésére irányuló, Václav Havel köztársasági elnök által aláírt csehszlovák javaslatot az összes tagállam elfogadta. – *A szerző jegyzete.*
- 3 Régi rend(szer), rezsim (franciául); eleinte az 1789. évi francia forradalom előtti királysággal kapcsolatban használták, utóbb széles értelmet nyert. – *A fordító jegyzete.*
- 4 Politikai dolgokba (latin). – *A fordító jegyzete.*
- 5 Bohumil Hrabal: *Szabadság, de mihez képest? Minek? (Svoboda od čeho? K čemu?)* – *A szerző jegyzete.*
- 6 A stratégiai atomfegyverek számának csökkentését célzó egyezmény. – *A szerző jegyzete.*
- 7 A Václav (Vencel) beceneve. – *A fordító jegyzete.*
- 8 A Béképartnerség (Partnership for Peace) a NATO és a volt szovjet tömb országai közötti együttműködést szolgálta, s több ország, köztük a Visegrádi Négyek számára is megteremtette annak lehetőségét, hogy később csatlakozzanak az Észak-atlanti Szövetséghez. – *A szerző jegyzete.*
- 9 Victor Hadwiger (1887–1911), prágai születésű német költő és prózaíró, az expresszionizmus előfutárai között tartják számon. – *A szerző jegyzete.*
- 10 Bohumil Hrabal: *Mosolygó Apolló. (Usměvavý Apollón. A v pravé poledne.)* – *A szerző jegyzete.*
- 11 Az utca neve szó szerint: A gáton; Bohumil Hrabal 1950 és 1973 között lakott itt. A Prága Libeň nevű negyedében található utca az „Örökkévalóság gátja” néven került be a hrabali mitológiába. – *A fordító jegyzete.*
- 12 Bohumil Hrabal: *Miért írok? (Proč píšu?)* – *A szerző jegyzete.*

Új könyv:

Cseh költők antológiája II.

19. századi költők

Szerkesztette: Heé Veronika

Kiadta: ELTE BTK Szláv Filológiai Tanszék–Magyarországi Eszperantó Szövetség, Budapest, 2016

Fordította: Balázs Andrea, Garai Gábor, J. Hahn Zsuzsanna, Heé Veronika, Efraim Israel, Kardos Pál, Kormos István, Kosztolányi Dezső, Szabó Lőrinc, Tandori Dezső, Viola József, Vörös István

Cseh költők antológiája II. az ELTE Szláv Tanszékének kiadásában megjelent antológia-sorozat második cseh darabja. Az első kötet 2010-ben a cseh szimbolista és avantgárd költészetet mutatta be. A mostani kötet egyedülállóan bő, mintegy 700 oldalas válogatásban igyekszik árnyalt képet adni a nálunk alig ismert 19. századi cseh költészet egészéről. A kötet 47 szerzőtől több mint kétszáz verset mutat be az eredeti szöveggel együtt. A versek többsége most jelent meg magyarul először. Az utószó mellett, mely rövid áttekintést ad a korszak költészetének sajátosságairól, a fordítók tanulmányaiban a fordítás lehetőségei és nehézségei is hangot kapnak. Az egyes szerzők rövid ismertetése egészíti ki a kötetet.

Könyvbemutató: 2017. április 21., XXIV. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál, B1 stand

A prágai Magyar Intézet programjaiból

2016. április–2017. március

A prágai Magyar Intézet élén 2016-ban lejárt Kiss Szemán Róbert igazgató egy évvel meghosszabbított megbízása, és az őszi évad óta Kelemen Gertrúd áll az intézmény élén. Gratulálunk és sok sikert kívánunk! – Bohemia Baráti Kör.

2016

2016. május 12–15. – Svět knihy – a Prágai Nemzetközi Könyvfesztiválon *Spiró György*: Feleségverseny című könyvének bemutatója is szerepelt a programban a szerző és a cseh fordító: *Svoboda Róbert* barátunk részvételével.

Helyszín: Vystaviště Holešovice, Prága

2016. május 24. – *Dobozy Borbála* csembalóművész barátunk és a *Jaroslav Šonkský* cseh–svéd barátunk vezette Martinů Strings kamarazenekar hangversenye *J. A. Benda* zeneszerző tiszteletére. A közös koncertet támogatta a prágai Magyar Intézet és A Művész Élete cseh Alapítvány. *Dobozy Borbála*: *J. A. Benda* és csembalószonátái című, magyarul és csehül kiadott könyvének bemutatója 2016. február 24-én a prágai Magyar Intézetben volt.

Helyszín: a Dominikánusok refektórium, Jilská 7a, Praha 1

(Lásd még: 9. oldal! és a könyvbemutatóról: Bohemia, 2015/2016. sz. 11. és 41. p.)

2016. június 4. – HIT ÉS HŰSÉG – Történelmi visszapillantás 1889–1989. *Csáky Pál* politikus, író színművének prágai ősbemutatója.

Helyszín: a MI nagyterme

2016. október 8. – Hit és látás – *Kovács Endre* fotóművész kiállítása a Prágai Magyar Kulturális Napok keretében, a CSMMSZ szervezésében, november 26-ig. Megnyitotta *Luzsicza Lajos Árpád* festőművész.

Helyszín: MI, Pincegaléria

2016. október 10–12. – Közép-Európa kortárs filmfesztivál 2015/2016. év filmjeiből.

Helyszín: a MI nagyterme

2016. október 19. – Reflexiók 1956 és 1968 eseményeire a magyar és cseh

irodalomban. A szövegeket válogatta *Simona Kolmanová*, *Kiss Szemán Róbert*. A magyar szövegeket csehre fordította *Svoboda Róbert*. Előadta *Jan Kačer*, *Petra Lustigová*, *Jan Potměšil*.

Helyszín: a MI nagyterme

2016. október 24. – Ünnepi koncert az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulóján, a nagykövetség és a budapesti MŰPA szervezésében, a Muzsikás Együttes közreműködésével. (Előző este, október 23-án *Dominik Duka* érsek emlékezé szentmisét celebrált a vyšehradi bazilikában.)

Helyszín: Obecní Dům, Smetana terem

2016. november 14. – Magyar–cseh költészeti est a Den poezie (Költészet napja) 2016 nemzetközi irodalmi fesztivál keretében, *Deres Kornélia*, *Pollágh Péter* és *Petr Hruška* költőkkel.

Helyszín: a MI nagyterme

2016. november 24. – A TUDÓSOK zenekar koncertje.

Helyszín: Fatal Music Club, Prága – Žižkov

2016. december 8. – A Közép-európai kulturális alakzatok a totalitarizmussal szemben – nemzetközi tudományos konferenciára.

Helyszín: a MI nagyterme

2017

2017. február 15. – SIRÁLYTOLL KALAPÁCS (avagy milyen nehéz, ami könnyű...) *Lackfi János* költő szerzői estje, a szerző előadásában és *Robert Svoboda* cseh nyelvű fordításában.

Helyszín: a MI nagyterme

2017. február 22. – KÉPPONTOK – párhuzamos tárlat *Kinszki Imre* (1901–1945) és *Kaiser Ottó* (1953) budapesti fotóiból.

Helyszín: a MI Pincegalériája

2017. február 27. – Hašek–Mikó: ŠVEJK Vagyok. *Mikó István* és színésztársai előadása *Jaroslav Hašek* *Švejk* című műve alapján.

Helyszín: Divadlo Image, Národní 25, Prága 1

2017. március 27. – TELL HER – koncert, *Harcza Veronika* – ének, *Gyémánt Bálint* – gitár közreműködésével.

Helyszín: a MI nagyterme

OBRAZOVÁ FUGA / KÉPPONTOK

Imre KINSZKI (1901-1945)

Ottó KAISER (1953)

Gulliverovo přistání v Praze

Jak impozantně a s fantazií vplout do nového roku? Vzducholodí. To úctyhodné plavidlo, pojmenované po literárním hrdinovi fantaskního světa trpaslíků a obrů Gulliver, vás už od prvního okamžiku, kdy je spatříte, zcela nadchne. Vznáší se nad střechami Holešovic s místem přistání DOX – centrum současného umění.

Škoda, že Holešovice jsou v rovině, a jejich novou dominantu není vidět už z dálky. Ale možná o to větší je překvapení příchozích, když se dostanou k samotnému místu této architektonické intervence z ateliéru Martina Rajniše. Vzducholod' bude sloužit nejen jako unikátní a inspirativní umělecký počín, přitahující nové návštěvníky výstav v DOXu, ale i účelově, jako místo setkávání s literaturou a současným uměním. Jako místo, kde se budeme moci potkávat s osobnostmi světového formátu nebo se sebou samotnými a s vlastními otázkami či pochybnostmi o tomto světě v diskuzích, besedách a dalších programech.

Proč vzducholod'?

Originální nápad, jakých by Praha potřebovala mnohem víc, se zrodil v hlavách majitelů a provozovatelů DOXu už možná před více než třemi lety. Přes dva roky trvala práce na samotném objektu. Vzducholod', jako symbol pokroku, okamžiku, kdy se člověk odpoutal o země a začal létat, ale i jako symbol lidské fantazie a historických změn, jako něco úžasného a hypnotizujícího. Než vystoupíme na střechu DOXu, odkud se ke Gulliverovi dostaneme, můžeme si prostudovat malou výstavu s působivými fotografiemi, připomínající éru těchto nebeských plavidel. S překvapením si připomeneme udivující fakta: Například, že neúspěšnější vzducholod' všech dob, Graf Zeppelin, nalétala víc než milion milí a během 590 letů přepravila zcela bezpečně na 34 000 cestujících. A zvědavost nás doma donutí najít si i další informace: Například, že letecky pokořila poprvé Atlantik také vzducholod'. A to britská, s třicetičlennou posádkou pod vedením G. H. Scotta (1919). Teprve o sedm let později to byl Charles Lindbergh

na svém jednomotorovém letadle. Ostatně vzducholodí byl dobyt i severní pól, dokázali to spolu s posádkou norský polárník Amundsen a italský konstruktér vzducholodí Nobile (1926).

Přítomnost budoucnosti

Vzducholod' Gulliver (financovaná ze soukromých prostředků majitelů DOXu) je nápaditou a elegantní konstrukcí ze dřeva a oceli, dlouhá 42 metrů, široká 10 metrů. Doutníkovým, oblým tvarem a přírodním materiálem rozrušuje hranaté a strohé prostředí DOXu, změkčuje je, ale i provokuje. Svým designem nezapře autora České poštovy, nové horské boudy na Sněžce. Gulliver je rovněž dílem Martina Rajniše, oceněného již v roce 2014 cenou za přínos v architektuře v oblasti udržitelného rozvoje. Při mírném sklonu vzducholodě lze uvnitř sedět či stát na dřevěných stupních jako ve zvýšeném hledišti. Odhadem pojme více jak stovku návštěvníků. Už nyní přitahuje jejich zájem a během dnů volna jich sem denně proudí značné množství. Ti, kdo přijdou už za tmy, nechávají se, jako já, unést večerní atmosférou, kdy světlo a stín Gulliverovi ještě více přidávají na mystičnosti.

Už v prosinci, při slavnostním zahájení provozu, Gulliver přivítal první vzácné hosty. Íránskou spisovatelku Azar Nafisi, nyní profesorku literatury a estetiky na univerzitě ve Washingtonu, autorku pozoruhodných příběhů z íránského disentu, které sama před odchodem prožívala, když vedla debaty se studenty o zakázaných západních autorech. Za české autory se slavnostního otevření zúčastnil Patrik Ouředník, žijící a píšící ve Francii, kam v roce 1984 emigroval. Je mj. autorem po roce 1989 nejvíce překládané knihy z češtiny, *Europeana*, *Stručné dějiny dvacátého věku*. Z dalších hostů zde byli také Petr Sís, mezinárodně uznávaný výtvarník a ilustrátor žijící v New Yorku a Bill Shipsey, zakladatel organizace Art for Amnesty, globálního programu Amnesty International propojujícího lidskoprávní svět se světem uměleckým. Tito první hosté napovídají, jakým směrem se budou ubírat programy situované do nového společenského prostoru uvnitř Gullivera. Nepochybně budou korespondovat i sorách DOXu. Aktuálně tu můžeme zhlédnout až do 13. 2. výstavu fotografií HAVEL, dílo dvou předních českých fotografů Tomkiho Němce a Bohdana Holomíčka, a také originální kresby a malby Tomáše Císařovského, jejichž námětem je opět život Václava Havla, viděný jakoby „havlovským“ humorem.

A spojitost s novým rokem?

Vystoupáte-li po schodech až do útrob vzducholodě Gulliver a necháte-li se prostoupit jeho atmosférou, možná vás inspiruje k něčemu, o čem sami netušíte, že byste mohli dokázat. Anebo dodá odvalu a vůli, radost z nových možností, z nového začátku. Už jen proto je dobře, že v Praze tato vzducholod' přistála a hned tak neodletí.

Adresa: DOX, Centrum současného umění, Poupětova 1, Praha 7 Holešovice, denně kromě úterý.

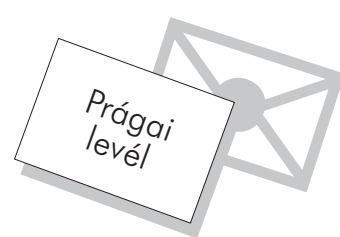
Martina Fialková z Prahy, leden 2017

Viz: http://www.listyprahy1.cz/archiv/2017/LP1_2017_01.pdf

A prágai DOX galéria új létesítménye: a Gulliver nevű léghajó (Fotó: Jan Slavík, © DOX)

Gulliver Prágában landolt

Hogy „ússzunk át” impozánsan és fantázisdúsán az Újévbe? Léghajóval. Ez a figyelemreméltó légben „úszó jármű”, melyet Gulliver, a törpék és az óriások fantáziavilágának irodalmi hőse után neveztek el, már az első pillanatban megragadja Önöket, amint észreveszik. Holešovice háztetői fölött lebeg a DOX – Kortárs Művészeti Központ – kikötőhelyen.

Kár, hogy Holešovice síkságon fekszik, és új jellegzetességét nem lehet látni már messziről. De lehet, hogy annál nagyobb az érkezők meglepetése, amikor Martin Rajniš műterméből származó építészeti beavatkozás helyéhez érnek. A léghajó nemcsak egyedülálló és inspiratív művészi tettként fog szolgálni, mely új látogatókat vonz a DOX kiállításaira, hanem irodalmi és kortárs művészeti találkozók helyeként is. Ahol világnagyságokkal vagy sajátmagunkkal és e világot érintő kétségeinkkel találkozhatunk majd a vitákon, beszélgetéseken és más programokon..

Miért léghajó?

Az eredeti ötlet, amelyből Prágának sokkal többre lenne szüksége, a DOX tulajdonosainak és működtetőinek agyában született meg, lehet, hogy már több mint három évvel ezelőtt. Két éven át tartott a munka az objektumon. A léghajó, mint a haladás szimbóluma, a pillanaté, amikor az ember elszakadt a földtől és repülni kezdett, de az emberi fantázia és történelmi változások jelképe is, valami szédületes és hipnotikus. Mielőtt kilépünk a DOX tetejére, ahonnan a Gulliver felé vesszük irányt, kis kiállítást tanulmányozhatunk az égi úszójárművek korszakára emlékeztető hatásos fotókból. Meglepve idézhetjük fel a bámulatos tényeket: például, hogy minden idők legsikeresebb léghajója, a Graf Zeppelin több mint egy millió mérföldet repült és 591 repülése alatt teljes biztonságban 34 ezer utazót fuvarozott. És a kíváncsiság otthon arra ösztönöz minket, hogy további információkat találjunk: például, hogy az Atlanti-óceánt először szintén léghajó repülte át. És ez brit volt, harminc fős személyzettel, G. H. Scott vezetésével (1919). Majd csak hét évvel később teljesítette ugyanezt Charles Lindbergh a saját egymotoros repülőgéppel. Egyébként léghajóval érték el 1926-ban az északi sarkot is, amit a norvég sarkkutató Amundsen és a léghajó olasz konstruktöre, Nobile együtt hajtottak végre a legénységgel.

A jövő jelenléte

A Gulliver léghajó (amelyet a DOX tulajdonosai finanszíroztak privát anyagi eszközeikből) elegáns fa- és acélkonstrukció, 42 méter hosszú, 10 méter széles. Gömbölyded szivaralakjával és természetes anyagával megbontja a DOX szögletes és egyszerű környezetét, lágyítja, de provokálja is. Dizájnja nem tagadja meg a Cseh Posta új, Sněžkán épült hegyi menedékházának alkotóját. A Gulliver szintén Martin Rajniš műve, akit már 2004-ben kitüntettek az építészet területén fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásáért. A léghajó enyhe ívén belül falépcsőkön lehet ülni vagy állni – mint valami megemelt nézőtéren. Becslés szerint több mint száz látogatót képes befogadni. Már most vonzza az érdeklődőket, és szabadnapokon jelentős tömeg áramlik ide. Azok, akik már sötétben érkeznek, mint én is, hagyják magukat elra-

A Gulliver léghajó belseje (Fotó: René Volfík, © DOX)

gadtatni az esti hangulattól, amikor a fény és árnyék Gullivernek még több misztikusságot kölcsönöz.

A Gulliver már a 2016. decemberi ünnepélyes megnyitón jelentős vendégeket fogadott. Azar Nafisi iráni írónt, most a washingtoni egyetem irodalom- és esztétika-professzorát, figyelemreméltó iráni disszidens-történetek szerzőjét, amelyeket maga élt át távozása előtt, amikor a diákjaival betiltott nyugati szerzőkről vezetett vitát. Cseh szerzőként vett részt az ünnepélyes megnyitón Patrik Ouředník, aki Franciaországban él és alkot, ahová 1984-ben emigrált. A többi között ő a szerzője a csehből 1989 után legtöbbször lefordított European, a Huszadik század rövid története című kötetnek. További vendég volt Petr Sís, a New Yorkban élő, nemzetközileg ismert képzőművész és illusztrátor, és Bill Shipsey, az Art for Amnesty szervezet alapítója, mely az Amnesty International emberjogi globális programot kapcsolja össze a művészvilággal. Ezek az első vendégek jelzik, mely irányba haladnak majd a Gulliver belsejébe, az új közösségi térbe helyezett programok. Kétség kívül kapcsolódni fognak a DOX többi részében rendezett kiállításokhoz. 2017. február 13-áig láthattuk a HAVEL-fotókiállítást két vezető cseh fotográfustól, Tomki Němectől és Bohdan Holomíčektől, illetve Tomáš Císařovský eredeti rajzait és festményeit, amelyeknek témája Václav Havelnek szinte „haveli” humorral láttatott élete.

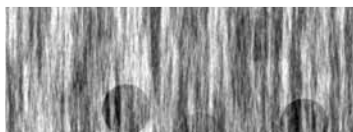
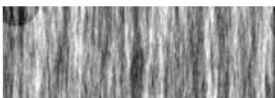
És hogy kapcsolódik az új évhez?

Ha felmennek a lépcsőn és belépnek a Gulliver léghajó belsejébe, hangulata olyasmire ösztönözheti Önöket, amiről nem is sejtik, hogy képesek lennének véghez vinni, vagyis bátorságot és akaratot, új lehetőségek, új kezdet örömet sugallja. Már csak ezért is jó, hogy Prágában landolt ez a léghajó és így nem repül el rögtön.

Cím: DOX, Centrum současného umění (Kortárs Művészeti Centrum), Poupětova 1, Praha 7 Holešovice, kedd kivételével naponta nyitva.

*Martina Fialková Prágából
(Fordította: Molnár Éva)
2017. január*

2017 Bohemia Arsang

ŠVEJK ÉS AZ OLIMPIA

ŠVEJK *(lelkesen):*

– Képzeld, Müllerné, a magyaroknál olimpia lesz!

MÜLLEROVÁ *(rezignáltan):*

– Na és mi, csehek, milyen számokban indulunk, Švejk úr?

ŠVEJK:

– Tudja, Müllerné, mi csehek, igencsak jók lennénk például a jégkorongban, ott aztán még a Vodička árkász is harcolhatna a magyarok ellen, ő amúgy is szeret verekedni velük. Pedig egyszer már mondtam neki, hogy nem minden magyar tehet arról, hogy magyar...

MÜLLEROVÁ *(értetlenül):*

– Csakhogy ez nem téli, hanem nyári olimpia lesz, Švejk úr!

ŠVEJK *(magyarázva kezdi):*

– Nyári? Na igen, ebben igaza lehet, Müllerné! Mire is mennék maga nélkül! De ha már nyári, akkor ott volna a mi drága cseh hazánk számára még a súlyemelés is. Igaz, abban is csak akkor győzhetnénk, ha Magyarországról a tekintetes Zachár úr nem indulna a versenyen. Tudja, Müllerné, ő aztán az igazi erőemelő! Mit erőemelő! Egy Tarzan! Minden csehországi kirándulásra nagyjából 100 kilós csomagokkal kíséri a magyarokat. Hogy vajon mit tud azokban a csomagokban magával cipelni!?

MÜLLEROVÁ *(elmélázva):*

– Ki tudhatja azt, Švejk úr? Talán köveket visz a Károly-híd megerősítéséhez.... *(levegővételyi szünet)*

Na és mi van a mi cseh földünk híres tornászaival? A szpartakiádok résztvevőivel?

ŠVEJK:

– Hát igen, igen, paní Müllerová! Ők aztán nyerhethének a tornaversenyen, abban igaza van! De a magyaroknak sajnos ott is több esélyük van! Pedig ők még csak nem is rendeztek szpartakiádokat...

MÜLLEROVÁ *(hitetlenkedve):*

– És mé-gis.....?

ŠVEJK *(magyarázva):*

– Igen, mert nekik viszont híres női akrobatáik vannak: a Molnárová, Goldmannová, Mudráková, Szalaiová, Vetulaová összetételű ötfős női válogatotjuk. Művésznevükön a „Vakmerő BOHEMIA nővérek akciócsoport”. Nemrég ők például bátran egyenesen fejest ugrottak a Bohemia baráti kör vezetőségébe! Mit nem mondok, Müllerné! Hiszen nem is vezetőség az, hanem elnökség!

Egyszóval híres tornászcsapatot alkotnak ezek a hölgyek, és alighanem meg is nyerik a budapesti olimpián a tornaversenyt. De én azt mondom magának, Müllerné, hogy meg is érdemlik! Mert azok aztán a kellemes, kedves és tehetséges hölgyek! Ott van mindjárt a legfiatalabb közülük, vagyis az Eszterke Vetulaová, aki szinte születésétől fogva gyakran megfordult a mi drága cseh hazánkban, mondhatjuk azt is, hogy ilyenformán az „apatejjel” szívta magába a mi finomságos söröcskénket.

Őt követi a Zsóka becenévre hallgató Szalaiová kisasszony is. Nos, ő aztán valódi művésze a szakmájának! És ki ne hagyjuk a sorból az örökmozgó

Gabriella Mudrákovát sem, akit a rajongói csak „Öcsiová”-ként emlegetnek. Igazi „perpetum mobile” ez a hölgy, aki meg nem állna egy pillanatra sem! Gyakran még a rajongói sem tudják követni a mozgását. A tornaverseny bármelyik számában megállja a helyét. Gerendán ugyanúgy, mint lóugrásban. Nincs a világon olyan élőlény – legyen az elefánt, majom, vagy tigris –, amely megállítaná őt!

A fejesugró női tornacsapat két meghatározó egyénisége azonban még csak most következik, Müllerné!

Itt van mindjárt az a kedves Goldmannová asszony, aki szintén művésznő, de nem csupán a saját szakmájában, hanem talajon és szalag-gyakorlatokban is. Kevesen tudják ma megmondani, hány igazi cseh férfszívét ejtett fogságba kedvességével egykoron!

Legvégül, de nem utoljára ott van a Molnárová nagyságos asszony is, aki már azzal is kivívhatja megbecsülésünket, hogy milyen sokra vitte! A felemáskorlát olimpiai bajnoka ő! És még a Molnárok céhe is védőangyallá választotta őt „Molnárová” néven!

MÜLLEROVÁ *(bólogat):*

– Ez meggyőzően hangzik, Švejk úr!

ŠVEJK:

– Igen ám, Müllerné, de még nem beszéltünk a magyar olimpiai csapat háttérembereiről. Gábor Jónásról például, aki nem csak könyvel, de zsonglorkodik is a csapatban.

MÜLLEROVÁ *(hitetlenkedve és szótagolva):*

– Zsong-lór-kodik???

ŠVEJK *(magyarázva):*

– Már mint a számokkal a papírlapokon!

MÜLLEROVÁ *(hitetlenkedve):*

– Tényleg ilyen jó csapatuk van a magyaroknak, Švejk úr???

ŠVEJK *(magyarázva kezdi):*

– Bizony-bizony. És még szólnunk kell a mi beépített emberünkről is. Van ugyanis köztük egy igazi cseh hazafi is, bizonyos Unoka Miloš, aki a magyar csapat „beszélője” vagy szónoka, ma talán úgy mondanánk, hogy szövívője. Szót ért ő mindenkivel, de legfőképpen is a fiatal kisasszonykakkal. Nem véletlen, hogy a királyhidai kuplerájban a tiszt urak manapság is csak „harmadik cseh Casanova”-ként emlegetik őt.

És nem maradhat ki a felsorolásból a csoport zászlóvivője, vagyis a Gábor Szabó úr is. Igen, igen, igazi úr ő! A magyarok szövetségi kapitánya! Emellett még a gyalogló versenyeken is részt vesz! Hosszútávon! Hát kérdelem én magától, Müllerné, hogy tudja mindezt egyszerre megvalósítani?

MÜLLEROVÁ *(hitetlenkedve és lassan):*

– Hogy..., hogy... hogy, Švejk úr? *(magyarázva:)* Hát „cherchez la femme”, ahogy mondják....

ŠVEJK *(magyarázva kezdi):*

– Már mint úgy érti, hogy „keresd a nőt”? Ez igaz, Müllerné, hiszen a tekintetes Szabó úrnak is szükség lesz ezekre a kedves hölgyekre a Bohemia magyar válogatotiban a sikerekhez!

Polgár László, 2017. február 22–23.

In memoriam...

Katócs Erika viszonylag későn csatlakozott egyesületünkhöz, hogy aztán az egyik leggyakrabban csatlakozó aktív utitársunk legyen. Sosem fogom elfeledni szerteágazó érdeklődését, az utazás, a kultúra iránti szenvedélyét. Sörök mellett – bár ő szívesen megkóstolta a finom borokat is – órákon át tudtunk beszélgetni

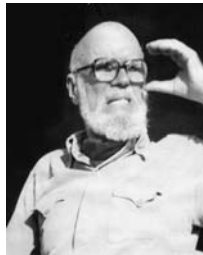
a klaszszikus zenéről. Neki köszönhetem gyűjteményem egy szép darabját, Mozart Varázsfuvolájának felvételét. A Magyar Rádióé ez a produkciója sosem került kereskedelmi forgalomba – és hála Erikának, csodálhatom a fiatalon elhunyt Réti József és a pályakezdő Gregor József, meg a kor számos vezető operanékesének gyönyörű énekét. *(Heiner Lajos)*
Katócs Erika 2016. február 3-án hunyt el, hamvai március 12-én a Dunába szórattak. Nyugodjék békében! (mé)

B. Kovács Ágival, s persze férjével, Dénessel is sok emlékezetes beszélgetésem volt – jőpár éve már, de mintha tegnap lett volna, amikor České Budějovicében, a Mészárszékből izlelgettük a cseh konyha nyújtotta kulináris élvezeteket, élő fűvészen kíséretében. Ági életében szerencsés szimbiozist alkotott érdeklődési köre és munkája, hiszen a Duna International Kiadónál dolgozott. Hosszan küzdött a gyilkos kórral, de még megérhette unokája megszületését, értelmének nyiladozását. *(Heiner Lajos)*

Ági barátunk búcsúztatása 2016. március 31-án volt az Óbudai Szent Péter és Pál-templomban, majd legközelebbi barátai, ismerősei a családdal együtt a Hrabal Sörözőben emlékeztek rá képpel, szóval és egy korsó sörrel, ahogy Ő kívánta. (mé)

Topán Endre, Bandi bácsi is elment 2016. július 7-én, nem várva meg szeptember 1-jei 90. születésnapját. Örök álmát a leányfalui temető árnyas, szép domboldalán alussza. Bandi bácsi fogalom volt a síelők között, normafai tanítványaiban továbbörökítve az ún. klaszszikus szép stílust. De nemcsak a sítudományban volt Mesterük, hanem barátságára is méltatta csapatát, számtalan sítúrán vagy beszélgetésen a történelem által tépázott sorsának élettapasztalatait is megosztotta, s szellemes kiszólásait alig győzték jegyezni, idézni. A Bohemia BK-val is tartós érdeklődő barátságba keveredett, hisz egyik felmenője (nem cseh) sörmester volt a Szudétavidéken, Saaz városában, s tőlünk tudta meg, hogy e település ma Žatec néven ismert Nyugat-Csehországban, az első számú komlótermő vidék. Bohemia folyóiratunk állandó, kritikus olvasója volt, és különösen értékelte, részletesen tanulmányozta Zachár Ottó barátunk térképeiből közölt mellékleteket. Mikor már nehezebbre esett a normafai futás, az elméleti foglalkozások átkerültek a Pozsonyi út eleji Piccolo nevezetű kiskocsmába, ahol az ottani holdudvarnak is tisztelt tagja lett, és

eképp *Bächer Iván* soraival már életében bevonult az örökkévalóságba. A kirakatújságra is eme írása került ki búcsúképpen:

„Jelentés a teraszról

Mindenki itt van, nem kell menni sehova.

Aki nincsen itt, az jön nemsokára. [...]

Legtöbbször persze délután, munkából térve pihennek meg odabenn, vagy a teraszon, ilyenkor, ha van terasz.

De Bandi bácsi például szigorúan két műszakban dolgozik. Egyszer megérkezik egy körül, majd hazamegy, ledől, hogy délután frissen, kipihentem bukkanjon fel újra. Nyolcvanhárom éves, aktívan síelő Bandi bácsi példája is mutatja, hogy a hosszú élet titka a szigorú napirend és a rendszeresség.” *(Népszabadság, 2009. május 15. Hétféle, 11. p.)*

Igen, Bandi bácsi 85 éves koráig sielt itt e földön, most pedig az eliziumi sípályákon edzi tovább a már odaköltözött sporttársainkat. Si, hó, egészségünkre! – hangzik az elköszönés edzés végén! *(mé)*

Fájdalommal értesültünk, hogy **Krajnyák Liza** barátunk, tagtársunk és az Ozvena budapesti szlovák kórus aktív tagja 2017. január 23-án súlyos betegséggel vívott küzdelemben távozott az élők sorából. Kedves, érdeklődő arcát és hangját kirándulásainkról, Bohemia-karácsonyainkról és a Szlovák Intézetből ismerhettük. Emlékét megőrizzük! *(mé)*

Miloš Vnuk barátunk és kórusbeli társa személyes búcsúsurói:

Tisztelt Bohemia-tagok!

Biztosan sokan ismerték Krajnyák Erzsébetet, akit Lizának hívtunk. Ő azonkívül, hogy a Bohemia BK tagja volt, az Ozvena, a budapesti szlovák énekkar tagjaként néhányszor szerepelt a Bohemia karácsonyain, és ezt szerette volna a legutóbbin is 2016

végén. Fellépésünk előtt azonban felhívott, hogy rosszul lettem miatt nem tudni jönni. Megnyugtatóként mondtam neki, hogy sokkal fontosabb lesz, ha meggyógyul. Súlyos kór támadta meg. 2017. január 15-én, amikor az Ozvena a Békásmegyéri evangélikus templomban szerepelt, az ottani evangélikus pap magyarul, a Rákóczi úti szlovák evangélikus kápolnából Gulácsi Hilda és a Horváth Mihály téri szlovák miséken celebráló Kónya Attila katolikus pap Lizáért áldozták az istentiszteletet. Sajnos az Úrnak más tervei voltak Lizával, mert január 23-án magához szólította őt. 19-én még meglátogatta őt Kónya Attila tisztelendő úr. Sokszor beszéltem Lizával szlovákul, csehül, németül és természetesen magyarul is. Mondta, hogy őbenne szlovák és német vér folyik, így gyakorolhattam vele ezeket a nyelveket. Most már ez a gyakorlás is hiányozni fog nekem. Aki ismerte, hajtson fejet az ő emlékére. Nyugodjon békében! Én pedig, kedves Liza, üdvözlétemet küldöm Neked oda, a távolba, ahonnan nincs visszatérés.

In memoriam...

Hankóné Břizová Ludmilla barátunk, cseh irodalomtörténész, az ELTE BTK cseh szakán több nemzedék bohemistájának oktatója, egyetemi jegyzetként is használt Cseh nyelvkönyv, a Cseh irodalomtörténet, sok tanulmány szerzője, a civil szférában Bohemia folyóiratunk mindenkori munkatársa, a Bohemia bálók háziasszonya, a Bohemia Szalon állandó díszvendége és többszöri előadója, a Bohemia Baráti Kör hűséges és örökös tagja, támogatója az alapítás (1993) óta – 80. életévén jóval túl, 2016. április 11-én csendesen eltávozott e földi világból, majd hamvai hazatértek szülővárosába, Teplicébe. Emléke itt marad, életútját abból a vallomásából is felidézhetjük, amely a

Búcsúunk Hankó B. Ludmillától

Břizová Ludmila 1932. november 17-én született a csehországi Teplicében. Iskoláit az érettségiig (1951) szülővárosában végezte. Érettségi után a Prágai Károly Egyetem cseh nyelv és irodalom–irodalomtudomány szakára iratkozott be. Mivel Jan Mukařovský a Pozsonyi Komenský Egyetemen adott elő, Břizová Ludmila követte Pozsonyba a nagyformátumú professzort. Itt ismerkedett meg a békéscsabai születésű szlovák fiatalemberrel, későbbi férjével, Hankó Jánossal, aki ugyancsak a pozsonyi egyetem hallgatója volt. Középiskolai tanári oklevelét 1956-ban szerezte a Prágai Károly Egyetemen. Házasságkötése után követte férjét Magyarországra.

Munkahelyei:

1957–1959: A Csehszlovák Köztársaság Budapesti Nagykövetsége, Kereskedelmi Osztály

1959–1960: Szlovák Kollégium, Budapest

1960–1968: Szlovák Tanítási Nyelvű Gimnázium, Budapest

1965-ben az ELTE BTK-n orosz nyelv és irodalom szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett.

Középiskolai tanári munkája mellett az ELTE Szláv Filológiai Tanszékén először mint megbízott előadó szlovák nyelv- és stílusgyakorlat órákat tartott, majd 1975-től a cseh szak munkájába kapcsolódott be óraadóként. Egyetemi doktori disszertációját 1978-ban védte meg. 1980-ban adjunktusi kinevezést kapott az ELTE Szláv Filológiai Tanszékének cseh nyelv és irodalom szakára. Az irodalomtudomány kandidátusa tudományos címet 1986-ban szerezte meg Prágában, majd 1987-ben egyetemi docensé neveztek ki. 1998-ban újra előrelépett, ekkor nyerte el az irodalomtudomány habilitált doktora címet.

A tudományos életben Hankó B. Ludmilla néven vált ismertté.

A cseh szakot adminisztratív tekintetben is összefogta aktív pályafutása befejezéséig.

Oktatási tevékenysége:

Irodalomelméleti tudását a Bevezetés a

Bohemia folyóirat „Brábek nyomdokain” című rovatában jelent meg 1999 júliusában (18–19. oldal), vagy az itt olvasható hivatalos egyetemi búcsúztatásából.

Kedves Lida! Biztos lehetsz benne, hogy sokat fogjuk emlegetni ropogós, választékos cseh és magyar beszédedet, irodalmi fejtegetéseidet, finom iróniádat, és azt az általunk cseh civil tartásnak vélt vagy tartott habitusodat, ami a kicsiben is látta a „gyöngyöt” és megőrizte kritikai humorérzékét. Köszönjük értékes barátságodat, tanításaidat, önzetlen közreműködésedet, érdeklődésedet a mi civil próbálkozásaink iránt! Nyugalmadat megtalálsz az égi Szalonban is! Isten Veled! (mé)

szláv irodalomtudományba című tárgy tanításában kama-toztathatta. Érdeklődésének fókuszában hangsúlyozottan a modern cseh irodalom állt, ennek megfelelően előadásai és a hozzájuk kapcsolódó szemináriumok a következő tárgyakat, tárgyköröket ölelték fel: A huszadik század cseh irodalma, A cseh expresszionizmus és német háttere, A két világháború közti cseh próza, A cseh avantgárd költészet, A hatvanas évek cseh újhullámának irodalma, A hetvenes és a nyolcvanas évek cseh irodalma.

Tudományos tevékenysége:

Kutatói munkássága szorosan kapcsolódott oktatói tevékenységéhez. Kutatási eredményeiről több hazai és külföldi konferencián számolt be. A teljesség igénye nélkül néhány fontosabb tudományos esemény, amelyen részt vett:

Nemzetközi irodalmi szimpózium, Ljubljana, 1985

A modern regény Kelet Közép-Európában (nemzetközi konferencia) Szeged, 1993

XI. Nemzetközi Szlavisztikai Kongresszus, Pozsony, 1993

A Prágai Károly Egyetem megalapításának 650. évfordulója alkalmából rendezett nemzetközi szimpózium, Prága, 1998

I. Bohemisztikai Irodalomtudományi Világkongresszus, Prága, 1995

II. Bohemisztikai Irodalomtudományi Világkongresszus, Prága, 2000

Nemzetközi Szimpózium a csehről mint idegen nyelvről, Prága, 2001.

Publikációinak jegyzékét lásd a Szláv és Balti Filológia Intézet honlapján!

Ezen felül számos középiskolai tankönyvet fordított a szlovákra.

Mind gimnáziumi, mind egyetemi tanítványai közül sokan emlékeznek rá, mint igényes, felkészült pedagógusra.

Hosszan tartó betegségét fegyelmezetten viselte. Hamvait szülőhazájában helyezték örök nyugalomra.

Dr. habil. Zsilák Mária

Cseh nyelvtanfolyam – Dobruška 2016

A budapesti Cseh Nagykövetség tavasszal meghirdette azt a nyári dobruškai nyelvtanfolyamot, amelyre szinte a világ minden tájáról érkeztek cseh leszármazottak. A Bohemia Baráti Körből Molnár Éva és Zachár Ottó, illetve Milan Šimko konzul úr segítségével megpályáztam és elnyertem egy helyet, egyedül képviselve Magyarországot a huszonharmadik éve megrendezett egyhónapos kurzuson. 25 országból, 73 résztvevő köztük sok visszatérő küzdött meg sikerrel a cseh nyelv rejtelmeivel és nyerte el a szervező prágai Károly Egyetem oklevelét. Hálás köszönetem ezért a lehetőségért!

A mindennapi délelőtti tantermi nyelvórák és délutáni előadások nemcsak megerősítették a már meglévő nyelvtudásunkat, de jelentősen fejlesztették is. A szervezett kirándulásokon a környék természeti és kulturális értékeivel ismerkedhettünk meg mélyebben, míg a cseh kultúrát többek között zenei koncerteken, filmekben, táncokon keresztül élvezhettük. A cseh étel- és italkülönlegességek is jelentős szerepet játszottak abban, hogy mindannyian jól érezzük magunkat.

Nehéz szavakba önteni a száraz számok és tények mögötti oldalt. Megannyi emlék és élmény köt Dobruškához és Prágához, de leginkább az ott megismert emberekhez. Beszélgettünk a horvát szobatársammal (csehül természetesen) némi nyelvjavító cseh sör mellett. Velem együtt ő sem tudta elképzelni, mit fogunk csinálni egy hónapig az otthoni család és barátok nélkül, és huss, elrepült. Egyszer csak azt vettük észre, hogy már búcsúzkodunk.

Képek villannak fel: amikor lenézek Dobruška tornyából; amikor a világ legtündéribb tanárnője sokadjára is türelmesen magyarázza el, hogy annak a szónak miért az a végződése; amikor kirándulásra indulunk; amikor ismét egy csodálatos helyet fedezhetünk fel a hegyekben; amikor a vár történetét hallgatjuk és már nem zavar, ha nem mondják el angolul; amikor ülünk az étteremben és nem tudjuk eldönteni, hogy az amerikai, a szír, a horvát, vagy éppen a dél-afrikai résztvevő kedvenc nemzeti étele a legérdekesebb-e; amikor a sokadik nemzeti esten is örömmel segíték az éppen aktuális előadónak; amikor...

Számtalan élménnyel gazdagodva tértem haza. Azóta a Bohemia Baráti Körnek, illetve a cseh nyelvtudásomnak köszönhetően újabb ismeretségeket kötöttem és egy hétvégi munka révén ősszel újra kijuthattam Csehországba.

Remélem, talán éppen e sorok kedves olvasója fogja a következő beszámolót írni, jó utat!

Bodnárík Beáta

Hradec Králové fehér tornyában

Régi tűzoltóautón

Teplické skály, sziklamászás

Heti beosztás

BARÁTAINKRÓL, BARÁTAINKTÓL A VILÁGBAN

ITTHON

A Sládek, majd Cseh-ó nevezetű söröző Doktor Blažejre váltott **2016. január 14-én** az Erkel utcában: saját reklámjuk szerint **Doktor Blažej sörpatikája** az ország első Primátor márkasörözőjeként várja a cseh italok és étek szerelmeseit!
Helyszín: 1092 Budapest, Erkel u. 14. tel.: +36-30-306-1014. *Nyitva tartás:* 16:00–24:00 h.

2016 tavaszán hazai fordítóink közreműködésével elkészült **A XIX. századi cseh költők antológiája**, szerkesztette *Heé Veronika* barátunk. A fordítók, egyben a kötet támogatói: *Efraim Israel, Heé Veronika, Vörös István, Balázs Andrea, Mészáros Felícia*. A kétnyelvű könyv megjelenését támogatja a Cseh Kulturális Minisztérium és a Bohemia BK szerény szponzorai: *Molnár Éva, Zachár Ottó*.

A könyv címe: **Cseh költők antológiája II. / 19. századi költők**. Cathedra Philologiae Slavice / ELTE Szláv Filológia Tanszék és a Magyarországi Eszperantó Szövetség kiadása, Budapest, 2016, 592 p. *Kapható a Bohemia Baráti Körnél is!*
Szemelvény a 80–81. oldalról:

Píseň o penězích

[...]
Peníze jsou hever světa,
sílou svojí pravý div;
bez nich darmo cíle hledáš,
třeba jsi byl sto let živ.
Jen až půjdem ku armádě
s tichým srdcem do nebes –
ano, jen v tom jednom pádě
dojdem cíle bez peněz.

Dal a pénzről

[...]
Pénz a világ mozzatója,
csoda csak tőle ered,
nélküle célt sohasem érsz,
bármeddig tart életed.
Csak ha majdan csendes szívvel
égi hadnak tagja lész,
igen, majd csak az esetben,
nem szükséges már a pénz!

(*Josef Kajetán Tyl: Betétdal utolsó szakasza
A strakoniceai dudás c. színdarabból, 1847.
Ford. Heé Veronika*)

2016. május 27-től a Csehországban és Morvaországban élő magyar származású, magyar művészek, köztük *Lőrincz Zsuzsa* barátunk **Concordia 2000** csoportja állított ki Törökbálinton a Munkácsy Mihály Művelődési Házban.

2016. szeptember 29-én az Ebook Extra Könyvtár budapesti könyvbemutatóján a **Concordia 2000** csehországi magyar képzőművész csoport albuma is szerepelt. Jelen volt a csoport egyik alkotója, *Lőrincz Zsuzsa* grafikus, szobrász barátunk is.

Ölelkező lángocskák – Lőrincz Zsuzsa szobra a 2016. évi alsóörsi alkotótáborban

2016. július 24-én a Prágában és környékén élő magyar ajkú katolikus hívek több mint tíz év után újra **magyar nyelvű szentmisét hallhattak** a belvárosi Szent Gál római katolikus templomban (Kostel sv. Havla) főtisztelendő *Balga Zoltán* atya bemutatásával, az ipolybalogi Szent Korona Kórus közreműködésével. Ezzel több mint tíz év után havi rendszerességgel újraindultak a magyar nyelvű katolikus szentmisék Prágában. *Kokes János barátunk beszámolóját lásd:* <http://felvidek.ma/2016/07/unnepeltek-a-pragai-magyarok-ujraindultak-a-magyar-nyelvu-katolikus-szentmisek/>
A magyar nyelvű katolikus szentmisék azóta vasárnap délután 16 órakor tartanak a belvárosi Szent Henrik-templomban (kostel svatého Jindřicha, Jindřišská 30., Prága 1)
A magyar nyelvű református istentiszteletek ideje vasárnap 16:30 h, Klimentská 18., Prága.

Mariana Rohous, cseh származású mexikói barátunk **Dvořák: Ruszalka** című operájából készített bájos **animációs filmjét** ajánlja minden cseh-, Bohemia- és művészetbarátnak! Elérhető ezen a linken (spanyol nyelven, cseh vagy angol felirattal): <https://vimeo.com/ondemand/rusalka> (rent \$1.25 USD, SD, ?4.07)
Mariana filmjeivel a YouTube-on is találkozhatunk!

2016. szeptember 2. – Cene gál Mihály festőművész, bohemiás festő barátaink szakmai mestere, a ceredi művészeti alkotótábor vezetője a **révkomáromi Limes Galériában** állított ki. Megnyitotta: *Farkas Veronika* művészettörténész barátunk. Több festőtanítvány is megjelent, és mesterükkel tervbe vették, hogy közös kiállítással is visszatérnek a különleges helyszínre, a Katonatemplomba.

2016. október 12-én Cseh napot tartott Szegeden az egyetem cseh szakja a budapesti cseh nagykövetség, illetve a Cseh Centrum közreműködésével, *Kokes János* barátunk *Magyar emlékek Csehországban* című könyvének bemutatójával kiegészítve.

2016. december 15-én Mucha Attila: Konyha, sör, főzés – Így főzök sört a konyhában könyvbemutatója mellett sörkóstolót is tartott a Vansörben, miközben *Bajtai András, Makai Máté, Potozky László, Sirokai Mátyás* és *Soltész Béla* olvasott fel saját műveiből. *Mucha Dorka* megtartotta az első pesti kofola-kóstolót is.

PRÁGÁBAN

Régi cseh civil egyesületi kapcsolataink: a **Mezinárodní český klub** (MČK, Nemzetközi Cseh Klub) és az általa kiadott **Český dialog** című, külföldi cseheknek szóló internetes magazin életetői: **Eva Strížovská** alapító főszerkesztő és **Martina Fialková** szerkesztő barátainknak útjai 2016-tól – 25 év után – külön váltak.

A **Český dialog** **Eva Strížovská** égisze alatt a Prága melletti Dobříšból jelentkezik néha e-mailes értesítővel, illetve internetes újságjuktól továbbra is a régi weboldalon lehet tájékozódni a hazai és külföldi cseh eseményekről, személyiségekről: www.cesky-dialog.net

České kořeny (Cseh gyökerek) néven **Martina Fialková** barátunk önálló egyesületet alapított **Tomáš Kubák** filmrendezővel és **Jaroslav Šonkský** hegedűművésszel, és aktívan folytatja a 2009-ben indított dokumentumfilm- és a régebb óta vezetett *Hudba bez hranic* (Zene határok nélkül) című koncertsorozatát. Céljuk a cseh kultúra terjesztésén kívül aktív kapcsolattartás a külföldi csehekkel és „cseh-barátokkal”. **Martina Fialková**, aki civilben a *Listy Prahy 1* kerületi lap főszerkesztője is, a cseh kultúra fáradhatatlan utazó és közvetítő nagykövete.

A kyjovi KAM Stúdióval forgatott **České kořeny** című dokumentumfilm-sorozatuk Svédország, Svájc, Bécs cseh közösségei után 2016-ban a Vancouver-i (Kanada) csehekről szóló film bemutatásával folytatódott, melyet több rendezvény keretében, Szlovákiában és a Cseh Televízióban is vetítettek. Híreiket havi hírlevelekben és a **České kořeny** weboldalon: <http://www.ceskekořeny.cz> és a Facebookon teszik közzé.

Néhány hír innen magyar és „bohemiás” vonatkozással:
A 2016. augusztus 15-i hírlevélben pár sor a Bohemia BK berounkai víztúrájáról:

Ahoój – to je známý český vodácký pozdrav. Znají ho ale i Madaři na Berounce.

Na českých řekách nejsou žádnými nováčky. Přátelé ze spolku Bohemia z Budapešti brazdí české řeky každé prázdniny na kanoích i raftech. Letos to byla Berounka a výprava čítala na 40 vodáků... Plavbu a naše setkání jsme v Račicích zapili sklenkou karlovarské becherovky.

2017. január 28-i hírlevelük tudósít arról az **ünnepi jubileumi koncertről**, melyet 2017. január 14-én **Zuzana Růžičková**, a „csembaló királynője” tiszteletére adtak 90. születésnapja alkalmából Prágában a legkiválóbb tanítványai, köztük **Dobozy Borbála** barátunk is.

A mester és tanítványa: Zuzana Růžičková és Dobozy Borbála a jubileumi koncert után (Fotó: Kubány Éva)

2017. március 4-i hírlevélben **Martina Fialková** személyes élményét osztja meg a CSMMSZ (Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége) által február 18-án rendezett **26. Prágai Magyar Bálról**:

A Nyitnikék prágai néptáncsoport a megnyitó előtt

Tombolára várva, középen: Molnár Éva, Martina Fialková, Lőrincz Zsuzsa

A Mille Domi énekkar a megnyitón (Fotó: Zachár Ottó)

„Před dvěma týdny jsem totiž měla možnost zúčastnit se plesu Maďarů žijících v Praze. Sledovala jsem tedy cosi podobného, o co se snaží Češi žijící v zahraničí. O zachování jazyka, tradice, možnost setkání s krajany. Zjistila jsem, že Maďarů je v Praze poměrně hodně a mají zde hned několik organizací (viz článek o Madarském institutu v Listech Prahy 1, v minulém Aktuálně.) A rádi se baví, možná i trochu rozverněji, než my, Češi. K návštěvě plesu mne přesvědčila naše milá přítelkyně *Eva Molnár* z Budapešti, která kvůli plesu přijela i s *Otou Zachárem* do Prahy. Oba jsou představiteli velice aktivního spolku Bohemia, s nímž jsme toho už hodně společně „upekli“, a doufám, že ještě upečeme. Na plese jsem viděla nejen krásné předtančení ve stylu maďarského folkloru, slyšela výbornou cikánskou cimbálovku a zatančila si pár tanečků, ale hlavně – docela náhodou jsem se tam potkala s osobou, která by mohla naší práci v Českých kořenech dodat nový směr a cíl. Nechte se překvapit, my sami jsme také napnuti, co se podaří dohodnout. Dáme vám vědět.”

Martina Fialková
 Tel.: +420 603 930 074
 m.fialkova@centrum.cz
 www.listyprahy1.cz
 www.ceskekoreny.cz
 www.jaroslavsonsky.com

A

Harmonie című cseh zenei folyóirat 2016/júliusi számában *Martina Fialková* cikke olvasható *Jaroslav Šonský* cseh–svéd hegedűművész barátunkkal, mint a cseh zene fáradhatatlan népszerűsítőjével mindkét hazájában és külföldön: <http://www.casopisharmonie.cz/komentare/jaroslav-sonsky-neunavny-propagator-ceske-hudby.html>

Jaroslav Šonský és 2012-ben alapított Martinů Strings Prague kamarazenekara állandó szereplője a *Hudba bez hranic* (Zene határok nélkül) sorozatnak, és 2016-ban állandó fellépő helyet találva a dominikánusok pazar refektóriumában több ősbemutatót is kínáltak a közönségnek. **Dobozy Borbála** csembalóművész barátunkkal a Svédországban élő *Maros Miklós* (1943–) Concertinóját csembalóra, hegedűre és vonósokra, és együtt népszerűsítették a hazájában méltánytalanul elfeledett *Jiří Antonín Benda* (1722–1795) cseh–német zeneszerző muzsikáját nemcsak a prágai dominikánusoknál 2016. május 24-én, hanem 2016. őszi szlovákiai turnéjukon a kassai cseh napok keretében Poprádon, Kassán, Rozsnyón is. *(Tudósítás és hírek a 9. oldalon!)*

SZLOVÁKIÁBAN

2016. január 30-án a Kassai Cseh Bál vendégei voltak a Bohemia BK képviselői is.

A bál megnyitóra várva a Művészetek Háza karzatán

A nyitótánc

Középen Dagmar Takácsová és Pavel Doležal, a Kassai Cseh Egyesület vezetői (Fotó: Pavol Kraus)

2016. szeptember végén–október elején Prágában, a 10. Nemzetközi Honfitársi Fesztivál krajan-konferenciáját a kaszai cseh barátaink, **Cseh Egyesület Női Karának hangversenye** nyitotta és zárta nagy sikerrel. *Lásd még:* <http://www.cske.sk/ze-zivota-spolku/zenskysbor/924-zensky-sbor-ceskeho-spolku-zpival-v-praze-ceskym-krajanum.html>

A Kassai Cseh Napok keretében 2016 őszén Ólublón és Kassán, a Tudományos Könyvtárban **Zachár Ottó** barátunk **Régi prágai képeslapjaiból** nyílt kiállítás, **október 13-tól** a **Prágai házjegyek** című fotókiállítását **Királyhelmeccen**,

a magyar közösségi házban láthatták az érdeklődők. **2016. október 17–18–19-én Dobozy Borbála** csembalóművész barátunk és a **Jaroslav Šonkský** hegedűművész vezette prágai **Martinů Strings** kamarazenekar közös hangversenyt adott Poprádon, Kassán és Rozsnyón. *(Lásd még: 10. oldal!)*

Dagmar Takácsová, a Kassai Cseh Egyesület elnöke a **Stříbrný vítr** című folyóiratuk hasábjain tudósított a magyar vonatkozású eseményekről:

Ohlédnutí za Dny české kultury 2016

O tom, jak a kdy vznikly pohlednice, které my považujeme za jakousi samozřejmost a také o tom, jak to kdysi byla miniaturní výtvarná díla, s udivující jemností a graciózností vyprávěla návštěvníkům v Košicích a Staré Lúbovni výstava ze sbírek emeritního předsedy Kruhu přátel české kultury

Ján Gašpar, a Szlovák Tudományos Könyvtár igazgatója és Zachár Ottó, mindketten régi képeslapok gyűjtői a kassai kiállítás-megnyitón

Bohemia v Budapešti, **Ottó Zachára**, s názvem **Praha, česká a moravská města na pohlednicích 19. století**. Že na její vernisáži v košické Státní vědecké knihovně bylo skutečným zážitkem poslouchat veřejnou debatu dvou vášnivých sběratelů pohlednic – Ottó Zachára a ředitele ŠVK Jána Gašpara, to už byl bonus pro návštěvníky vernisáže.

Výstavu **Pražská domovní znamení**, o onom zvláštním, velmi vzácném prvku staré pražské architektury, kterou jsme v programu festivalu vystavovali již dvakrát, jsme tentokrát přivezli do regionu, kde je velká část obyvatel maďarské národnosti, do Královského Chlmce. Jejím autorem je totiž výše zmíněný **Ottó Zachár** a tak to bylo o mezinárodní spolupráci a o tom, že si prostřednictvím kultury můžeme všichni dobře rozumět.

To platilo i o jednom z hudebních programů. Pražský komorní soubor **Martinů Strings Prague** se svým uměleckým vedoucím **Jaroslavem Šonkským** k nám letos přijel koncertovat s vynikající maďarskou čembalistkou **Borbálou Dobozy**. Posluchači v Košicích i v Rožňavě byli nadšení a my jsme byli rádi, že spolupráce s Generálním konzulátem Maďarska v Košicích i rožňavským menšinovým sdružením Csemadok byla úspěšná. *Lásd még interneten:*

<http://www.cske.sk/dny-ceske-kultury-2016/939-ohlédnutí-za-dny-ceske-kultury-2016.html>

<http://www.cske.sk/images/stories/2016/prazska-domovni-znameni-kch.jpg>

<http://www.cske.sk/dny-ceske-kultury-2016.html>

(Stříbrný vítr; časopis Českého spolku v Košicích, 2016/6., 9. p.)

Bohemia Kiskönyvtárunk még kapható kötetei:

Švejk unokája. Kortárs cseh drámák (Tandem, 2008)

Václav Čtvrtek: Pajzán mesék és más csodák (Te-Art-Rum, 2010)

Cseh ételek. A Vnuk család konyhája (Ganésa, 2015)

Tomáš Mazal: Szlalom a Parnasszusra. Útikalauz Bohumil Hrabal nyomában (Te-Art-Rum, 2017)

A szerkesztőség postaládájából

feladó: **Gabriella Mohácsy**
<mohacsygabriella@yahoo.com>
címezett: molnarova111@gmail.com
dátum: 2016.03.04. 13:28

Magyar emlékek Csehországban: Nagyon jó és nagyon szép!
Kedves Évike, most, hogy nézem-olvasom a könyveteket, még egyszer sok szeretettel gratulálok, és Ottónak is, hogy kitalálta azt a képes vetélkedőt! Igazi „Ottós” megoldás volt, aki kezébe kapta a sillabuszt, rögtön a dolgok közepébe került, személyessé vált az egész.
Szeretettel gondolunk Rátok,
Mohácsy Gabi
Tóth Iván

From: **Alena Obstová** <alena.obst@quick.cz>
To: molnarova111@gmail.com
Date: 08.04.2016 16:22

Moje milá Evičko,
[...] Když budete v Rumunsku mluvit o Dobrušce, tak prosím pozdravujte i mým jménem všechny, kteří se k Dobrušce budou hlasit. Všechny je moc pozdravuji. I já s manželem jsme byli v Banatu za našimi Čechy. Moc se nám tam líbilo a baječně nás všude přijali. [...] Moc mě potěšilo, že jste zasadili lípu na počest Boženy Němcové. Ta je meeu srdci nejmilejší spisovatelka, kterou jsme kdy měli. Pokud se z jejího životopisu pamatují, tak jejího manžela přeložili do Ďarmot a ona ho tam byla navštívit. Škoda že její manželství nebylo šťastné. Ale nikdo nikdy nemá všechno. Eszterku prosím moc ode mne pozdravuj a vyříd ji, že ji blahopřeji ke zvolení do vedení vašeho spolku. [...] Moji milí, posílám moc pozdravů vám všem.
S pozdravem, Alena

feladó: **Yvette Bárdos** <ybar2008@gmail.com>
címezett: molnarova111@gmail.com
dátum: 2016. május 3. 12:22

Kedves Éva!
Hálás köszönettel, Édesanyámmal megkaptuk a 2015/2016-os Bohemia folyóiratot, s benne a szép megemlékezést Édesapámról, Bárdos Attiláról.
Köszönjük szépen.
Tisztelettel és hálás köszönettel:
Bárdos család

feladó: **Oliver Ertl** <olivertl57@gmail.com>
címezett: molnarova111@gmail.com
dátum: 2016. június 24. 17:35

Drága Éva, nagyon köszönöm hűséges kitartásodat és munkádat. Mindig nagy örömmel olvasom hírleveleidet, s örömmel tölt el, hogy egyre hosszabb a levél, mert egyre több a közölnivaló. tehát élet van ebben a kis csoportban. S ennek az életnek a bemutatása minékünk, s a világnak komoly munkát jelent. S a munka oroszlánrésze Ottó mellett neked marad, Ezért köszönet jár! [...] ahog és jó szórakozást, pihe-nést az utakon, Olivér

From: Patricia Bretas <patbret@globo.com>
To: molnarova111@gmail.com; polgar.laszlo@bookline.hu;
ottozachar2011@gmail.com; zachar.otto@chello.hu;
mudrakgabi@gmail.com; ilonagoldmann@yahoo.com;
veraszto@doverkiraly.hu
Date: 2016.10.09. 06:51

Dearest friends from Budapest!
I am so happy with this one more opportunity to play for you a little bit from my Country, thanks to you!! Josiane and I were „spoiled” with all your care, friendship, love, presents, fotky, krazné flowers, dobry dinners at Stex and Bem, dobry hotel Sissi, the tickets to tram/bus, Taxi to/from Airport, nice audience in the concert, nice piano to practise and to the concert, even nice friends, like Robert (that offered Josiane one night sightseeing) and Layus and Kálmán!!
Thank you very much one again. I wish you all the hapiness in this world, knowing it is possible with faith in God. [...] Next time I go to Budapest it will be to visit you all, with Marcelo :). I would not like to ask you one more concert for me, because I can imagine it is too much troubles for you!
Thanks, Eva, specially for the time you woke up on Wednesday to lead us to Ferenc Liszt Airport... So early!
You are wonderful!
Thanks, Laci, for the gifts, for the books, and all your care!
You are also wonderful!
Thanks, Gabriella and Otto, for the cover in so nice and so many fotky! You are wonderful!
And greetings to Ilona, Milos, Livius, Layus, Kálmán all the friends I had the opportunity to know throught you.
From Rio, with love,
Pat
(*Lásd még: 10. oldal!*)

feladó: **Jaroslav Šonský** <jaroslav@sonsky.se>
címezett: molnarova111@gmail.com
dátum: 2017. január 1. 17:52

Drazí a milí z klubu Bohemia,
Máte výročí, a protože jste tak významný a činorodý spolek, je každého Čecha povinností vám pográtulovat.
I já vám gratuluji a přeji si, abychom toho českého pivečka společně nějaký ten sudek opět vypili.
Moc vás zdravím s přáním všeho nejlepšího do Nového Roku Váš
Jaroslav Šonský

feladó: **Kalics Éva** <kalics.eva@freemail.hu>
címezett: zachar.otto@chello.hu
dátum: 2017. január 20. 18:03

Kedves Ottó! A kezdeményező Fehérvári Polgári Védegylet képviselőtében Kaszás István az elnök, Székesfehérvár, Marosi Arnold u. 1. Elég, ha csak pár sort írsz, miszerint a Polgári Védegylet kezdeményezését Mátyás király pajzsának hazahozatalát Franciaországból a Bohemia Társaság támogatja. Előre is köszönjük. Kérlek, hogy válaszodat postán levélben küldd el. Üdvözlettel: Éva

feladó: **Lucie Švingrová** <svingrova@mojezeme.cz>

dátum: 2017. február 6. 11:05

Vážení zástupci krajanů a krajanských spolků, dovoluji, abych Vás pozdravila z brněnské redakce časopisu MOJE ZEMĚ a v krátkosti představila tento magazín s prosbou o pomoc při šíření povědomí o MOJÍ ZEMI mezi krajaný.

MOJE ZEMĚ je časopis, který vychází každý sudý měsíc v tištěné i elektronické verzi a věnuje se výhradně České republice – kultura, umění, historie, architektura Šumných měst, cestování, tipy na výlety, průvodce regiony, národní poklady, rozhovory se zajímavými Čechy. Magazín je vyhledáván mladými rodinami, aktivními seniory, turisty a všeobecně lidmi se zájmem o ČR. [...] Snažíme se tedy šířit povědomí o MOJÍ ZEMI i za hranice České republiky a připomenout tak krajanům krásy naší vlasti a zároveň potěšit zajímavým čtením.

Budeme vděční, pokud nás v našem úsilí podpoříte. Děkujeme.

Pokud Vás časopis MOJE ZEMĚ zaujal svým obsahem, neváhejte navštívit náš web: www.mojezeme.cz.

S pozdravem a přáním pěkného dne,

Mgr. Lucie Švingrová

MOJE ZEMĚ ČESKO s.r.o.

Gromešova 769/4

621 00 Brno

tel.: +420 532 193 022

mob.: +420 604 442 647

e-mail: svingrova@mojezeme.cz

www: www.mojezeme.cz

feladó: **Heiner Lajos** <heiner_lajos@freemail.hu>

cimzett: molnarova111@gmail.com

dátum: 2017. február 6. 18:16

Kedves Évike,

Szülinapomra kaptam meg a **Szlalom a Parnasszusra** c. kötetet, könyv nagyon régen szerzett ennyi örömet.

Nagyszerű, a képanyag egyszerűen zseniális. [...] Nekem hihetetlen öröm és megtiszteltetés, hogy – úgy érzem és hiszem, Ti is – Hozzátok tartozom, hogy [...] oly sok remek embert ismertem meg Általatok.

Ahoj, Lajos

feladó: **Orbók Lucie** <orbok@czech.cz >

cimzett: molnarova111@gmail.com

dátum: 2017. február 10. 11:53

Milá Evo,

My moc děkujeme za tak povedenou a skvěle zorganizovanou akci. Bylo nám ctí, že jsme mohli poskytnout prostor. Panka mi říkala, že jsi dostala květiny od T. mazala a nechala jsi je tu pro mě. Já myslím, že si je určitě zasloužíš více. Ale každopádně děkuji!

Přeji hezký víkend a těším se zase v budoucnu na nějakou společnou akci.

S pozdravem,

Lucie

Belső borítóinkon:

S Bohumilem na věčné časy Bohumillal örök időkre

Cseh karikaturisták kiállításának képeiből Bohumil Hrabal halálának 20. évfordulója alkalmából

2017. február 2–március 13. Bílá galerie (Fehér Galéria), U Meteoru 6, Prága 8–Libeň

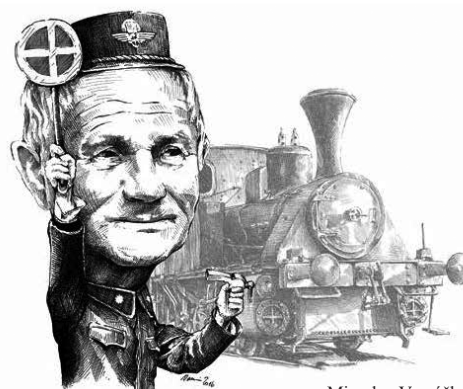
A Cseh Karikaturisták Szövetsége ezzel a kiállítással társult Bohumil Hrabal (1914–1997) emlékéért fel- és megidéző évfordulós rendezvényekhez, amelyekről száguldó riporterrünk is beszámolt hasábjainkon. A csinos kis katalógus szívderítő sorozatot vonultat föl a Hrabal és a hrabali történetek, gondolatok ihlette rajzos cseh humorból. Hisz Hrabal – Hašek mellett – a XX. század nagy önvilágámitójaként maga is az irónia, a fekete humor, a groteszk és komédia különös egyvelegével poetizálta a közép-európai történelmi fordulatok elképesztő, abszurd és komikus, hihetetlen vetületeit... A bevezető természetesen itt is Tomáš Mazal barátunk írta, Hrabal humorhoz való viszonyán elmélkedve hivatkozik Hrabal egyik kedvelt mondására: „Aki Közép-Európában akar élni, nem szabad kijózanodnia” és úgy véli, hogy a karikaturistáknak szintén ezeket a fantasztikus helyzeteket kell megragadniuk irónjukkal, ecsetjükkel. Hrabal is erre biztatná őket: Na fiúk, nosza rajzoljatok!...

A szöveg nélküli karikatúrákból gyűjtöttünk egy csokorra valót! Jó szórakozást!

Molnár Éva

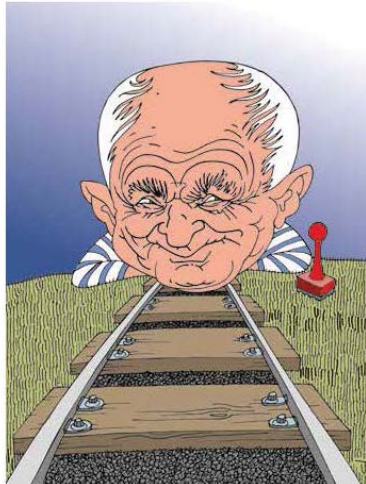
A katalógus borítója, összeállította: Jaroslav Dostál, grafika: Bohuslav Šír

Miroslav Vomáčka

Václav Líněk

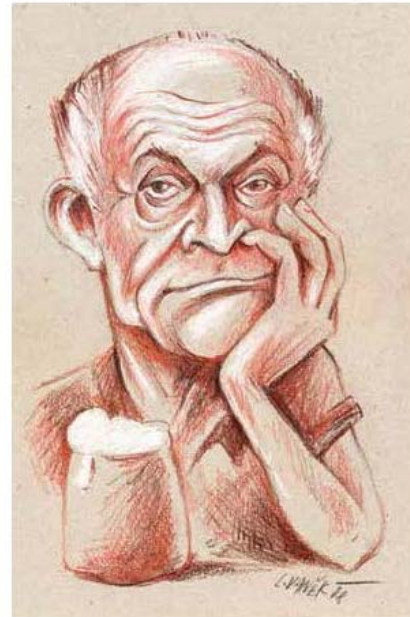
Josef Prchal

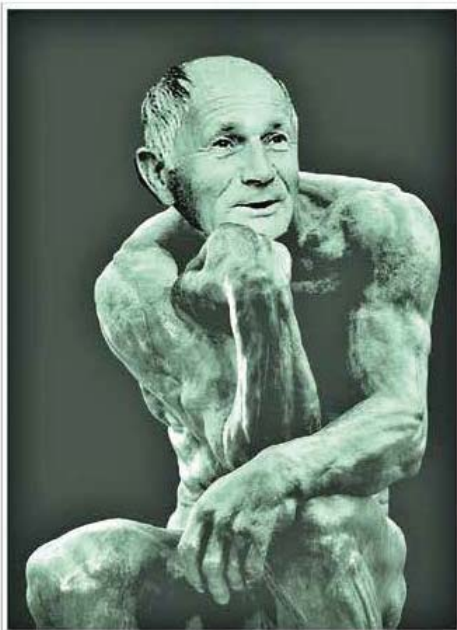
„...bez trhliny v mozku nelze žít.“ Bohumil Hrabal
Ivana Valocká

Roman Kelbich

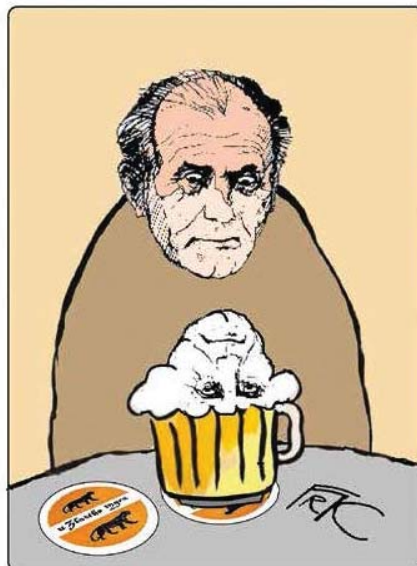

Lubomír Vaněk

Pavel Taussig

„Bum... Brrrr... abby...“ (Hrabal)

František Kratochvíl

Josef Prchal

BERNARD
Beer

ČESKÉ PIVO

FOGYASSZA FELELŐSSÉGGEL!